

eis sprooch

erausgi vun der Actioun Lëtzebuergesch
Lëtzebuerg

2. Trimester
(30) 1991 - 2

Nei Folleg / 4 Hefter pro Jor, dovun 1 Extra-Serie
Drock: Kremer-Muller & Cie L-3895 Féiz

Nr 32

Jean Millmeister: Zum 100. Doudesdag vum Dicks	65	Robert Siuda: Klenggeketen	98
Gil Mandy: Muselwäin / Omeiomei	68	† Jos Hurt: Theater IV	99
Jos. Ourth: De klenge Jhaki	69	Longine Klauner: Schueberfouer	102
Pierre Posing: Romantesch / Schwong	72	hr.: Theater-Saison 1990/91	103
Jeannine Theis-Kauth: D'hëlze Bréck	73	hr.: Theaternotizen	113
Henri Muller: d'Odyssee, 1te gesank	75	hr.: Notizen	116
John Rinnen: Dëng Kandheet	85	hr.: Aus dem Bicherbuttek	120
Danielle Hoffelt: Hierscht	85	hr.: Si hun äis verlooss...	122
Generalversammlung vun der Aktioun Lëtzebuergesch	86	Adrien Ries: Biwels-Bari zu Fouss (II)	123
D. E.: De Bësch as méng Welt	66	Wat huet d'A.I. bis elo crausgin?	127
E. Arnoldy: Méchelssummer	92	Eis Neijooschkaarten 1991/92	128
Kritik...			
Jhemp Biver: Kritik?	93		
J. Jonas: Kritik ?!	96		
R. L.: Op «Dräi Fëchelen»...	97		

Eng vun eisen zwou jaarwegen Neijoschkaarten vun der Madame Lou Kreintz

Jean Milmeister

Zum 100. Doudesdag vum Dicks

Virun 100 Joër, de 24. Juni 1891, as den Dicks zu Veianen un engem Halsschwier gestuerwen an dräi Deg duerno gouf en um Veianer Kierfech begruewen. Den C.M. Spoo huet séng Grafried mat de Wieder aus dem Dicks séngem «Scholdschäin» ofgeschloss: ...an däint treit Hierz war ons Gléckséilegkeet.»

Wann een *de Lëtzebuenger* Nationaldichter nenne soll, da kënnst ongewollt jiddferengem dem Dicks säin Numm op d'Zong, sou wéi een a Frankräich de Victor Hugo, an Däitschland de Goethe an an England de Shakespeare nenne géif.

Et denkt een éischer un den Dicks, wéi un de Michel Lentz, dee jo awer eis Nationalhymn d'«Hemecht» geschriwwen huet, oder wéi un de Michel Rodange, deem mir eist Nationalepos, de «Renert» verdanken, well dem Dicks säi Wierk as vill méi villsäitg. Heen huet eisem Land «eng meeschterhaft Prosa, de Stuel vum Lëtzebuenger Theater an d'Bléi vum Vollekslidd geschenkt.» (Nik. Welter)

«D'Vulleparlament am Gréngewald», dat den Dicks 1848 an dem «Volksfreund» publizéiert huet, huet scho séng dramatesch Veranlagung a säi schaarfe Bléck fir di kleng mënschlech Feler a Lächerlechkete gewisen. Et huet awer och säi Papp, dem Gouverneur a Regirungspräsident Ignaz de la Fontaine, a Schwiregkete bruecht, wéi de Charles Metz, ee vun den Deputéierten, mat denen den Dicks a séngem Gedicht den Uz gemat hat, dee selwechten Dag op engem Dîner all Deputéierten d'Zeitung mat dem Spottlidd ënnert d'Servéit geluegt huet. Den 9. November 1848 huet d'Regierung de la Fontaine demissionéiert, a wann een och nët behaapte

kann, dem Dicks säi Gedicht wir schold dru gewiescht, dann hat et dach derzou bägedroen.

Déi meescht vun dem Dicks sénge Gedichter, ausser «De Wëllechen an de Fiisschen», dat en a jonke Jore geschriwwen hat, kenne mer als Lidder, déi gelleg Vollekslidd gi sin, wéi «Méng Freiesch as en hierzegt Kand», «Et wor emol e Kanonéier», «Du brauchst mer näischt ze schwieren», «D'Pierle vum Da» an «t si vill schéi Rousen an der Stadt», fir nëmmen di schéinst ze nennen, awer och säin eenzegt patioescht Lidd, «D'Lëtzebuenger Land», dat en 1889 zu Veiane geschriwwen a komponéiert huet, an dat déi meescht Leit wuel besser mat der Ufankszeil «Zou Lëtzebuerg stong d'Sigfridsschlass» kennen.

Als Ergänzungs- als Friddensrichter hat den Dicks Geleënheet, d'Vollek kennen ze léieren, en huet et an der Wierkstat an am Wiirtshaus opgesicht an opmierksam op séng Sprooch a Riedensaart gelauscht, an sou gouf, wéi den deemolege Kulturminister Pierre Grégoire de 25. September 1966 a sénger Festried bei der Aweiung vum Veianer Dicks-Denkmal sot, «alles dat, wat hien am Vollek geraf an aus dem Volleksbuedem gehuewen hat, no enger Läiterungsmanipulation a sénger Séil an engem Sublimationsgank duerch Hierz a Geescht, an deer rengster Form erëm Volleksgutt a Volleksblutt.»

Sou kann ee verstoen, datt «De Scholdschäin» dat éischt Lëtzebuenger Theaterstéck, dat den Dicks 1855 vun der «Gym» opféiere gelooss huet, direkt ageschloen huet, sou datt den Dicks dat selwecht Joër nach zweemol Première gefeiert huet, mat

«De Koséng» an «D'Mumm Séiss». D'Joër drop gouf «D'Kiirmesgäscht» gespillt an du koumen no méi oder manner laange Pausen «De Ramplassang» (1863), «Op der Juegd» (1870), «De Gréngor» (1877), «Den Här an d'Madame Tullepant» (1879) an «En as rosen» (1885).

Grouss Theaterstécker huet den Dicks nët méi zu Veiane geschriwwen; an déi se no séngem Doud nach fond hun, «Eng Stëmmong» an «Nondikass», gehéire nët zu sénge beschten. Den N. S. Pierret huet säi «Schouster Boubou» fäerdeg geschriwwen, vun deem nëmmen e Fragment mat e puer Szenen a Stéchwierder fir déi aner bestung. Fir «De Veianer Wäissert» (1884) an «Um Fridensgeriicht» (1890) hat den Dicks de Stoff a sénger neier Funktioun als Friddensriichter zu Veiane fond.

Hei gesäit een, datt den Dicks sech och scho séier zu Veianen agelieft hat, well de Lokalkolorit kënnt nët ze kuerz. Den Dicks gebraucht d'Nimm vun dene verschiddene

Quartieren «Alemaart» (eigentlech «Alemoort»), «Béchel», «Iewescht (Ee)», e gebraucht typesch Veianer Virnimm wéi «Matti» (Matthias) oder «Mannchen» (Maria) an e schwätzt vun den «Zockerkränzercher» iwwer déi den Nicolas Ries 1931 geschriwwen huet: «Ces petites pâtisseries en forme de craquelins annelés sont faites d'un rien de pâte additionnée d'oeufs battus et de carbonate d'ammonium».

A sénger Veianer Zäit huet den Dicks sech haaptsächlech mat Folklor beschäftegt.

Schon 1857 hat en säi Wierk iwwer Lëtzebuerger Spréchwieder a Riedensaarten erausgin an 1877 séng Spréchelcher fir d'Kanner, 1882 koumen d'Lëtzebuerger Soën a Legenden eraus, 1883 säi Buch iwwer d'Lëtzebuerger Gebräicher no séngem Doud sin d'Lëtzebuerger Vollekslieder (1904) a säi Wierk iwwer «Die deutsche Götterwelt» (1906) op de Bichermaart kom.

A séngem Wierk iwwer «Luxemburger Sitten und Bräuche» erzielt den Dicks, datt d'Kanner Karfreideg zu Veiane mat dem «Jaudes» duerch d'Gaass gin a ruffen: «Jaudes, Jaudes, Spackeldar iwwermuer as Oschterdag». Hei huet den Dicks sech nët vill Méi mat der Transkriptioun vum Veianer gin, well richtig heescht et: «Jaudes, Jaudes, Spackelduer, iwwermuer as Usterdag».

A séngem Buch iwwer «Die deutsche Götterwelt im Luxemburger Lande» mengt den Dicks, dat Veianer Wuert «lokelech» fir wotelech (lau), wir op de Fciergott Loki zeréckzeféieren, ma «wann den Dicks och schons en etlech Nimm krommenalesch explizéiert, dat dee kee vill méi schmunzen, wéi wann de Gredt ugeréit, Huldang an Hollerech, déi kéime vun der Fra Holle hier.» (Alain Atten).

An deem selwechte Buch huet den Dicks och dräi Déirenimm op Veianer opgeschriwwen: «Gëllewibel» (Goldkäfer), «Päerdswibel» (Mistkäfer) an «Skorpeljouer» (Wasserjungfer).

Den Numm «Gëllewibel» gët vum René Engelman (Der Vokalismus der Viander

Mundart, S. 28) bestätegt, den Henri Klees (Luxemburger Tiernamen) awer gët «Gielewibbel» fir de «Goldkäfer» oder «Goldschmied» (*carabatus auratus*) un (Nr. 57) an «Gëllewib(b)el» fir de «Rosenkäfer» (*centonia aurata*).

Fir de «Mist- oder Roßkäfer» (*geotrupes silvaticus*) gët den Dicks dee Veiner Numm «Päerdswebel» un, am Lëtzebuerger Dictionär (Band II, S. 51) steet «Päerdsgeleewibbel» a beim Henri Klees «Päerdswebbeler» fir Veianen (nr. 62).

Bezechecht «Skorpeljouer» nun eng «Wasserjungfer» (*libellula grandis*), déi anerwärts och «Spiirkeljoun» heescht, oder eng «Maulwurfgrille» (*gryllotalpa vulgaris*), déi zu Wuellessen «Skorpeljoun» heescht (Klees Nr. 35), oder béides?

Den Dicks huet 1885 deen éischten Touristeguide iwwer Veianen erausgin, «Vianden et ses environs» an deem en iwwert de Veianer Wäin schreift: «Le vin, quoique n'étant pas d'une qualité supérieure, est cependant très agréable à boire quand il est jeune, et préféré alors à notre vin de la Moselle.»

Den Dicks huet sech fir de Veianer Wäin an d'Veianer Wénzer agesat an 1890 e Veianer Wénzersyndikat gegrënnt, ma wéi Lëtzebuerger drëssig Joër méi spéit aus dem däitschen Zollveräin ausgetratt as, du war et Esseg mam Veianer Wäin an di lescht Wangerter si verschwonnen.

Dem Dicks huet et gutt bei dene lëschtigen a schaussege «Veiner Geeken» gefall, ob-schons si hie wéinst séngem Gank «d'gebroochent Rad» genannt hun, an di Veianer konnten hire Friddensrichter och gutt brauchen.

Den 8. August 1923 hun se fir den 100. Geburtsdag vum Edmond de la Fontaine eng Plack un deem Haus an der Groussgaass ugemat, an deem e gestuerwen as, an de 25. September 1966, fir säi 75. Doudesdag, hun se d'Dicks-Denkmal am Veianer Dicks-Gäertchen ageweit.

De 24. Mee 1991 as am Rittersall vum Veiner Schlass déi zweet Maximaphilie-Ausstellung

vun der Timberen-Federatioun opgaangen a bei deer Geleënheet koum en Extra-Stempel eraus deen un den Dicks erënnert, ma leider huet keng eenzeg vun dene 11 Perséinlechketen, déi e Virwuert fir déi flott Festbro-schür geschriwwen hun, et am Dicks sénger Sprooch gemat.

War et Zoufall oder gewollt, datt eist ierf-groußherzoglecht Puer Henri a Maria-Teresa fir den Nationalfeierdag 1991 op Veiane koumen, wou den Dicks bal genoe op den Dag virun 100 Joër gestuerwen as, an duerno an de Kanton Réimech gefuer sin, wou den Dicks laang Jore gelieft huet? Et läit op der Hand, datt béid Stied bei deser Geleën-heet un den Dicks erënnert hun.

***

(Iwwer den Dicks - cf. Fern. Hofmann Lux. Wort - Warte Nr. 19/1595; 20.6.1991 — Jos Braun, Tageblatt Nr. 143; 22.6.1991 — Victor Delcourt: Lëtz. Sonndes-blatt Nr. 46; 18.11.1990 — J. Milmeister, Ecole et vie, 1991)

* * *

...Hie war en aussergewöhnlecht Mus-siktalent, en Autodidakt. En huet an der Conviktismusek versicht, op allen Instrumenten ze spillen, an huet den Dirigent Hoebich ersat. An de Museksjury'en war e schons 1852 vertrue-den, an hie war Sekretär vum éischte Museksconcours. En Naturmensch wéi en wéi en Troubadour am Mëttel-alter...

Canticum Novum 2/91

Allegueren ouni Ausnam koumen. De Schoulmeeschter mat sänge Schüler, hun em d'Hand gedréckt, Blummen a Séissegkete matbruecht...

Eng Frëndschaft, bekräftegt a besigelt um Krankbett. Geläscht, begruewen a vergiess, Sträit a Feindschaft.

Jo, en neie Jhaki, ee mat engem Glanz vu stëller a séileger Zefriddenheet an den Aën, déif a séngem Häerz en hellegt Udenken u säi vertuerwenen, onvergiessleche Frënd ALEXI.

Pierre Posing

Romantesch

e Krou Kaffi

eng Käerz

eng Zigarett

e Gedicht

Ech hun opgehal

mat Fëmmen.

Kaffi drénken ech

och nët méi vill.

Gedichter,

Anekdoten

schreiwen ech

virun allem.

D'Käerz?

Schwong

Siwen honnert

véieranzwanzeg Méiwen

trëppelen duerch de Sand:

schéin

Zwou Méiwe

kresen driwwer:

sautaff.

Siwen honnert véieranzwanzeg Méiwen

starten:

déckegas.

Jeanine Theis-Kauth

D'hëlze Bréck

Vun enger hëlze Bréck crof kuckt den Dick an e kleng Floss. Hien denkt un dat grousseg Waasser, iwwer dat hien an den éischten Deg flitt. Dohem waarde si op hien an op déi sëllege Fotoen, déi hien an Europa geschoss huet. Jo, hien as vun Amerika eriwuer an Europa komm fir ze fotograféieren. D'ganz Famill huet geduecht, dat wir déi eenzeg Manier dem Bopa ze hëllef.

Zënter enger Zäit huet dem Dick säi Bopa all Séilefridd verluer. Am zwete Weltkrich war hie Pilot. Hien huet séngem Land an der Fräiheet vu villen aneren Natiounen gedéngt, awer dat as ewell aus séngem Denken ausgewëscht. Hien erënnert sech nëmmen nach un en däischtere Kontinent, iwwer deem hien nuets mat engem schwéiere Bommeffiger kreest, bis déif ënnert him Fieren opflamen.

De Bopa wëllt net selwer an Europa resen, fir sech z'iwerzege, datt di bombardéiert Stied nees opgebaut sin. Hie gleef ganz fest, d'Leit géifen ëmmer nach a Kellerlächer hausen, an d'Kanner géifen tëscht zerfallenen Gemaiesch no hire Mammae sichen. Wann esou Biller de Bopa iwerkommen, wëllt hien näischt iessen a kann net schlafen. 't as him dann och egal, ir d'Aarbecht op der Farm gemat gët oder leie bleift.

Well den Dick deen eenzege Mensch as, deem de Bopa eppes gutthält, huet hien net Fotosgeschir, e passabelt Täschegeld an e Billjee fir eng Europarees kritt. Hie brauch soss näischt dergéint ze man, wéi vill Biller mat heem ze bréngen.

Elo huet den Dick eng schéi Vokanz hanneru sech an iwer net d'Gefill, nëmmen u sech geduecht ze hun. Hien huet fir de Bopa Fotoë geholl vun Uebstbongerte mat Villäen, Karfelder mat Baurenhäff, Parke mat

Schlässer. D'Garé, wou presséiert Leit op den Zuch lafen, huet hie fotograféiert, Kathedrale mat faarwege Fënsteren a Kiirche mat spatzen a mat ronnen Tiirm, Universiteiten, wou d'Studente mat Autoë kommen a Spillschoulen, wou schick jong Mammen aerdeg Kanner hibréngen. Den Dick as mam Zuch a mam Bus gefuer an huet sech och alt en Auto gelount, fir jo nümme vill ze gesin. Nei Stroossen a kéng Brécken huet hie geknipst. Hien as laascht d'Mier spadséiert an hält Biller vu froue Leit am Buedkostüm mat heem.

Elo grad huet hien nach an enger klenger heemlecher Stad eng Basilika an en eegen-aartegt, aalt Haus, mat Statuen am Giewel a spatzen Tiirmercher fotograféiert an och Touristen, déi om Trëttuar ënner Sonnepräblien den Dag verdremen.

Op dem Dick séng lescht Foto kennt déi hëlze Bréck, op deer hien elo steet. Déi Bréck verbënnt zwéi Länner mat eneen, déi am «Bopa séngem Krich» géint enee stungen. Ouni eng Douane ze passéieren, kann e vun deem groussen Däitschland eriwuer an e klengt Land spadséieren, vun deem den Dick nach viru kuerzem näischt wosst. Eréischt, wéi him am Reesbüro gesot gouf, vu Laxembërg kennt hie kammoud heemfléien, huet hien am Atlas nogesicht, wou dat wir. Mat der Foto vun der hëlze Bréck as een Deel vum Dick sénger Vokanzarbecht ofgeschloss. Elo kritt hien Zäit fir un deen zweten Deel ze denken.

***

Ir hie vun heem fortgung, war d'Meedche vun der Nopeschfarm eriwuer geridde komm, fir dem Dick awar ze son. Hatt huet sech op d'Zéiwespëtze gestallt a gebiedelt:

«Bréngs de mer eppes mat aus Europa? Am léifsten eppes, dat ech nach nët hun.»

Si hun allen zwee gelaacht a wéi den Dick geäntwert huet: «Dat fannen ech néirens op der ganzer Welt. Däi Papp huet der ewell alles kaaft, wat fir Suen ze kréien as», dun huet dat verwinnt Meedche gemengt: «Awer eppes dat näischt kascht, krut ech nach ni geschenkt. Bréng mer eppes mat, wou kee Präis dropsteet!»

Ir den Dick sech versin hat, war d'Verspriechen him derduerch, hie géif dem Debbie eppes aus Europa matbréngen, dat näischt géif kaschten. Op senger wäiter Rees huet hien näischt esou fond.

***

Vun deem klenge Land, wou dem Dick séng Rees op en Enn geet, géif hie gär e Stéck gesin. Hie mécht dat op séng onbeschwiért, amerikanesch Manéier: mat Autostop... An hien huet Chance. E waart nët laang, do lueden zwéi jonk Leit hien an hire Weenchen an. Si verstén a schwätze séng Sprooch a fréi sech, fir him en Deel vun hirer Hemecht ze weisen.

D'Stroosse sin nët sou breet wéi beim Dick doheem, awer d'Bëscher récken no crun, d'Baache beglede se, säftig Wisen, voll gieler Botterblumme lueden a fir ze picknicken. Buerge waachen op den Häng; en Trapp Kéi verspæert de Wee, e Kéihond billt den Auto un.

Dat klengt Land gefällt dem Dick eeschlech gutt, a vun hei wëllt hien dem Debbie e Souvenir mathuelen, — mee och hei huet alles sai Präis. D'Buttiksfenster si strubbelvoll garnéiert mat gemoolte Fischien, opgestoppte Kaweechelcher, Schlësselréng a Likörsfläschen. Elauter onnëtz Geschir, awer 't gët näischt fir näischt.

Dem Dick séng nei Frënn loosse nët zou, datt hien am Hotel logéiert. Si huelen hie mat an hiirt Duerf, iwwer dat d'Owessonn e gëllne Fridde breet. Si wunnen an engem gewäisste Baurenhaus, wou giel a rout Begonien op de Fëensterbänke lüchten an hun eng

Kimmerche mat enger klenger Späicherlicht fir onerwaart Gäscht.

Mucres gët et hausgebakent Brout a Mëllech vum Noper senger Kou. 't mécht dem Dick näischt aus, datt di wäiss a schwaarz gedallert Kaz eng Schlippchen aus senger Tas matdrénkt. Hie freet sech iwwer all Klengegeck an deem klenge Land, och iwwer déi Tut frësch Kiischen aus senger Frënn hirem Gaart, déi si him matgin, ir si hien op de Findel féiren.

***

Am Fliger, wéi den Dick sech d'Kiische schmaache léisst, denkt hien nees un d'Debbie an un dat Verspriechen, dat hie gin a nët gehal huet. D'Kiischen, — déi hun näischt kascht. Awer bis hien doheem as si se verbrätscht, déi zockerséiss, krupseg Kiischen. — Wann hien esou e Bam doheem hätt, kënnt hien dem Debbie all Dag frëschgepléckter féiren.

Den Dick denkt schaarf no an triwwelt d'Kiischtekäre mat pechege Fanger, bis him d'Erlüchtong kënnt. Tjës lo as e frou fir heem ze kommen! Lo weess hien, wat hien dem Debbie schenke kann!

Kiischtekären droen d'Liewen a sech, jidderree, fir e Bam ze gin. As dat dann näischt?! Wéivill Beem hält hien elo an der Hand? Déi schenkt hien dem Debbie. E ganze Bongert kann et dermat planzen!

An hien, den Dick, huet dann dacks d'Geleënheet nozefron, ob d'Kiischtekäre vu Lëtzebuerg scho këngen.

d'Odysee, 1te gesank

(Iwwersat aus dem al-griicheschem vum Henri Muller)

D'Odysee as en Epos a 24 Gesäng, dat de griicheschen Dichter Homer an der 2. Halschecht vum 8. Jorhonnert geschriwwe soll hun an an deem d'Resen (Irrfaarten) vum Odysseus, no der Eruwverong vun Troja fir a sai Kinnekräich Ithaka heem ze kommen, beschriwwe sin, mat deem, wat en do erlieft huet (Polyphem, Circe, Sirenen, Skylla a Charibdis). Wéi en du no 20 Jor erëm doheem wor, mécht hien a sai Jong Telemach mat dem Schwäinshirtt Eumäus sénger Fra Penelope hir vill Freier dout, déi säin Hab a Gutt drop gemat hun.

(Wann d'Schreifweis nët ëmmer deer offizieller entsprécht, dann hu mer awer nom Wonsch vum Auteur se gëlle gelooss).

Ziel vum erfurenem mann mer, o Musa, die, wéi en d'helleg
 Festong vun Troja hat futti, féng laang doruechter géiirt as,
 Villeg mënschen hir hemecht gesin an hir näupen erlieft huet.
 Dien om mir et schwéier ëm d'häerz hat a sech gehäit huet.
 Fir ze behale sai liewen an heem seng frënn nees ze kréien. 5
 'T konnt en alles näischt dinge; séng frënn déi gonge verluer ëm.
 Enner gonge se duerch hir eegen topesch verwootheet.
 D'daboën ousse jo d'rënner vum sonne-gott Hyperion.
 Dien huet duerfir gesuergt, datt kee vun en alleguer heem-kéim.
 Göttin, duechter vum Zeus, verziel äis och wat do lass wor. 10
 Well woren s'all rëm doheem, déi aner déi lieweg nach woren,
 Glécklech schappéiert dem krich an dem schroëm mir sénge walen.
 Hien elei iewel, dien no der fra an der hemecht verlaangert,
 Gouf an enger verwëlfeter hielt vun der nymph, der Kalypso,
 Festgehal, well se de friemen als mann fir sech wollt behalen. 15
 Laanscht gongen d'joren, an engt dervu wor vun de götter fixéiert,
 Wou e rëm heem sollt hannescht op d'kinneklech insel Ithaka.
 Wéi en du rëm wor, du gong de misär ëmmer nach virun
 Och bei den egene leit, an do kruten d'götter all matleed,
 Nëmme nët de Poséidon, dien dem Ulyxes es wollt huet; 20
 Duerfir wor en dergéint datt de göttergläiche well heem-kéim.
 Mee de Poséidon bei d'Aethioper wor gaangen, déi wunnen
 Wäideg ewech, um enn vun der welt, gespléckt an zwou gruppen,
 eng dervun do wou d'sonn sech verfuusst, déi aner wou s'op-gcet.
 Well elei krut en en affe vun honnert stéiren a butschen. 25
 Hie souz dohanne genësseg ze baffen, andiems wou déi aner
 Haten hir sëtzung héich om Olymp, am Zeus séngen palais.
 'T wuert houl als eischten den éiwege papp vun de mënschen a götter,
 Well den Aegisth dien hat en am sënn, den dichteche, die wor erstach gin
 Vum Agamemnons-jong jo, dem wäit-bekanntem Orestes. 30
 Diem sénger duecht en an houl déi eleite ried vrun de götter:
 «Ii! Wéi domm dach d'mënsche fir alles d'schold gin de götter!

All dat schrot kënnt vun äis, esou so se, awer si selwer Kéipen nach extrat leed op hiirt lous duerch hir ege verbricchen. Grad ewéi lo den Aegisth, nieft diem wat duerch 't lous em bestëmmt wor,	35
D'fra vum Atrid sech geholl an hie, wéi en heem-koum, ermuerd huet. D'strof hat e viräus vum Hermes gesot kritt, dem Argos-erleért, die mer bei e geschéckt, fir datt en e soll prevenéiren, Hien ze loossen um liewen, an d'fra och nët ze ëmgaachlen, Well vum Orest, hirem fils, kéim soss eng freechlech bezuelong,	40
Wann e spéider als mann sän eegent land géif begiren. Sou schwat den Hermes, mee 't gutt gemengt rieden dat krut den Aegisth nët Op de verstänneche wee. An esou musst e béisse fir alles.» Him huet mat feirecher kuck geäntwert d'göttin Athene: «O eise Papp, O Kronides, du iewechste meeschter vun allem!	45
Dat as em gutt; en huet et verdingt ze leien am ongléck. Sou soll et allen ergon, déi sou eng spichte sech leeschten! Iewel 't häerz deet mer wéi wéinst dem dichtechem, guddem Ulyxes. Vu sänge leit ewell laang as e fort, a vill muss en äus-ston Op enger insel, vum waasser ëmdäuscht, déi den nuewel vum mir as.	50
Räich as s'u beem, déi insel, wou d'göttin drop huet hire palais, D'duechter vum Atlas, dem wéischt gesënntenem, diem se bekannt sin D'déiften all äus dem mir; am grapp hält en d'stärer, déi héijhech, Wou op zwou säite ferm gestäipt gin d'äerd an den himmel. D'duechter vun diem, déi léisst en nët fort, den aarme gehäiten,	55
Schwätzt em schmuussech mat villen duussen a lackleche wierder, Fir en Ithaka don ze vergiessen. Mee den Ulyxes Géif nach eemol, är e géif stierwen, den damp vun der heemecht Gär nees gesi vum buedem an d'luucht gon: Beréiert dann dat nët Déif am häerz dech, Olympier? Mouch der nët freed den Ulyxes,	60
Wéi e sou dacks op der Trojas-gewan en affer der bruccht huet Bei der argäescher flott? O Zeus, wéi kanns d'em nach béis sin? Fir er z'äntwere sot den Zeus, de wolleke-sammler: «O du mäi kand, wat eng ried entwutscht dem zonk vun den zänn der! Mengs de cceren ech kënnt e vergiessen de gudden Ulyxes?	65
Hien huet versteestemech méi wéi all aner stierflech, an affer Bruccht en es méi, den onstierflechen häre vum grouseschem himmel. Mee de Poséidon, de buedem-zerrëslert, huet et nach ëmmer Sëtzen op hien, dien 't a vum Zyklon Polyphem jo geblennt huet. Dien senger force wor kee gewuess vun allen Zyklopen.	70
D'Thoosa, d'nymph, déi huet e gebuer, dem Phorkys seng duechter, Chef vum wibblechem mir; well se hat an enger verwëllefte Hielt mam Poséidon geschlof, ma dien iewel nët dem Ulyxes "T liewe wëllt huelen. De mir-duerch-rësler Poséidon wëllt nëmmen Datt den Ulyxes ewech vum heemechts-buedem gedrif géif.	75
Mir elei iewel, abec, loss mir u sän hannescht-gon denken! Wann en emol bis doheem as, da stierft dem Poséidon sän äifer, "T wir em ze reng dach fir ganz eleng sech géint es ze stellen, Géint de wëllen ze fure vun all den anere götter". Drop sot d'göttin Athene, déi mat de quonklechen aen:	80

"O eise papp, o Kronides, du icweschste meeschter vun allem!
 Wann elo gellech et sollt de séilesche götter gefalen,
 Datt den Ulyxes, de lousen, nees heem a sâi palais soll kommen,
 Komm mer gin dann dem Hermes, dem buet an Argos-erschloert,
 D'uerder, der krauslecher nymph an d'land Ogygia lo séier 85
 Soën ze gon eis ferm décisioun vum retour vun dem lousen,
 Noblem Ulyxes, fir datt en och gellech heem sech soll maachen.
 Ech iewel gin op Ithaka, fir do sâi fils ze begéinen,
 Driff em ze gin a méi courage an 't häerz em ze leën.
 Datt e soll ruffen op d'maart-plaz déi flott coifféiert Achäer, 90
 All déi freiere schässen, déi em un engem stéck schluechten
 D'wibbelech schof mat de wënschene been a gedréintenen haren.
 Schécke sall ech op Sparta sâi fils an op 't suewelecht Pylos.
 Do soll e fron ob keen dervu wéisst ob sâi papp wir om heem-wee,
 Datt sâin u-sins ënnert de leiden eeschlech soll klammen." 95
 Knaps datt gesot, du bonn s'un féiss sech hir schéinste sandalen
 Aeus ambroseschem gold, déi dron esou gutt iwert 't mit se
 wéi iwert 'r wäidecht land, esou séier wéi d'loft se ka blosen.
 Houl hir lanz, déi mat bronzener spëtzt esou freechlech geschlaff wor
 Schwéier a grouss an zolidd - mat där se konnt trëpp vun zaldoten 100
 Meeschter gin, dienen dem mächtechem papp do seng duechter es wollt huet.
 Déi hëlt en u-laf a kursst iwert d'spëtztten crouf vum Olymp a
 Stellt sech am land vun Ithaka bei d'entrées-paart vum Ulyxes,
 Wou et eran an den halff geet, am grapp hir lanz, déi metallen.
 'T mengt een de Mentès dic sting do als gaascht, de prënz vun den Tapher. 105
 Lei gesouch se déi d'freiere jo, déi frech, déi do souzen
 Vrun den dire vum palais, mat würfelen d'zäit ze verdreiwen.
 Souzen op pelzer vun ranner, déi selwer se doud-gemeet haten.
 Hérolden hu se zerwéiert, an dinger loufen dorëmmer.
 Wäin a waasser goufe gemixt a kréi vun den engen. 110
 Mat zerlächerte schwämp am grapp hun anerer d'dëscher
 Propfer gemeet an 't fleesch an déck portiounen zergärrelt.
 Den Telemach, vu göttlechem glach, gesouch si als éischten.
 Ënnert de freieren hat e gesiess mam häerz voller onrou,
 Hat am sänn sâin nobele papp nach, ob e wuel heem-kéim 115
 Räus-geheien déi freieren aus de säll vun dem palais,
 Fir am respekt nees am cegenem häus kommando ze huelen.
 Iwert dem tiirmen ënnert där band erbléckst en d'Athene.
 Fenzock gong e bei d'entrée, 't häerz voller äifer ewell se
 Sto gelooss hun esou laang de gaascht vrun der dir, an do jitzt e 120
 riicht op en dur, gët em d'hand an hëlt em d'lanz, déi metallen,
 Ried en un a rifft déi eleiten héiflechkeets- wierder:
 „Léiwe gaascht! E schéine bonjour! An en häerzleche wëllkëmm!
 'T éischt eppes giess! An dann do sees d'es wat der um häerz läit."
 Da's wat e sot. E gong vir, an d'Athene kwoum hannerun em. 125
 Wéi se nu bannen am héijhe gebai woren u-komm, do bruecht en
 D'lanz, déi e stäipt géint e gakeche stail a stellt an e stänner,
 L'ein eiseliert, an diem nach vill aner lanze gestan hun,

All dem Ulyxes seng, dien heroësch wéisches erdrön huet.	
Si iewel féiert e bis bei den throun, an e spreet drop eng decken.	130
Schéi verschafft wor den throun, eng bänkelchen enne fir d'féiss drop.	
Bei se souz hien op eng groussaartech fotell sech, wäit vun den aanren,	
Well en nët wollt datt de gaascht esou no bei diem butteck soll sëtzen	
An am trawolt an am knascht verduerf den aptitt nët soll kréien.	
Mee c wollt en och fro, wat e wéisst vum papp sengem bleiwes.	135
D'dichtest mod bruecht eng schossel a schäfft dräus waasser mat schéiner	
Gëllener karaff, fir d'hänn en ze netzen, déi s'iwwert e sëlwere	
Baséng gehal hun, a schuppt e poléierten dëschelche vru se,	
An eng schimmech an éierbar zerwös bruecht brout an zerwéiert	
Ouni ze knécken a fléift e fir z'iesse vun allem wat do wor.	140
Plätte fleesch houf de garçon an d'luucht vun allerlee zorten,	
Sat en se dur, an dernieft gidwerengem e gëllene gubbli.	
Emmer nees kwoum de garçon doruechter an zaapt hinne wäin an.	
Stënterlech kwoumen do d'freië ran, a, frech wéi se woren,	
souzen s'op d'still sech an d'fotelle ruckelzeg een no dem aanren.	145
Vun de garçoñe krute se waasser geschott iwwert d'fangren,	
Vun den zerwöse massech brout an d'kierf dur getässelt	
An a mësch-kréi vun aerdeche borschte gedrénger gerëselt.	
Séier fache mam grapp se nom iessen dat vru se gesat wor.	
Wéi se dun d'loscht fir iesses an drénkes verdriwwe sech haten,	150
Du huet 't häerz vun de freiren no eppes anescht verlaangert:	
"T sangen an't danzen an 't spillen, dat as vun der moolzecht den dëssär.	
D'häärlech kithar déi lugt den herold an d'hänn vun dem sänger	
Phemios, die wuel fir d'freië song, mee ouni vill eier.	
D'sete pëtzt en a gët sech alt dru, fir propper ze sangen.	155
Den Telemach iewel houl dunn de kapp bei d'Athene eriwwer;	
Fir datt keen eppes mat-kriit, sot e lues er an 't ouer:	
"Friemen här, wann s d'erlaabs, da géif ech der gär eppes soën:	
Kuck, déi cloten déi denken un näischt wéi geséngs a gemuséks.	
Alles ma se him drop, an ouni e su ze bezuelen,	160
Alles dem mann säint, diem wuel seng schanken am reen do vermuuschen.	
Eirens om land, odder vläischt och am mir, wou d'wale s'ëmdanzen.	
Wa se lo hien op Ithaka hannescht komme geséichen,	
géiwen se all hirc been eng duebel séierecht wënschen,	
Léiwer ewéi nach méi gold a gezei an anere räichtem.	165
"T wor nun ebe säi lous datt en ëm-kéim; et bleift es keng hoffnong.	
Och emol nët wann ee vun den aerde-bewunner géif kommen	
Son c wir ënnerwee; well den heem-dag as em versot gin.	
Ziel mer elo riicht eräus an ouni dat manst ze verstoppen,	
Wien's de bas a vu wou, an däi land an deng eltere nenn mer,	170
"T schëff op diem datt s de komm bas a wuerfir datt d'schëffs-leit dech bruecht	
hun	
Hir op Ithaka. A wie se hun d'éier se sin a wéi hire numm as.	
Well ech ka mer nët denken datt s de ze fouss clir komm bas.	
Dann och dat heiten! So mer et gellech, fir datt ech am bild sin:	
Kënn's de fir 't éischt odder bas d'cléi kënn'ech vum papp senger zäit hir?	175

- Diemools koume jo dacks esou hären elir es besichen;
 Well mä papp hat d'gewunnescht villerlee frëndschaft z'erhalen."
 Drop sot d'göttin Athenc, déi mat de quonklechen aën:
 „Alles son ech der gär, an ouni dat manst ze verstoppen:
 Fils ze si vum faméisem Anchialos, drop sin ech houfreg. 180
 Ech sin de Mentcs, kinnek vun Taphos, vum land vun de ruddrer.
 Aeus eisem schëff sin clei ech geklomm mat e pur komeroden.
 Bronz iwwert 't wäinecht mir op Temese furc mer sichen,
 Dur wou anescht geschwat gët, dur bränge mer fonklecht eisen.
 'T schëff iewel hu mer gesat op de buedem ewech vun der stad hei 185
 Ennen um Neion, dem bierg voller beem, do am hafe vu Rheitron.
 Gaascht-frënn ze si mat enee vun de pappen hir hu mer d'pleséier
 Well zënter joren; géi nëmme fron de pätter Laertes,
 Dien as en hero, die, wéi se son, elei kces méi an d'stad kënnt.
 Wäit vun elei, dobäussen om land, do deelt e säi leiden 190
 Mat senger giedel vu mod, déi em icsses an drénkes zerwéiert,
 Wann en owes vu middheet d'enkele makech a wéi huet,
 Well en am dag sech laang duerch de wangert dorëmmer geschleeft huet.
 Wuerfir ech komm sin? Mec well ech gesot krut, dāi papp wir am land nees,
 Nëmnen datt d'götter de wee em nēt līcht ma fir heem nees ze kommen. 195
 Iewel nēt dout lāt ēnnert dem buedem den noblen Ulyxes.
 Op enger Insel enzwouch, emdäuscht vum grouseschen mir wuel,
 lieft en ewech-gehal vun der hemecht entgéint sengem wēllen
 Als priseneier vu wēllen an ongezillte kadetten.
 Zāit, abee, as et elo, fir der viräus-ze-so wat un t häerz mer 200
 D'götter geluegt hun, a wéi ech schwer d'saach gesin äus-gon,
 Ouni prophct ze sin odder expert vum flug vun de vullen.
 Vu senger léiwer hemecht sall laang nēt ewech e méi bleiwen,
 Och emol nēt wa mat cisener kundel e fest wir gebonnen.
 Hic brängt et fäcrdech z'entwēschen, well vill ze hell as en hinnen. 205
 Ziel mer wat ech dech fron a so mer riicht-eraus d'wourecht:
 Bas de gellech de groussen, dichteche fils vum Ulyxes?
 Eeschleche glach hun dāi kapp an och deng schēin aē mat sengen;
 Dat gesin ech, ewell mer si fréier dacks bei-enee komm,
 Ier a mat-gong op Troja, wur nach vill aner deer beschter 210
 Vun den Argeicr mat äuschiechte schëffer gereest sin.
 Zēnterhir huet hie mech an ech hien nēt méi ze gcsi kritt."
 Drop huet de lousen Telemachos jhust dat eleite geäntwert:
 „Gäre verzielen ech alles, mäi gaascht, a genee no der wourecht:
 Datt ech vun him sin, esou sect meng mamm, mee wat kënnt ech selwer 215
 Son? Well et weess jo nēmmesch vu sech äus, wien datt säi papp as.
 Wann ech dach nēmmen de jong vun engem méi glécklechem mann wir,
 Engem die schēin dohcem bis erop a sāin alter gelieft hätt!
 'T as iewel grad den onglécklechste vun allenguerten de mēnschen
 Diem säi fils se mech nennen. Dat son ech der well s de gefrot hues." 220
 Drop sot d'göttin Athene, déi mat de fonklechen aën:
 "Onberimmt ze loosson deng rass, dat hun d'götter nēt wēlles,
 Well d'Penelop esou flott wéi s de bas op d'welt dech gesat huet.

Ziel mer nach virun elo, a so mer rücht-eräus d'wourecht.	
Wuerfir dat iessen, wuerfir dien trawolt? A wat as da lass hei?	225
Banquet, bestiednes? Dach s'cher keen iesse wou gidweree mat-bréngt?	
Frech an ongegenéiert kénnt et mer vir datt an t hâus se	
Kommen hir jâizen a baffen. Entsat gët e mann dien normal as,	
Wann en era-kénnt an all déi schmot an die buttek ernuecht-hêlt."	
Hir huet de lousen Telemachos klor dat eleite geäntwert:	230
„I,ciwe gaascht, well s de frees an alles wëlls wëssen:	
Räich an u-gesi wor dat eleiten hâus emol fréier,	
Dicmools wéi den ernimmtene mann do am land hei gelieft huet.	
Anescht hun d'götter elo et gemeet a wéischt décidéiert	
Hie verschwannen ze dongen äus alle mënshlechen aën.	235
Manner ding et mer leed wann de papp mer anescht gestuerf wir:	
Wann en zou Troja gefall wir zesumme mat komeroden	
Odder heihcem nom krich bei senge leide verscheed wir;	
S'cher hätten d'Achäer als graf da geschéppt em en hiwwel,	
A sengem jong wir fir spéider berimmtheet an u-sins eruwwert.	240
Nun as en ouni éier vum wand mat ewech mer geblos gin,	
Ongesin a -gehéiert gong en, mir léisst e nênnen	
Suergen an tréinen, woubäi ech hun hien nê eleng ze bekräischen,	
Well jo nach anert batteres d'götter fir mech gebratscht hun.	
All déi adeleg déi iwwert d'inselen här sin, ewéi alt	245
Same, Dulichion, Zakynthos, déi esou räich as u bëscher,	
Dann och déi vun der heiter fîelzecher insel Ithaka,	
Alleguer wëlle mêng mamm se bestueden. Se friessen es t hâus op.	
Si seet nê nee fir t bestiednes, dat se um strich huet ewell se	
Käum kann en enn man. Esou verjuppele s'alles am hâus mer	250
Mat hierem friesses, bis se mech selwer verdillege wäerden.	
Ongehalen huet em geäntwert d'Pallas Athene:	
„Nondikass, wat e manktém, datt den Ulyxes nê hei as!	
Fir dienen onverschimtene freieren d'klatz ze vermiwwlen!	
Kéim en eran duerch d'viischt dir vum haus elei mat sengem helm un,	255
Mat sengem schêld a mat den zwou lanzen als waffen,	
Also mam Áussins ewéi ech fir t'éischt gesouch e vru joren	
Bei eis dohem a lëschteger stäut e pur pättercher huelen,	
No dem besuch zou Ephyre beim fils vum Mermeros, Ilos,	
Wur e gefur wor mam séierem schêff, den noblen Ulyxes,	260
Fir ze fröen e gëft wat männer dout-man an dat e	
schmire kénnt un d'metalle spëtzt vun de feiler. - Den Ilos	
Gouf em et nê äus angscht vrun de götter vum éiwechem liewen.	
Vu mengem papp do huet en et krut, dien eeschlech e gâr hat.	
Lo misst direkt den Ulyxes ênnert déi freiere furen.	265
Séier da wir hiirt liewen um enn an hir loscht um bestiednes.	
Mee et läit nach am schouss vun de götter, ob en erêm-kénnt	
Odder och nê, fir se deier ze din hir frechheet bezuelen	
Hei an him sengem hâus; an ech roden dir z'iwwerleên,	
Wéi datt s de d'freieren äus dem palais eräus kanns geheien.	270
Huel dech lo eenzock zesummen a läuschter wat ech der soën:	

Mar op de maart do riffs de déi hären Achäer zesummen.
 Schwätz mat en all, an d'götter sallen als zeien derbäi sin.
 So de freiere gidweree soll go wou en hir-kéim,
 Da so der mamm, wa se wëlles hätt sech erëm ze bestueden, 275
 Datt s'an hirem nobelem papp säi palais soll hannescht,
 Do géif hiirt fest vum bestiednes an d'rei bruecht an d'dott preparéiert,
 Grousaarteg wéi et sech passt datt de papp se der duechter soll mat-gin.
 Dir un t häerz awer leën ech datt s de mer follechs:
 Maach mat zwanzeg ruddrer an d'rei dat bescht vun de schëffer. 280
 Fur dermat fuurschen nom papp die sou laang ewell fort as.
 *T seet vläicht der eppes e stierflechen, odder eng stëmm kanns de héiren,
 D'stëmm vum Zeus, dien de mënschen duerch si narwel dacks bréngt eng
 zëddéng.
 Géi fir d'éischt mer op Pylos fron den nobelen Nestor.
 Duerno op Sparta bei de blonde Menelaos, dien als 285
 Leschte jo heem-koum vun de metall-gekleedten Achäer.
 Wann s de gewur gës datt en nach lieft an datt en erëm-kënnt,
 Hief da gedold, a wann et och uerg as, a waard nach e jor laang.
 Kriss d'iewel d'zëddéng datt e gestuerf as a nët méi erëm-kënnt,
 Komm dann hannescht an t land vun der hemecht. Riicht op em e graf-steen. 290
 Bréng em als doudes-awar en affër mat allem wat drëm as,
 Groussaarteg wéi et sech passt. An der mamm salls d'e mann erëm sichen.
 Wann s de dat alles gëmeet an alles fein an der rei hues,
 Gëf dech da séier un t tiermen am geescht an am kapp, wéi's d'am beschten
 Futti kanns kréien déi näischterten an diene raim vun dem palais, 295
 Riicht.eraus odder heemlech. Et passt sech nët fir d'äin alter,
 Kannerechkeeten ze zwaffen, ewell du bas jo kee bouf méi.
 Denk dru wat den Orest fir en u-sins krut bei de leiden,
 Wéi en de feigen Egisth, säi pappe-mäerder, erschlon hat,
 Dien den nobele papp em hannerwenneg erstach hat. 300
 Grouss jo gewuess an als flotte kärel gesin ech dech vru mer:
 Also courage! Fir datt se respekt hun déi no es gebuer gin!
 Zäit elo gët et fir mech op t schëff, dat fléckt, mech ze maachen
 Bei meng kollegen, déi sëcher mat ongedold op mech waarden.
 Kuck elo selwer no dir, a vergiess mer nët wat ech gesot hun." 305
 Hir huet de lousen Telemachos jhust dat eleite geäntwert:
 „Léiwe gaascht, wat s de sees as gutt gemengt ewéi eppes,
 Grad wéi e papp die schwätzt mat dem fils. An ech sall mer et mierken.
 Datt s de presséiert bas kann ech verstoën, mee bleif en ament nach,
 Fir dech nach séier ze bueden: Vergonn der eng grimmel erfrëschong. 310
 Ma mer och d'cier an huel mat op t schëff eppes schéines als cadeau,
 Dien ech der mat-gi, fir datt s de vu mir salls hun eng erënnrong:
 Sou eng wéi ee se léisst engem léiwechem gaascht dien awar-seet»
 Him huet mat feirecher kuck geäntwert d'göttin Athene:
 „Villmools merci, mee hal mech nët op, well ech muss mech ewech-man. 315
 Wat d'äi gutt häerz fir mech prett huet, versuerg et bis datt ech erëm sin.
 Laanscht sall ech komme geschwënn, an da gës de mat heem mer de cadeau.
 Da sall gär ech en huelen, an eppes och der dergéint gin."

Wéi se geschwat hat, du gong mat feirechen aën d'Athene.
 Riicht an d'luucht wéi e vull sou flou se d'daachlicht äus, geheit em 320
 Eier an driff a säin häerz a mouch vum papp seng erënneong
 Nach méi ferm wéi virdrun, sou datt e gemengt huet ze dremen.
 Déif verwonnert verstong du de jong datt den här do e gott wir.
 Eenzock gong en op d'freieren dur a göttlechem äus-sins.
 Vrun hinne song den aëd, an d'freiere läuschtere roueg. 325
 Wéi den artist do besong de misär vun den Achäer,
 Dien d'Athene gehäit hat vun Troja äus op hir heem-rees.
 Vum Ikarios d'duchter, d'lous Penelope, souz uewen om späischer,
 Héiert déi göttlech stëmm, déi t häerz er ergräift, a se trëppelt
 D'héijhesch trafen erof vun uewen äus hirer wunnéng, 330
 An nët eleng, ewell zwou vun de meed déi kommen derhannert.
 D'nobel damm, esoubal datt se bei de freieren u-koum,
 Stellt sech riicht bei de stail vum daach, die ferm an zolidd wor,
 A se zung iwwert d'baken erof hiirt houferecht schnappesch.
 Lénks a rechts vun er koum schéi brav e meedche sech stellen. 335
 Hir koumen d'tréinen, ewéi zum berimtem aëd se gesot huet:
 „Phemios, vill deer themen jo kenns de, déi d'leit kënne lacklen:
 Spichte vu mänschen a götter, déi gär vun aëde besong gin.
 Dovunner sang elei eng, woubäi si roueg da sollen
 D'pättercher huelen. Hal iewel op mat deer béiser affär do, 340
 Déi mer all kéier dat aremt häerz an der broscht deet zersprangen,
 Zënter der zäit wou den onerdobare misär mech kritt huet.
 Messe muss ech d'gutt sél vun dem mann un dien ëmmer ech denken,
 Diem säi ruff an all eck vun Hellas an Argos geklong huet.”
 Hir huet de lousen Telemachos jhust dat eleite geäntwert: 345
 „Mamma, vergonn dach dem bravem aëd do, datt en daarf freed man
 Senger inspiratioun no; schëlleg sin nët eis aëden,
 Schëlleg as éischter den Zcus; die gët de gehäitene mänschen
 Wat e sech alt esou äus-denkt, gidwerengem wat hic wëllt;
 T as nët esou uerg wann hien elei séngt den Danaer hiirt ongléck. 350
 Sou e gesank as et grad, dien d'leit am meeschte begieren,
 Wann den thema mam neistem vum neistem en d'ouere këddelt.
 Géif dach dän häerz der courage, fir datt s de och emol läuschters.
 Denk dach datt nët eleng den Ulyxes zou Troja verwiirt krut
 Heem nees ze kommen! Mee nach vill ancr helde sin ëm-komm. 355
 Géi elo léiwer eran a kuck no der egener aarbecht,
 Kuck nom wief-stull an nom schëffelchen an no den dingscht-meed.
 Datt se maachen hir aarbecht: D'berodong as d'saach vun de männer
 Alleguert, mee apsënz vu mir, dien de meeschter vum häus sin.”
 Si wor eeschlech verwonnert a se gong hannescht an d'wunnéng, 360
 Well se wor paff mat dem fils senge lous iwwerluechtene wierder.
 Duerfir gong se trap-op zesumme mat hiren dingscht-meed.
 Uewe kräischt se wéinst hirem mann, dem Ulyxes, sou laang bis
 Datt d'Athene en duusse schlof an d'aën er rëselt.
 D'freiere schlouge kaméidi am schied vum sall vun de männer; 365
 Alleguer hatten dat gliddecht verlaangre fir bei hir ze leien.

- Gutt sinspiréiert houl den Telemachos hinnen déi ried hei:
 "Freiere vu menger mamm, äert behuele schingt arrogant mer.
 Looss mer dach d'moolzecht schmaachen es looss, mee ouni spektakel:
 No-ze-läuschtere sou engem sänger ewéi diem eloten 370
 Soll e genoss sin; et géif ee bal son't wir e gott do um sangen.
 Fréi mar de mure gin all mat-enee mer es setzen op d'maart-plaz,
 Wou ech sall son iech meng uerderen ouni nach laang iech ze bléimlen:
 Maacht ech cräus clic. Sicht ech anert iesses an drénkes.
 Iesst wat äert as a wiesselt of an den egenen haiser. 375
 Wann et ech iewel méi schick a méi distinguéiert ze si schingt,
 Acus-ze-plëmmen ëmmer dat selwecht an ouni bezueles,
 Plëmmt nëmmen dichteg; mee ech ruffen d'éiweg götter zou hëllef.
 Liicht kënnt d'accord sin den Zeus mat enger aktioun vu bestrofong.
 An ären haiser gíngt der da futti, och ouni bezueles." 380
 Sou sot de jong. A se bäissen sech rosen d'lëpse bal futti.
 Den Telemachos hat se erféiert mat sengem hardië
 Wierder, an d'äntwert gouf den Antinoos, fils vum Eupheithes:
 „D'götter, Telemachos, hun der lektioun wuel gehal an e maulert
 Aeus der gemeet, esou datt s de d'schnëss wuel ze voll hëls am schwätzen. 385
 'T wäerd dach nët sin datt den Zeus vum waasser-emspullem Ithaka
 Wëlles huet kinnek ze man dech, ewéi et vum papp hir der zou-kéim!"
 Him huet de lousen Telemachos jhust dat eleite geäntwert:
 „Gëf de verlec mer, Antinoos, fir der nach eppes ze soën:
 Wann de Kronion et wëllt, abee jo, ech sall em nët nee son. 390
 Mengs d'eren 't wir ee schlecht drun als kinnek ënnert de leiden?
 Kinnek ze gin, dat as wuel eppes feins; well direkt fällt de räichthem
 Engem an t hâus, an et gët een direkt méi geuecht a geéiert.
 Sëcher gët et der vill, deer kinneke vun den Achäer
 Op dem waasser-emdäuschem Ithaka, jonker an aler. 395
 Wouvunner ee sief de meeschter, wann den Ulyxes sollt dout sin.
 Ech iewel sall den här clei bleiwe vun eisem hâus hei
 A vun de meed déi den noblen Ulyxes huet mer eruwwert."
 Séier gouf den Eurymachos, fils vum Polybos, d'äntwert:
 «All dat clo, Telemachos, läit nach am schouss vun de götter: 400
 Wéi en Achäer gët kinnek am waasser-emdäuschem Ithaka.
 An denger propriétéit an dem stot salls du selwer den här sin.
 'T as dach, sou laang wéi do leit sin am waasser-emdäuschem Ithaka,
 Keen esou king fir mat force äus dem grapp der ze rappe wat däint as.
 Mee vun dem friemem dien hei wor géif ech gär mat der schwätzen: 405
 Wou nëmmen hir as die mann do? Wat fir e land huet en d'éier
 Heemecht ze nennen? Wat as seng famill a wou huet e seng stécker?
 Huet en der ere nouvelle bruecht vum papp sengem kommes?
 Odder koum en elir no perséinlech u-leies kucken?
 Wat e sou séier op-gesprong an entwutscht as fir nëmmen 410
 Nët sech z'erkennen ze gin. Mee vum besserem här huet en t äus-sins."
 Him huet de lousen Telemachos jhust dat eleite geäntwert:
 "O Eurymachos, t' kënnt nët a fro datt mäi papp nees erëm-kënnt.
 D'leit kënne so wat se wëllen, ech iewel glewen un näischt méi.

Och d'prophezeionge loosse mech kal déi meng mamm alt gesot kritt 415
 Vun engem wouerechts-soërt, die s'an de palais deet kommen.
 Frees de nom friemem? Dat wor mengem papp senger frënn ee vun 'laphos.
 Hien as de Mentes, sâi papp den Anchialos, an en huet d'éier
 Kinnek ze si vun de Tapher, déi sou gutt ruddere kënnen."
 Da's wat e sot, alldatt en d'onstierflech göttin erkannt hat. 420
 Si iewel haten hir gellecht mam danz a mam duussem gesank do.
 Soss näischt hate s'am kapp, a se wollte bleiwe bis owes.
 Iwwert dem jux wor 't geschwënn awer stach-däischer nuecht gin.
 Schléifreg wéi se du wore, gong gidwereen op sâin hâus lass.
 Den Telemachos, hie louf elur wou gebaut wor seng kummer 425
 Op enger héijher, luussecher plaz an dem haff die wuel schéi wor.
 Do as e gaangen an 't bett, de kapp nach voller gedanken.
 Ugefaang fakele krut en dur bruecht vun der äerde besuerger
 Giedel Eurykleia, duechter vum Ops, dem fils vum Peisenor,
 Déi de Laërtes hat kaaft fir en deel vu sengem besëtzttem. 430
 Jonk nach wor e gewiescht. Bezuel hat en zwanzeg stéck rëndvéi.
 Sou wéi eng äerde hâus-fra huet e s'am palais geëiert.
 Kees an t bett wor e mat er wéinst senger fra hircm äifer.
 D' u-gefaang fakele krut en also vun hir, déi am meeschte
 Gär en hat ënnert den dingscht-meed an déi en als bôbé geniirt hat. 435
 D'dir mouch en op direkt vum zolidd verschafftenem zëmmer,
 Souz sech dann op sâi bett an dong sâi mockelecht kleed aus,
 Dat e geluecht huet op d'äärm vun der braver, suergsamer giedel.
 Déi gouf sech dru fir t kleed em ze falen a glat et ze stréilen.
 Duerno hong niewent dem schéin ciseléiertem bett op e stuel s'et, 440
 Gong dann eräus äus der kummer, zitt um sëlwerem rondel
 D'dir erëm zou a forcéiert mam rimm eran nees de redel.
 D'gansesch nuecht ewell louch en do zou-gedeckt mat engem schoofs-pelz
 No-ze-tiermen iwwert de wec dien d'Athene ëmrass hat.

John Rinnen

Déng Kandheet

Et schliift éngt Léid
a blojen Déiften
va Wasser a va Stéin

Et wéigt sich de Wand
naits an égdle Kameran

A wi va wéckt
réift e Käizchen

dä wäissen Engel
mat den däistren Auen:

Déng Kandheet

Danielle Hoffelt

Hierscht

D'Sonn
deet zwar d'Blieder nach blénken
d'Beem
weisen sech nach vun hirer faarweger Sait
an dach...
as et mer schon e bésse kal am Häerz
eidel an der Séil
an d'Angscht schläicht sech u mech erun
wéi den Niwwel un d'Beem
d'Erënnerung gët blatzeg a mär
an ebeemol
verléiert esou villes sai Sënn.

As dat wierklech nëmmen
den Hierscht?

Generalversammlung vun der Actioun Lëtzebuergesch

de 16. Mäerz 1991, ëm 3 Auer an der Kapezinner-Stuff zu Lëtzebuerg
(Invitatioun vum 1. Mäerz 1991)

Programm:

- 1) Kurz Usprooch vum President
- 2) Aktivitéitsrapport
- 3) a. Rapport vum Caissier
b. Rapport vun de Keess-Kontrolleren
c. Neiwiell vun de Keess-Kontrolleren
d. Budget-Previsiounen fir 1991
- 4) Bestëmmen vun engem Walbüro
- 5) Wal (zem Deel) fir de Comité; et si 5 Plazen ze besetzen. Op der Austrëttsreie sin dës Jor: d'Joffer Maisy Tockert, d'Häre Robert L. Philippart, Arthur Reckinger. D'Demissioun hu gin d'Joffer Monique Hermes an den Här Marcel Lamy.
- 6) D'Cotisioun fir 1992 gët festgeluegt
- 7) Fräi Aussprooch.

De President Heng Rinnen ka ronn 50 Membre begreissen, déi trotz deem schéine Fréijoorswieder komm sin. Hie muss leider den Här Lex Roth, Vize-President an den Här Arthur Reckinger entschëllegen, déi wéinst enger Krankheet nët do kënnen sin a wënscht hinnen eng gutt Besserung; entschëllegt huet sech och den Här Cornel Meder, deen op enger Konferenz am Ausland as. Entschëllegt hu sech dann nach déi Häre Minister Marc Fischbach a René Steichen vum Kulturministère; den Här Guy Dockendorf Attaché am Kulturministère; dann nach d'Madame Brasseur vum der Demokratescher Partei. Hien as frou e Vertrieeder vum der Sozialistescher Aarbechterpartei, den Här Schmitz wëllkomm ze heeschen. Apaart as hie frou iwwer déi Delegatioun vun «Areler Land a Sprooch» mam Här Gaston Mathey, President, wou elo zënter enger Zäit d'Lëtzebuergesch als minoritär Sprooch unerkannt as gin, dernieft d'Häre Clesse a Kruchten, d'Madame Kroemer, déi dee kleng Lëtzebuergesch-franséischen Dictionnaire opgesat huet a vun der Actioun Lëtzebuergesch drécke gelooss gouf.

Dono erënnert hien un déi verstuerwe Membren am leschte Jor, bei denen der zwéi sin, déi 1971 den Opruff fir d'Grënne vun der Actioun

Lëtzebuergesch méiglech ze maachen mat ënnerschriften hun. Et sin d'Hären Emil Dhur a Felix Steinberg; dann denkt hien u Mataarbechter vun «Eis Sprooch», d'Häre Jos. Harpes a Victor Robert an de fréiere Kulturminister Robert Krieps, dee senger Zäit der Schreifweis Gesetzelchkeet gin huet. Un déi verstuerwe Membren alleguer gouf eng Minutt geduecht.

Hien huet et als säng Flicht a Schëllegkeet ugesin, fir dene Leit merci ze soen, déi d'ganzt Jor d'Aarbecht maachen. Am éischten nennt hien den Emil Steffen, deen ze soen all Dag stonnelang am Büro am Bredewe as an alles an der Rei hält. Dem Sekretär Marcel Lamy seet de President da villmools merci fir säng Aarbecht an denen 9 Jor, an denen hien den «Nervus rerum» wor a leider säng Demissioun huet misse gin, well säng Berufsaarbecht him dat nët méi erlaabt. Wat hien an deer Zäit gemat huet, weess nëmmen deen, deen dat gesinn huet, wéi et wor wéi hien d'Sekretariat iwwerholl huet. Säng Virschléi a säng Opstellungen ewéi Lëtzebuerger Virmimm, Veräinsschreiwereien, déi nach nët publizéiert sin, sin Zeie vu senger Aier (Äifer) fir eis Sprooch. Hie wor och op der Foire den Hauptmann, fir d'éischt eleng, du ënnerstëtzt vum Emil Steffen an dene leschte Jor. Esou en äerdege Schaffert ze verléieren, seet de President, as en duebele Verloscht fir de Comité. Hie vergësst nët dem Caissier René Faber merci ze soen, dee voller Vitalitéit, op dene verschiddene Gebitter matschafft. Merci verdéngen och d'Madame Faber, déi zënter Oktober-November am Büro aushëllef, den Här Hargarten, deen d'Cours-en organiséiert an d'Mataarbechter vun eis Sprooch. De President bedauert och, datt d'Joffer Monique Hermes hir Demissioun gin huet, déi zënter 1986 am Comité as an do gehollé huet, wou et hir nëmme méiglech wor. D'Joffer Hermes an den Här Marcel Lamy hun awer versprach fir nach eng Hand mat unzepaken, wann et néideg sollt sin. E klengt Geschenk soll e Merci si vun der Actioun Lëtzebuergesch, Geschenk, dat se sech éierlech verdéngt hun.

De President wëllt elo nët weider vun den 20 Jor erzielen, wéi am Februar 1971 en Opruff gemat gouf, fir d'Actioun Lëtzebuergesch ze grënnen an d'Wierk vun «Eis Sprooch», déi vun 1952 bis 1962 bestanen huet, virunzeféieren. Hien hält awer fest, datt an den 20 Joer dach vill an d'Wier gedriwwen gin as, wat bis dohin nët do wor. Et sin nach nimools esouvill Bicher an Zäitschrëften op lëtzebuergesch erauskomm, et gouf bis dohi bal keng Annoncen, Reklammen, Veräins- a Geschäftsnimm, Nimm fir Gebaier asw., an eiser Sprooch an et huet kee Lëtzebuerg Numm op den Duerf- a Stroosseschëlter gin. Wat dem President, a bestëmmt och nach anere Leit, leed deet, as datt esou liichtschaz mam Lëtzebuergesch enmgaange gët. Hie seet, datt deslescht sech esouvill entzonne gouf wéi di al Kautbaacher Millen ofgerass as gin a Säite voll doriwwer an den Zeitunge stong: et wir e Kulturgutt zerstéiert gin. Wann et awer em d'Sprooch geet, wat sécher och e Kulturgutt as, da geet nëmmen eng reng Léftchen, déi emol kee Blichchen zidderen deet. Hie wëllt och nët méi an deem ale Bräi réieren, wat ewell dacks iwwer eis Sprooch gesot a geschriwwen as gin, a bedauert gët — e puer Lieserbréiwer an den Zeitungen as alt eppes — a wënscht, datt d'Actioun Lëtzebuergesch nach laang fir eis Sprooch schaffe kann.

Aktivitéit

Am Comité waren 1990:
President: Heng Rinnen
Vize-President: Lex Roth
Sekretär: Marcel Lamy
Sekretär adj.: Emil Steffen
Caissier: René Faber
Membren: Monique Hermes, Cornel Meder, Robert L. Philippart, Arthur Reckinger, Robert Siuda, Tom Thies, Maisy Tockert.

Comités-Sëtzungen: 6 (19.1; 16.2; 25.4; 13.6; 19.9; 24.10;)

Generalversammlung: 10.3.1990 (Rapport an der Nr. 29, Eis Sprooch)

Membren: 2.100.

Publikatiounen

Drei Nummere vun «Eis Sprooch» (Nr. 28, 29, 30) mat 152 Säiten. Oplo 2400.
Extra Serie Nr. 13: Toun Bastian a Mat Laachen a Kraischen(Gedichter a Lieder, vertount vum V. Goldschmit, R. de Buxeuil, Ch. Mercier) Déi Editioun wor nëmme méiglech duurch e privaten Don vun 100.000 Frang. — Extra-Serie Nr. 3: Eng 3. Oplo vun 1000 Stéck as gemat gin.

Zirkulären

- a. Invitatioun fir d'Generalversammlung;
- b. Un all Member, datt d'Cotisatioun op 500 Frang festgesat gouf;
- c. Rappel vun de Cotisatiounen.

Bréiwen:

Un de Minister vun den *Auslännesche Saachen* J.F. Poos an deem gewënscht gin as, fir en Abonnement op «Eis Sprooch» fir eis Ambassaden ze huelen an op déi Manéier de Leit aus dene Länner eng Publikatioun op lëtzebuergesch weisen ze kënnen. De Virschlag gouf ugehall an en Abonnement fir 11 Ambassaden zougestanen; un de *Kulturminister* Jacques Santer as den Aktivitéits- a Caisse-rapport geschéckt gin an zegläch gouf gefrot, fir e Subsid ze kréien (deen awer nët komm as):

un de *Schoulminister* Marc Fischbach, wou et em d'Lëtzebuergesch op der 7ième an d'Stonne fir Lëtzebuergesch gaangen as, well se ze dacks, no eiser Menong, hierhale mussen, fir de Programm vun anere Sproochen an der Klass mat duerch ze kréien. Dorop huet de Minister d' A.L. an de Ministère bestallt, fir déi Saach ze diskutéieren, wou nach aner Verrieder vun der Educatioun derbäi waren. Dem Minister gouf du d'Nummer vun «Eis Sprooch» iwwerreecht an deer Rieds dovu war. — Op dem Minister säi Wonsch huet d'A.L. him hir Propositione gemat an dene gewënscht gouf, fir nët nëmmen eng Stonn Lëtzebuergesch op 7ième, mä och op 2ième a 1ère gemaacht soll gin. De Minister huet äis ze wësse gedon, datt am neie Plang en Optionscours fir déi zwou Klasse virgesi wir, wat, vun der A.L. hirer Sait aus gesin, wuel nët dat Richtegt wir, well en Optionscours ëmmer en Interesse viraussetzt, dee wuel nët bei all Medercher a Jongen, an deem Alter gi wir.

Op säi Wonsch hu mir him eis Menong iwwer d'Lëtzebuergesch op 2ième a 1ère zoukomme gelooss (Bréif vum 31.7.1990):

Et as ee frou gewuer ze gin, datt en Optionsfach fir lëtzebuergesch Zivilisatioun op denen ieweschte Klassen am Sekundarunterricht geschafe gët. Dat as sécher schéin a gutt, mä do hu mir eis Bedenken. En Optionscours as fakultativ, a wee géif och engem vu 17, 18 Jor et veriwuelen, wann en sech derlaanscht kënn drécken, wann ee weess wéi d'Mentalitéit vu gewësse Leit as: et läit hinnen nët vill oder näischt um lëtzebuergesch, a well aner Sprooch méi wichteg fir munnech sin, a well ee jo

lëtzebuergesch schwätze kann, der och vill mengen si bräichte kee lëtzebuergesch ze léieren. Esou laang déi Mentalitéit ënner den Elëve an eventuell de Professerer as, kann een nët vill, no eiser Meinung, vun engem Optiounscours erwaarden. Et kann een emol probéieren a gesi wéivill deer jonger Leit sech derfir interesséieren, mä d'Gefor as gin, datt et nët riicht räisst. Fir dee Cours, dee geplangt as, géife mir dat hei virschloen:

1) Sproochgeschicht a Litteraturgeschicht:

a) d'Wurzle vun eiser Sprooch:

- keltesch a réimesch Zäit
- déi mëttelhéidäitsch Zäit
- eis Sprooch als muselfränkesch (— tëscht alemannesch/ripuaresch) - Dialekt mat romaneschen Afflëss;

b) Hir Entwécklung vum Mëttelalter bis haut (historesch, politesch, wirtschaftlech a kulturell Aspekter mussen och ernimmt gin...)

c) Nieft der Sproochtheorie (no moderne Metouden an Erkenntnesser vu Soziolinguistik, Psycholinguistik,...) soll litteraturhistoresch virgaange gin: Litteratursproochen an Textbeleg solle chronologesch opgereit gin (z.B. no der Metoud vum «Brunnen» am Däitschunterrecht — un deen de Lëtzebuergesch-Cours ugeglaach kënnit gin);

d) Wichteg Plaz fir eis «Klassiker» Dicks, Ientz, an haaptsächlech Michel Rodange; (- de RENERT sollt op enger ieweschter Klass behandelt gin: nët nëmmen d'Sprooch vum Epos, mä och den zäitkriteschen Hannergrond (+ Biographie vum Auteur) a séng Rezeptioun bis haut soll méi détailléiert zer Sprooch kommen).

2) Déi modern Lëtzebuergesch Litteratur:

a) Zënter dem Enn vum XIX*Johrhonnert soll, - Lyrik, Epik an Dramatik gegliedert gi — un Textbeispiller (Gedichter, Roman z.B. Manderscheid a Rewenig; Theater, Hörspill an Dréibicher) explizéiert an analyséiert gin;

b) Eis modern Litteratur soll am Kader vun anere Dialektlitterature vun haut (an Däitschland, Frankräich, Éisträich, der Schwäiz, der Belsch...) an hirer Roll a Wichtegkeet gesi gin...

3) D'Lëtzebuergesch haut:

- Sproochlech Performanz a Kompetenz bei eis an

- d'Roll an d'Positioun vum Lëtzebuergesch
- Wichtegkeet vum geschwaten a vum geschriwwene Lëtzebuergesch
- séng evolutiv Tendenzen
- Afflëss vun de Masse-Medien
- Verhältnes zu den anere Sproochen (wertfräi!) behandelen (dobäi z.B. d'Resultater vum Statec als Ennerlag benotzen)
- d'Sproochkompetenz vun der jonker Generatioun
- Interferenzproblemer mam Däitschen, mam Franséischen an och mam Engleschen...
- de Gebrauch vum Dialekt: schaaft en oder léist e Konflikter?
- Probabel Entwécklung
- Eis Sprooch als Haaptfaktor vun eiser Identitéit...

4) D'Orthographie vum Lëtzebuergesch:

a) historesch Lautentwécklung

- d'Sproochgesetz 1984

— d'Situatioun haut

b) Léiere vun dene wichtigste Regeln

- Exercicen iwwer Orthographie
- Exercicen iwwer Interferenzen
- Exercicen iwwer Stilistik (z.B. Lëtzebuergesch a Geschäftsbréiwen, op de Banken, an de Spideler...).
- an der Korrespondenz
- bei de Reklammen
- als Virberedung op eng Ried, en Zeitungsartikel...
- am Privatlewen (Fester, Invitatiounen...)
- c) Ëmgank mat engem Dictionnaire, (Litteratur iwwer eis Dictionnaire ugin)

Manuelen:

- Sproochgeschicht a Sproochwëssenschaft, z.B. Robert Bruch: Das Luxemburgische im westfränkischen Kreis...
- Tounbänner, Filmen, Cassette vu moderne Filmer, Hörspiller, Lidder...

Litteraturgeschicht:

- z.B. Fernand Hoffmann: Luxgb Mundartdichtung
- nei Editioun vu Lëtzebuergesch Texter 1990

Lektür:

- z.B. de RENERT
- d'Romane vum Guy Rewenig, vum Roger Manderscheid
- vun «Eis Sprooch», erausgi vun der A.L.

Virschléi:

- dës Cours-e sollten am ieweschten Zyklus virgesi sin, an zwar am Rhythmus vun enger Schoulstonn d'Woch;
- si sollte vu motivéierten an dofir vun ausgebilte Professere gehale gin;
- op der «Section littéraire» dierft d'Lëtzebuergesch och vläicht als «versetzungsrelevant» gellen;
- fir déi intresséiert Flëve kënn d'Lëtzebuergesch eventuell als Examensfach op 1ère a Fro kommen; (et bléif ze diskutéieren a wat fir enger Sprooch, hir schrëfflech Äntwert op Froen ofzeliwwere wär)
- E Lëtzebuerger Primaner sollt eng Anung vu senger Sprooch, hirer Situatioun a Wichtigkeet hun; doduerch léiert e jo och eppes iwwer sech selwer bäi!

* N.B.: D'Schoulbuch «Lëtzebuerger Texter fir 7ème kënn jo och nach weider ausgebaut gin; da géifen dräi Bänn entstoën, fir 3., 2. a 1ère; déi kënnthen dann, esou wéi de «Brunnen» IV, V, a VI am Däitschen, gebraucht gin. Dornéift wär eng lëscht vu Bicher fir Textanalysen a «Lecture curative» ze envisagéieren, wouraus all Professer kënnthen wieslen.

Mir mengen och et wir gutt, wann dee Programm oder déi Virschléi, deer Kommissioun, déi besteeet oder bestanen huet, fir dat neit Buch «Lëtzebuerger Texter», virgeluegt géif(e) gin, dono mat hinnen, dem Ministère an der Actioun Lëtzebuergesch driwwer diskutéiert géif.

Ernimme mer nach, datt dem Fernand Hoffmann séng «Mundartdichtung» vill Déngschter kënnthen leeschten, zemol am Ufank. Iwwerens as dat Buch (zwéi Bänn), souwäit mir wësse vergraff; et läit awer an enger kondensierter Form am Manuskript fäerdeg do a wir prett fir gedréckt ze gin. Natürlech misst et vun 1963 u bis haut kompletéiert gin a wir wuel e gudde Behollef fir dee Cours am Ufank.

Mir huelen un, datt mer Ärem Wonsch entsprach hun a gréisze mat all Respekt...

un de Schoulminister Marc Fischbach wéinst engem neie Buch, dat gemat géif gin, an iwwer d'Bewäertung vun Däitsch a Lëtzebuergesch als ee Fach (dorop bis elo keng Äntwert);

un de Kulturelle Fong fir merci ze soen, datt d'A.L. zweemol 80.000 Frang kritt huet, fir dem T. Schroeder séng Gedichter (publizierter an net publizierter) drauskennen ze gin, a fir 1992

dem Anton Meyer séng ze publizéieren. Et gouf och do fir e Subsid fir «Eis Sprooch» ugeklappt, mä et as dorop keng Äntwert komm;

un de Stroossebauminister R. Goebbels gong e Bréif an deem gewënscht gouf, fir op all Duerfschëld de Lëtzebuerger Numm nieft deem franséische setzen ze looszen. An der Äntwert freet hien, datt d'A.L. him sollt ugin, wou dat nach net geschitt wir, wourop geäntwert gouf, datt do d'Kondukeren an d'Kantunen éischer Bescheed wësse missten;

un de Lëtzebuerger Schäffrot fir op de Strosseschëlter och deem Numm ze setzen, deem d'Leit am Quartier soen — et gong em de «Gréng Wee» an de «Stengege Wee», déi «Rue Verte» a «Rue Raiffeisen» offiziell heeschen — wou awer keng Äntwert koum an näischt geännert gin as;

un d'Kulturkommissioun vun der Stad Lëtzebuerg a vu Gréiwemaacher an deem si op d'Plaque Dicks-Lentz-Rodange opmierksen gemat si gin. D'Stad Lëtzebuerg huet zéng Stéck kaaft, Gréiwemaacher sollt eng bestellen;

an engem Schreiwes mat der ASTI gouf beim Schoulminister ugeklappt, fir Cours-e fir Lëtzebuergesch ze léieren am Radio an an der Tëlevisioun halen ze looszen. Et as keng Äntwert komm.

Aner Bréiwe woren Äntwerten op Ufroen aus dem Ausland an dene gewënscht gouf, fir eppes iwwer d'Lëtzebuerger Sprooch gewuer ze gin, sou aus den U.S.A., Japan, Spuenien, Däitschland - awer och hei aus dem Land. Duerno hun der en etlech d'Cours-e Buch an d'Cassetten derzou bestallt.

Gratulationsbréiwe sin un den Erzbischof Jean Hengen an deem neien Erzbischof Fernand Franck gaangen.

Op eist Gesuch un d'Spuerkeess fir eng Ennerstëtzung ze kréien, fir d'Gedichter vum Tit Schroeder eraus kennen ze gin, koum eng Zouso, woufir d'Spuerkeess villmools merci gesot kritt huet.

D'Äntwerten op Tëlefonfroen kennen net alleguer opgezielt gin, deer Dag fir Dag kommen.

Gléckwonschkaarten an Neijjooschkaarten

Zwou faarweg Gléckwonschkaarte konnte no Aquarelle vun der Madame May-Simon maache gelooss gin (Tilleschgaass op de Bock zou an Zuchebreck)!

Véier Schwarzwäiss-Neijooschkaarten, déi fir och aner Geleeënheite gebraucht kënnen gin, sin no Biller aus dem Buch vum François Ewen: *Le Luxembourg dans les gravures du 19e siècle*, mat der frëndlecher Erlaabnis vum Auteur, maache gelooss gin: Lëtzebuerg-Gronn, Veianen, Esch-Sauer (leselsbréck), Aansebuerg.

D'Diaën dofir huet, wéi déi Jore virdrun, de Jhang Welter gemat.

Kommt mir léiere Lëtzebuergesch

Dëst Buch fir d'Cours-en huet missen nogedrëckt gin, an eng Oplo vun 2000 Stéck gouf maache geloos vun denen der elo nach 1100 do sin. Dat Buch huet zënter 1988/89 eng däitsch, englesch a portugisesch Iwwersetzung mat Exercicen, nieft deem franséisch-lëtzebuergeschen Urtext. Fir dat Buch gët et och dräi Cassetten, déi zimlech vill gefrot gin, vun denen d'ër nëmme méi 100 do sin, an neier gemaacht misste gin.

Cours-en

D'Cours-e gi, wéi zënter 1975, u gutt besicht (1989: 735 Leit, vun denen der 400 en Diplom kritt hun). Si gi vum Schoulministère an der A.L. organiséiert, wou den Här Hargarten all Jor sicht ëmmer d'Leit ze fannen, déi d'Cours-en halen. Si gi vum Schoulministère finanzéiert a kaschten tëscht 2 an 3 Milliounen d'Jor.

Nei wor e Cours 1990 gewiescht an deem Gemengebeamten an hirer Déngschtzäit geléiert si gi richteg lëtzebuergesch ze schreiwen. De Cours gouf vum Jacques Steffen gehalen; en huet den 29. Sept. 1990 ugefaang an 12 Nomëttecher mat zwou Stonne pro Woch gedauert. Hir Diplomer kruten se vum Inneminister Jhang Spautz iwwerreecht. Well sech d'ër méi gemellt haten ewéi d'ër opgehall konnte gin an en zwete Cours geplangt.

Hierschtfoire

Wéi zënter Jore wor d'A.L. op der Hierschtfoire, wou de Marcel Lamy an den Emil Steffen d'Permanenz gemat an aner Comitésmembren, sou wäit et gaangen as, ausgeholle hun. Den Intresse wor nees grouss an et konnte 26 nei Membren opgehall gin.

Versëlwert Plaquette

De 14.11.1990 huet d'A.L. dem Här Nobert Weber déi versëlwert Plaquette fir séng Verdéngschter un eiser Sprooch an der Kapezinnerstuf iwwerreecht, wou de Staats- a Kulturminister Jacques Santer drop gehalen huet fir do derbäi ze sin.

Bréifdréieschkalenner

De René Faber huet ewéi déi Jore virdrun dobäi eng I land mat ugepaakt.

Et bléif nach ze soen, datt d'A.L. bei der Aweigung vum Monument vum der Groussherzogin Charlotte, der Dynastiefier a beim Präisverdele vun Diplomer beim Ofschloss vum de Cours-en (Kie-len, Didléng, Péiténg a Lëtzebuerg) derbäi woren.

Wat geplangt as fir 1991...

- 1) Véier Nummere vun «Eis Sprooch», dovun eng Nummer an der Extra-serie mat de Gedichter vum Tit Schroeder
- 2) Virnimm op lëtzebuergesch vum Marcel Lamy
- 3) Index No 1-30 vum der Zäitschrëft, opgestallt vum Här Marcel Lamy
- 4) Veräinsschreiwereien (Modeller), zesumme-gesat vum Marcel Lamy
- 5) Cours-e wéi bis elo
- 6) Hierschtfoire
- 7) Neijoosch- a Gléckwonschkaarten (2 faarweg, 4 schwaarz-wäiss)
- 8) Versëlwert Plaquette
- 9) 20 Jor Actioun Lëtzebuergesch
- 10) Plack Dicks-Lentz-Rodange un d'Servais-Haus zu Miersch

... an 1992

Véier Nummere «Eis Sprooch» dovun eng Nummer aus der Extra-Serie: D'Wierk vum Anton Meyer.

Cours-en

Versëlwert Plaquette

Neijooschkaarten

Rapport vum Caissier

De Rapport vum der Keess vum Caissier René Faber gët un, datt 2.233.643 erakomm an 2.215.164 ewech gi sin, sou datt e kleng Boni vun 18.479 Frang bleift.

Bei deem wat erakomm as sin et Cotisatione mat 652.680 Frang; Verkaf vu Bicher fir d'Cours-en 822.054; vun Neijoosch- a Gléckwonschkaarten koumen eran 124.199 Frang.

Bei den Depense sin et d'Publikatiounen (Eis Sprooch an Extra-Serie) déi dat meescht ausmaachen: 1.548.202 Frang an de Porto vun 207.724 Frang.

Den Här Folscheid am Numm vum der Keesse-Kontrollere seet dem Caissier merci fir séng gutt

Aarbecht a schléit der Versammlung vir Décharge ze gin, wat eestëmmeg geschitt as. Als Keesse-Kontrollere goufen d'Häre Kaell a Folscheid an d'Madame Germaine Majerus gewielt. D'Budget-previsioun gin als Recette 1.930.000 Frang an als Depense 2.130.000 Frang un.

Deelweis Erneierung vum Comité

Et wor nët néideg e Walbüro ze bestëmmen, well sech nëmme fënnëf Kandidate fir déi vakant Posten ze besetze gemellt haten.

Op der Austrëttsserie fir 1991 woren d'Joffer Maisy Tockert, d'Häre Robert L. Philippart an Arhur Reckinger. Wéinst der Demissioun vun der Joffer Monique Hermes an dem Här Marcel Lamy woren zwéi Poste vakant gin. Bis de Stéchdag, den 9. März 1991, haten déi dräi, déi dem Turnus no op der Austrëttsserie stin an nach d'Joffer Milly Thill an den Här Ernest Brachmond hir Kandidatur erageschéckt. Déi fënnëf sin eestëmmeg vun der Generalversammlung gewielt gin.

Cotisatioun

D'Cotisatioun as op 500 Frang d'Jor bäibehale gin; Studente bezuelen 300 Frang; Kollektivmëmbren (Gemengen) 700 Frang.

Fräi Aussprooch

An enger intressanter Diskussioun gouf virgeschloen dem Erzbëschof Fernand Frank merci ze soen, fir de Faaschtebrëif, deem dëst Jor op Lëtzebuergesch publizéiert gi wor a gewënscht e ganze Massentext op lëtzebuergesch ze kréien. Et gët gefrot fir nach eng Kéier d'Schreifweis an «Eis Sprooch» ze bréngen — an iwwer dat bossegt Lëtzebuergesch geklot dat een ze héiere kritt — et as déi al Leier!

Den Här Gaston Mathey vun «Areler Land a Sprooch» wënscht vun der A.L. aus dem belsche Minister an engem Brëif merci ze soen, well en d'Lëtzebuergesch als «langue minoritaire» unerkannt huet.

Rieds gong dann nach iwwer deem neien an héie Porto fir d'Ausland a fir Iwwerséi (fir «Eis Sprooch» an Iwwerséi ze schécke kascht dat elo 650 Frang). Dat lescht Jor hu misse fir de Porto eleng 207.000 bezuelt gin. Vun 1991 un kënn d'Zäitschrëft «Eis Sprooch» all Trimester eraus, wat d'Méiglechkeet geschafen huet fir méi e bëlle Porto ze kréien, dat awer vun der A.L. hirer Sait méi Aarbecht kascht.

De President hieft d'Generalversammlung géint 5 Auer op.

De Bësch as méng Welt

*Ech fanne schéin de Bësch
et richt mer dran sou séiss a frësch.
Dat mécht déi gutt reng Loft
gemëscht mat Kräiderdoft.*

*Eng Sprooch huet och de Bësch
mat Stëmmen dran, sou hell a frësch.
Dat as säi Vullesank
deen téint aus Bam, aus Fiels a Sank.*

*An nätzlech as de Bësch
e gët fir Jonk an Al an Dësch
e Bucki fir an d'Vas
an Äerdbier fir an d'Glas.*

*Ech soen lech, de Bësch as schéin
haalt d'Ouren op fir all séng Téin.
An d'Aen och fir säi bont Kleed
fir alles, wat dra geet a steet.*

*De Bësch as mär déi eenzeg Freed
näischt Schéinres méi dernieft besteet.
Ma d'Leit hun nët méi d'Rou an d'Zäit
ze sichen dran-d'romantesch Sait.*

D.E.

E. Arnoldy

Méchelssummer

'lo geet de Karschnatz op en Enn
 dee schéine Summermount.
 Gläich leien d'Kären op der Genn,
 Vru Reen a Keelt verschount
 „Ma 't as nach ëmmer Summerzäit,
 den Himmel as déifblo.
 D'Sonn weist sech vun der beschter Säit,
 si as bis owens do.
 Wann d'Drauwe blénken un de Riewen.
 Wéi Krällen hell a klor.
 Wann dausend Sëlwerfiedem schwiewen,
 duerch d'Luucht wi Engelshor,
 dann as de Méchelssummer,
 di schéinsten Zäit am Jor!

Am Gaart blitt nach eng eenzel Rous,
 déi fäinen Doft verbreet.
 Et as ee leschte léiwe Grouss,
 vum Summer dee vergeet.

'lo sëtzen d'Schmuelbren op den Dréit,
 Sou wéi all Joër nees,
 dat as gewëss, eng Grëtz méi spéit,
 da gin se all op d'Rees.

Nach eemol weist de Summer sech,
 a séngem schéinste Kleed.
 da fjerft den Hierscht de Summerbësch,
 an d'Wise wäit a breet.

Ma 't as nach ëmmer Summerzäit,
 den Himmel as déifblo.
 D'Sonn weist sech vun der beschter Säit,
 si as bis owens do.
 Wann d'Drauwe blénken un de Riewen,
 wi Krällen hell a klor.
 Wann dausend Sëlwerfiedem schwiewen,
 sou reng wi Engelshor.
 Dann as de Méchelssummer;
 di schéinsten Zäit am Jor.

Kritik...

An deer leschter Nummer vun «Eis Sprooch» huet de Roger Lugen de Fanger gehuewen an op «Sënnen» an eiser Sprooch higewisen. Et gouf gefrot: Wat haalt Dir dovun?

Hei zwou Menunge vun eise Gedeler (Membren).

Jhemp Biver

Kritik²

Ech fille mech ugesprach, erausgefuedert, fir op den Opruff vun der Redaktioun vun *eis sprooch* (Nr. 31, Sait 39) ze äntwren.

Dat Zitat aus dem *Renert* vun Nannetts Mëchel hannert deem kriteschen Artikel schéngt nët vun ongeféier op déi Plaz geroend ze sin! Ech kann dat selwecht nët besser soen, dofir zitieren ech e chinesesche Sproch: *Dee mam Fanger op di aner Leit weist, soll bedenken, datt dräi Fanger op hee selwer kucken.*

Si tacuisses philosophus mansisses, soten d'Reimer schons, wann ee sech an d'Deschtele gesat huet. E Kritiker, deen säin Handwäerk nët honnert Prozent am Grëff huet, soll de roude Stëft an der Scheek loosën. Hee *leescht eiser Sprooch och e schlechten Dingscht* (cf. *eis sprooch* Nr. 31, S. 38, Zeile 5 a 6). Et get bësseg Leit, di soen, Kritiker gënge selwer näischt fäerdeg bréngen, dofir wire se Kritiker gin.¹

Ma Kritik(ast)er sin och Leit, jhust keng wéi di aner. An eiser Härengott huet allerméinst Kaschtgänger, ma keng déi näischt iessen. Dofir loosse mer och si *duerch eise Litteraturgaart geschteren*.

Loosse mer clo vun deem schwätzen, dat d'Redaktioun gemengt huet, wéi se no eiser Mengjeng gefrot huet.

Ech fannen an *eis sprooch* ganz dacks flott, eschteg Geschichten a Spichten, och deer léi méi ääsch sin an ze denke gin. Wat op alle Fall dra gehéiert, si linguistesche, wëssen-

schaftlech Artikelen. Dertëscht e puer Gedichtercher, a virun allem *Klenggeketen*. Et wir en Dauer an eng Schan, wann d'*Notizen* an aner Chronike fele géngen.

Den Niveau vun alle denen Artikelen geet alt op an of. Dat as esou op dëser krommer a gebockelechter Welt. Et sin der derbäi déi ech mat Intressi a Genoss vun der éischter bis di lescht Zeil liesen. Hei and do deet e gelungene Vokabel mer wéi bis an déi déck Zéif. Da froen ech mech, ob den Auteur nët hätt kënnen den Dictionär erbaikropen, fir säin Term ze flegen. Bei aneren halen ech spëdestens no enger halwer Sait op. Dat sin d'Geschichte vu Leit, déi dat Hee a Saubounestréi vun Duerchernän an hiren Iddien nët zortéiert kréien, et a laang Bandwürm vun Haaptsätz, Niewesätz, an Niewesätz vun Niewesätz eraknetzelen a -knijhelen, drun dréischelen an druddelen, datt s de no der véierter Zeil de Fuedem komplett verluer hues, nët méi versteets, wat se soe wëllen an erëm vu virun ufanks ze liesen, fir dann endlech beim drëtten Ulaaf d'Knëppele bei d'Tromm ze gcheien an d'Zäitschrëft zou ze klappen. Domat as dann d'Urtel gesprach.

Am zwete Fall as et eng Saach vu Stil. Deen huet een, odder nët. Et kann een awer eppes géint e schlechte Stil ënnerhuelen. Da muss een un der Saach schaffen, feilen a poléieren an di éischt Versioun nët grad fir di bescht halen. Do kann d'Redaktioun nët vill maaichen, héchstens de Wësch dohinne schécke wou en hirkënnt mat dem gudde Rot, di Saach nach eng Kéier duerch ze kucken. Sou Rekommandatiounen hun ech och alt schons missen unhuelen. Ech hu mech och un dat gehalen dat ech gesot krut, an et deet mer haut nach nët leed.

Am éischte Fall, wou vun Zäit zu Zäit deer neimoudesch friem bäigepafft Termen opdauchen, déi kee gutt *Lëtzebuurger Däitsch*, dofir awer hondsmiserabel schlecht Houdäitsch sin, do kéint de Lecteur d'Saach an d'Rei bréngen. Ech fir mäin Däl hätt emol näischt dogéint, wann a méngem Geschreifs dat ecnt oder anert Wuert ersat géif, wann et an d'Lëtzebuergesch passt wéi de Suedel op eng Kou.² De ganze Saz muss jo nët ëmmer direkt anescht geschriwe gin. Dobäi wir, mengen ech emol, och nach näischt verbrach. Op dës Manéier kéint dann en Auteur, wa séng Sprooch him nët egal as, eppes bäileieren. An der Schoul, ma méi spéit am Liewen an am Beruff, as dat jo och esou: wa kee mer seet wou ech e Bock geschoss hun, a kee mer weist, wéi et richtig muss/soll sin, da weess ech jo nët wou ech dru sin.

Ma haut as d'Tendenz fir nët méi allzevill drop ze halen, datt *richteg* geschriwe gët an datt e Wuert richtig sëtzt, d.h. datt et dat ausseet, wat den Auteur mengt. Et geet duer wann ech méi oder manner *gutt* schwätze kann. Di éischt Bicher am Franséischen heesche jo *Nous parlons français*, dat vun deem neien *Allô Martine* ofgeléist gouf. Am Däitschen hu mer zanter enger Retsch vu Joren eng Metoud, wou d'Kanner nët méi direkt Buschtaf fir Buschtaf schreiwe léieren, ma se dierfen hir Iddiën a Gedanke mat gedréckte Buschtawen op de Pobeier *molen*. Dobäi dierfen (kënnen/sollen) och Wiederder a Buschtawe gebraucht gin, déi nach nët speziell an der Schoul geléiert si gin.

Fir d'Franséisch an der Schoul schwätzen ze léieren, do brauch ech e Modell. Deen hu mer op Kassetten. Dee Lëtzebuergesch schwätze léiere soll, dee brauch deemno och e Stuel, e Virbild. An dat as keen aneren ewéi d'Mamm, déi hirem Kand di éischt Schrëtt an der Ëmgangssprooch bäibréngt. D'Roll vun der Mamm an de soziale Milieu wou e Kand op d'Welt kënnt si ganz wichteg (oder soll ech soen: *séier wichteg*??).

Mir erliewen ëmmer méi, datt d'Kanner, wa s'an d'Schoul kommen, ganz dack besser op

Däitsch Bescheed wëssen ewéi op Lëtzebuergesch. Elo as et dann och esou, datt vill Mamm schaffe gin, no der Aarbecht doudmidd heemkommen an dann duerch de Stress am Stot keng Zäit hun, fir sech mam Kand ofzegin. A wou as dann nach déi Bomi am Stot, déi d'Zäit huet fir Geschichtercher ze verzielen oder virzeliesen an déi dervu schwätzt wéi et fréier wor? An denc Fäll gët de *Babysitter* agesat: d'Télévisioun (oder soll ech soen de *Fäensää* – esou geschwat wéi hei geschriwen). Owe sëtzt wuel d'Iamill nach beienän, awer virun der *Glottkëscht*. Do huet d'Gespréich tëscht Elteren a Kanner keng Chance, well et muss roueg si wann de Krimi leeft. A wann dee Billerradio nët un as, dann as et de Säfebloesender RTL, den Däitschen oder dee Lëtzebuergesch, 't as egal, deen een as esou *erfrëschend anescht* wéi deen aner, an all Dag as ewéi keen aneren.

Vill Leit an Elteren as eis Sprooch komplett wurscht. Leit, déi den 10. Oktober 1941 bei der *Personenbestandaufnahme* dräimol *Lëtzebuergesch* geschriwwen hun, soe *Balken* wa s'eng *Dunn* mengen, an *hun et geschafft* wa s'um Mëttesdësch fäerdeg si mat iessen. Haut probéieren d'Elteren och nët méi fir d'Kanner erëmzehuelen, wa se nët richtig schwätzen. Doduerch kéinten di léif Kanner frustréiert gin. Et geet jo duer, wann ee versteet wat gemengt as (wéi laang fonktionéiert dat mam Verstoen nach?). Et as an der Schoul och nët ëmmer ubruet, fir vun engem Schoulkand ze verlaangen, datt et säi falsche Saz richtig seet. Di kleng Dammen an Hären hun dat nët néideg.

An deen, deen op séng alschleiege Kultur a Sprooch hält, as e *xenophobe Blubo*³. Eng *interkulturell Gesellschaft* solle mer gin, da gi mer glécklech. Wann dëst Thema ugeschnidde gët, dann denken ech nawell dacks un den Tur zu Babel. Wéi déi Geschicht ausgong, dat wësse mer.

Esou kënnt nun emol dat derbäi eraus, dat mer kennen: e Lëtzebuergesch dat sän Numm nët méi verdingt, mat falscher Syntax, vermurkster Grammaire a korrupter Morphologie. Ganz bësseg kéint ee soen:

wat groussen H séngerzäit (1941) nët fäerdegbruet huet, dat maachen déi vum 92,5 spillen, an aner UKW- an och Télévisiouns-Schnësserten hëllefen derbäi. Do kanns de nëmmen nach soen: *Sic transit gloria mundi*.

Ech fir mäin Däl probéiere *konsequent a bewusst Lëtzebuergesch* ze schwätzen (och wann dat heiando schwéierfällt). Wann ech am Gespräch nees e Wuert aus der *transjordanescher* (= vun déi Sait der Sauer) Héisprooch héieren, froen ech mech: wéi häs du dat op Lëtzebuergesch gesot? A gleeft mer, dat geet méi dacks wéi ee mengt. Mir geschitt et op kee Fall (ech paken nawell Holz un), datt ech de Frënd, deem am Gaang as ze bauen, froen: *wéini gedenks de anzezéien?* (= wéini bas de wëlles ze plënnere / wéini wëlls de plënnere?), oder datt ech engem verzielen, ech wär *am Bësch op der Kreuzung abgelenkt*.

Deemno wéi de Fall läit, geet e jonke Mënsch bis 19 Joër a méi an d'Schoul. Do gët en da konsequent trainéiert fir e propert Däitsch, e gutt Franséisch an och alt e passabelt Englesch ze schwätzen. D'Lëtzebuergesch as e Stéikand, dat as gewosst. Wat néideg wir, dat wir eng *komparativ Meloud* fir Däitsch ze léieren. Wa mer e Saz perfekt op Däitsch do stoen hun, misst dee lëtzebuergeschen dernicht gesat gin, fir déi zwéi mateneen ze vergläichen. Ech denken emol un: *de kommende Mann, di schaffend Leit, d'trauernd Famill, 't as esou erfrëschend*, wou mir op Lëtzebuergesch amplaz vun engem *Partizip Präsens* en *Niewesaz* maachen: *de Mann dee kënnt, d'Leit di schaffen, d'Famill déi trauert / d'Famill am Trauer, dat erfrëschet esou*.

Dat wir och gutt gemaach bei dene Wieder, déi mer esouwuel am Däitschen ewéi am Lëtzebuergeschen hun: schaffen, strecken, zeréck (zurück), unzéien (anziehen) asw... déi glat a gucr nët op Lëtzebuergesch dat hääsche wat se am Däitsche bedeuten. Et kéim also drop un, fir op d'Differenzen tëscht der (däitscher) Héisprooch an eiser *Koinè* hinzewiesen.

Nach ee Wuert iwer d'Lokaldialekt, en Thema dat och an der selwechter Nummer vun *eis sprooch* ugeschnidde gët. Ech wunnen a schaffen (wann ee Schoulhale Schaffen nenne kann) zanter sechs Joër zou Iechternach / Echternach. Et fällt mir op, datt vun eise Schoulkanner / Schullerkanner di manst nach Echternacher schwätzen. Op der Strooss, an de Buttécker as d'Situatioun di selwecht. Di Echternacher aus méngem Bekanntekrees gi mer recht. E Schoulmääschter zu Stolzber⁴ seet dat selwecht iwert déi Veianer Sprooch. Do wir et schons néideg genä z'ënnersiche wivill Leit iwerhaapt nach hire Lokaldialekt schwätzen, wéini a wou.

PS: Dat hei as eng verdäwelt laang Epistel gin. Ob Dir elo dat dra fant, dat Der gär hätt, weess ech nët, ech wëll et awer hoffen. Ech fäerten, ech hätt bāi deem ganzen Thema liicht de Fuedem verluer a viles gesot, dat nët direkt gefrot war (Nr. 31 / S. 39). Ma ech wir esou vermessen ze soen, ech hätt d'Nummer 31 ganz stodéiert, an duerfir gouf méng Epistel an dësem Kontext esou laang.

Bis eng aner Kéier.

1.) Wéi seet d'Vollek: Deen näischt mécht, deem näischt brécht. Da's di bescht Manéier, fir de Kritiker aus de Féiss ze goen.

2.) Nët emol ech sin ouni Feler.

3.) Dat bëist Wuert stong 'mol an enger Zeddéng an as op enger bekannter Kabarettistemescht gewuess.

4.) Nico Walisch, wunnt zanter méi ewéi zéng Joer zu Veinen.

J. Jonas

Kritik ?!

D'Redaktioun freet: Wat haalt dir vun deem, wat hei virdru gesot gët? Mat dem X. Gesank, Vers 53-57 aus dem M. Rodange séngem Rénert huet si hir Äntwert parat. Wat soll een dann elo dovun halen?

Ëm wat geet et? Sin et elo déi zwou Säiten Text-4 Kolonnen, odder déi zwou lescht Zeilen: Wou et heescht: Näischt fir ongutt, ower ech hätt léiwer eng Parti Artikele manner, wéi där do ee weider. Maja! Dëse Saz hätt sech besser esou gelies: Näischt fir ongutt, et péckt een dach gären eng Hand mat un, datt mer dat do an d'Rei kréien, an nët ëmmer mat Kritiken, de Leit, de Kuraasch huelen, déi een Artikel an d'Redaktioun wëlle gin.

Recht huet de Roger Lugen, wann e sech iergert, iwwert esou Wieder, déi hien (erlaabt den Ausdrück) wéi «Bettsäacheschalot» aus denen opgezielten Artikele gestach huet. Da gët no engem Lektor geruff! Sin des zwou Säite vläicht d'Proufstéck mat deem ugcklappt gët, wien dofir a Fro kéim? Et wir nët schlecht. Ee Mann, dee mam eise-ne Kamp kämme géng (géif)? An «Eis Sprooch» konnt een och schon dat Wuert «Purist» — (lat.) lisen. Do muss een aner de Lexikon erbäihuelen, fir gewuer ze gi wat et bedeit. Da weess een ower och, datt dofir de Barometer schon dacks erop an erof gong. An nët eleng hei am Ländchen!

Da kritt den Editeur eng gedickst! (an deem sénger Haut wëllt een och nët ëmmer stiechen)... et wir séng Flicht (d'Kritik)... fir den Auteurs op d'Tangeren ze klappen a.s.w. Jo gewëss! Ower nët mam Holzhammer! Weider am Text... Wa jidderee schreiw ka, wéi e wëllt (d'Kritik). Do denkt ee wirklech un déi Leit, déi d'lëtzebuergesch Cours-en hanneru sech hun. Verschiddenes lisen, am Dictionär nokucken, a sech da froen: wien dann hei an deem falsche Pad trëpelt?

Schwätze-Liese-Schreiwen!

Wat gouf schon dofir gestriden. Diskutiert. Säiten a Säite geschriwwen. Maache mer e Spronk hannerzeg. (1979) «Eis Sprooch» Nr. 10, Zwete Knouterreck. Den Emil Schmit schreift:

...et geet nët duer wa gelueft gët: e Gléck datt eng «Aktioun Lëtzebuergesch» ewell do as, déi emol richtig hannert se geet. An da geet déi grouss Mass nees zefridden der dagdeeglecher Gemittlechkeet no. (1982) «Eis Sprooch» Nr. 14, Spläiteren. Den Heng Rinnen schreift:

Säit 5... mir musse nët mam Dicks d'accord sin, deen dem Lentz eng Lektoung gin huet a sot, datt den Zolwerknapp kee Parnass wir.

Säit 6... Datt eis (National) Sprooch wiirleech bleift, déi nëmme dann auswärts léine geet an op Spackelter prafft, wann et onbedéngt néideg as. — 't waren, 't sin an 't bleiwen där, déi haut a muer nach an dee selwechte Krack haen, fir déi ze iwwerzeggen, déi fir «d'Lëtzebuergesch» eng Schnuff zéien.

Et geet nët duer, d'Heft der déi d'A.L. eraus gët, ze lisen an dann op d'Säit ze leën. Neen! No enger gewësser Zäit, soll een emol nees an d'éischt «Editionen» era luusen. Wat dat bréngt? Iwwerlees, ob een ëmmer erëm dat selwecht op d'Tapéit bréngt soll.

Ech fir mäin Decl, si fir: de Spackelter, fir de Rot, méi an den Dictionär ze kucken, a fir dem Robert Siuda séng Wieder:

«Eis Sprooch» 1987 Nr. 20

All Hemecht leeft an hirer Sprooch, an as wéi déi 'sou jonk.

Mä gët déi krank a läit se brooch, verleire béid de Schwonk.

R. L.

Op »Dräi Eechelen«...

Wann der scho laang nët méi op Dräi Eechele spadséiere woort, dann huet iech emol eng Kéier d'Zäit fir dat nozehuelen. Wat do an de leschte Méint vum ale Fort Thüngen ausgegruewe gouf, as kuckeswäert.

D'Spezialisten an d'Amateure vun der aler Festung wosste schon ëmmer, wat do ënner dem Bucdem loug a wéi grouss, datt de Fort séngerzäit wor. A wann een och näischt vun denc Saache kennt, da kritt een ower eng Iddi vun der Gréisst vun der fréierer Festung Lëtzebuerg iwwer déi esouguer de Goethe sech gewonnert huet, wéi en hei passéiert as.

Iwwer dat, wat dann clo mat de Maueren ze geschéien huet, gin d'Menungen auserneen: wéi der bestëmmt schon an den Zeitunge glichs huet, soll e groussen Deel vum Fort erëm verschwannen; grad an dësem Moment, wou mer no méi wéi honnert Joër »eise« Fort erëmgésin, gët probéiert, fir op där Plaz e moderne Musée opzeriichten. Déi al Maueren, déi de Lëtzebuurger esou vill bedeuten, sollen an deem Gebai integréiert gin. Duergéint hun eng grouss Zuel Leit protestéiert, well se mengen, d'Reschter vum Fort sollten erhale bleiwen. De 26. Mee gouf eng grouss Manifestatioun op der Plaz, eng sougenannt »Porte Ouverte«, vu verschiddenen Associatiounen organiséiert, wou jiddereen sech konnt iwwer d'Geschicht an d'Aarbechten um Schantjen informéieren.

Ofgesi vun ästheteschen, juristeschen, urbanisteschen an aneren Argumenter: Grënn fir ze protestéiere gët et genuch. Dëse Fort as z.B. den eenzeg aus dem 18. Joerhonnert, dee mer nach hun, fir ze weisen, wat eis Festung emol wor. A wann am Ausland e grouss Bau gestoppt gët, well Reschter vun

ale Gebäier fond gin (t' müssen nët onbedéngt där vun de Réimer sin), da sollte mer emol nodenken, ob mer äis et als eng zoukënfteg Kulturhauptstad vun Europa kënne leeschten, déi frësch ausgegruewe Maueren erëm direkt verschwannen ze doen.

Den auslänneschen Architekt — en dichtege Mann — huet wéi t' schéngt en Af un dëser Plaz gefriess. Hien as esouguer der Meinung, mir bräischten de Fort nët méi, well mer jo géint kee méi Krich féiere müssen. Hie behaupt sech drop — a wec vun denen Hären aus der Regéierung géif eppes dergéint soen? — datt den neie Musée misst op d'Enveloppe gesat gin (dat as de gréissten Deel, deen zum Kierchbiere zou läit). An dat wat mir als »Dräi Eechelen« kennen, krit och eng aner Nues: dat Ganzt géif »moderniséiert«, d.h. t' géif eng Entrée aus Glas, déi guer nët dra passt, an e grouss Restaurant kéim och an déi bekannt Tiirm.

Déi lescht Zäit huet een esou allerhand doriwwer an den Zeitunge kënne liesen; mol wor et eng sachlech Informatioun, dacks gouf d'Saach e bösse verdréit, an eng Kéier gouf och nawell gelun! Déi Organisateuren hun nämlech nët géint de Bau selwer protestéiert, wéi an enger auslännescher Zeitung geschriwwe stung (sou »Kulturbaun« si mer nët), ower géint de Plang, dee Musée jhust do opzeriichten. Wéi wann et keng aner Plaz dofir kënnt gin!

»Näischt géint den Här Pei, ower nët hei!«

t' sin och nët nëmmen d'Maueren, fir déi gestridde gët. Wann ënnerirdesch Garagen an e sëllegen aner Installatiounen do gebaut gin, da falen och déi interessant Kasematten ewech, déi vum Jemmy Klotz als mat déi intressantst vun der ganzer Festung bezeechent goufen. Solle mer zou-

loossen, datt eistem Festungsfachmann deen Affront geschitt?

Hu mir dat néideg?

Wien den »Initiateur« vum Projet as, den auslänneschen Architekt oder eng lëtzebuerger Perséinlechkeet: 't dāerf op kee Fall iwwer de Kapp vun de Leit ewech eppes décidéiert gin, wat äis alleguer eppes ugeet. Mat der Ënnerschrëftenaktioun vu »Jeunes et Patrimoine« z.B. gët probéiert, fir jidderengem d'Gleichenheet ze gin, séng Meinung derzou ze soen.

As et dann nët richtig, wa mer äis géint engem Ausländer séng Meinung stäipen, mir sollten aalt Gemaier, wat mer dach nët méi néideg hätten, duerch en Neibau ersetzen oder dran »intégréieren«? Ob mer e Gebai néideg hun oder nët, bestëmmen mir Lëtzebuerger am léifste selwer. (Dir kënnt iech vläicht drun erënneren, datt mir de grouss »Kueb« och nët wollten hun!)

Wat heescht iwwerhaapt den Ausdrock »nët néideg hun«? Datt mir de Fort Thüngen nët méi brauchen, fir Krich ze féieren, dat liicht

dem Dommsten an. Ma datt mer eis »Dräi Eechelen« gär behale wéi se sin, well se ganz einfach zu eiser Geschicht, an also och zu eiser Kultur gehéieren, dat misst ower och jidderengem aliichten. Mer wëllen se jo nët als architektonesche Bijou halen, ma als e Bewäisstéck vun deem, wat eis Stad eemol wor.

Haut gët nët méi esou liicht futti gemaach, soss kënnten d'Engländer jo och hiren Tower ofrappen, well si en nët méi néideg hun (déi puer Kronjuwelen kann ee soss éierens ënnerbréngen!) Dat géif eng schéi grouss Plaz fir e moderne Building.

A wann e Fransous engem Italiener virschléit, hie soll den Tuurm vu Pisa ofrappen an ee méi rüchten dohinner setzen, da kënne mer äis dem Italiener séng Äntwert liicht virstellen.

Wéi wier et, wa mer dem friemen Architekt gingen de Rot gin, hie sollt emol déi al chinesesch Mauer, déi d'Chinesen jo »nët méi néideg« hun, an eng nei eraprafen oder »intégréieren«? Mengt der nët, déi gingen him »Wat gelift« soen?

Robert Siuda

Klengegketen

Kammoud

Hir Rechter wëlle se nët mëssen,
mä vu Flichte kee Wuert wëssen,
all dat Schéint hucle s'a Kaf,
dat wat aner Leit geschaf.

Kee Wuertspill

Alles am Liewen huet säi Sënn,
och eng Sënn
well d'Rei
bréngt d'Feel nees an d'Rei.

Symtonen

Vill Suen, vill Eier,
Blummen, Spaléier,
Ovatioun am Stoen:
Verstand um vergoen.

Mentalitéiten

Äge Feler gin nët bëuecht
an op keng Wo geluegt,
well 't wir jo ëm, sou wi se soen,
deem, dee sech selwer géng verkloen.

Jos. Hurt († 22.1.1962)

Theater IV

Vun der Fuesent a vum Fuesentsspill

D'Fuesent steet am Joreslaf tëscht Wanter a Fréijor, d'Sonn as ewell zimlech warem a wëllt de Wanter verdreiwen, deen awer grad an deer Zäit mat Schnéi a Keelt eng lescht a verzweiwelt Ustrengung mécht, fir séng Herrschaft nët aus der Hand ze gin. D'Fuesent mat hire Boken a Masken a mat hire Verkleten, mat hirem Danz a Gespréngs, a mat hirem Opzich an Ëmzich, mat der Ausgloossenheet, dem Spott an dem Geck. An aus all deem eraus as d'Fuesentsspill ervirgaangen; an all deem läit nach esouvill vun ale virkrëschtliche Gebräicher a Spiller.

De Prof. Stumpfl (Kultspiele der Germanen als Ursprung des mittelalterlichen Dramas, Berlin, 1936) mengt, de ganze Fuesentsrummel an Trubbel kéim hier aus Spiller, Ëmzich an Danz, déi vu Männerbünden opgefëiert si gi mat Masken, fir duurch si d'Verbonnenheet mat denen Doudegen auszdrécken; esou wärend se Duersteller vun Dämonen, de Geeschter an dem Zuch vun den Doudege gin, vun der wëller Juegd. Déi Duersteller an déi Bünden hätten sech als Rächer vun denen Doudege gefillt, fir all Ongléck, dat hinnen am Liewe widderfuer wär, als Wiechter vun der Gerechtegkeet, als Hidder vun Zuucht an Uerdnong. An esou wär et komm, datt d'Fuesent an hire Gebräicher e satiresche Charakter ugehall hätt.

Aus virkrëschtlicher Zäit hier géng och d'Ausdreiwing vun Wanter hierkommen, bei deer déi jong Borschten Ëmzich a Masken a Verkledongen ofgehalen hätten.

Aus denen zwéi Bräich stamme wuel, nodeem hire kulteschen Urspronk verluer gaange wor, d'Fuesbräich an d'Fuesspill.

Mir wëssen aus deer grousser Theatergeschichte, datt an Däitschland Nürnberg Zen-

trum vum Fuesspill gin as mat 3 Männer, déi do Fuesspiller geschriwwen hun: Hans Rosenplüt, Hans Folz an Hans Sachs. As et nët opfälleg, datt all déi dräi «Hans» heeschen, wou an hiren an an alle spéidere Fuesspiller den «Hans»wurst ëmmer erëm virkënt an esou eng grouss Roll spillt? D'Fuesent wor och ee vun dene fixen Daten, wou d'Jesuiten zou Lëtzebuerg gespillt hun. Scho 1607 as vun hirem «...bacchanalibus» op d'Fuesent Theater opgefëiert gin. 1656 hun si ausser denen zwou gewëinlechen Opfeierungen am Ufank an um Enn vum

Schouljoër och nach eng drëtt Kéier, de leschte Fuesdag, d.h. Fuesdënschdeg, Theater gespillt. Vun do u fanne mer all Jor eng Opféierong op d'Fuesent, déi si «Anticincralia», dat as virum Äschermëttwoch, och genannt hun. Wann emol eng oder déi aner Kéier den Theater huet missen ausfallen da loug e besonnere Grond vir, z.B. 1678, wou et ausdrécklech heescht virum Äschermëttwoch as nët gespillt gin, well Krich wor. Hir Fuesentstheater wor awer keng lëschteg Opféierong, mā meeschtens en eescht Stéck, dacks eng Satyr, z.B. 1683: «Le fourbe découvert» a 1694: «Le libertin pénitent», déi «comoedia» genannt gët, ugchaangen hun.

Et as niererens gesot fir wat, datt d'Jesuiten op Fuesent Theater gin hun. Méng perséinlech Menong as déi, datt zou hirer Zäit nach ëmmer Fuesendsopzich mat wëller Ausgellossenheet an de Stroosse vun der Stad ofghele gi sin an datt si duurch hir Opféierung eng gutt Parti Leit déi Deg vun der Mëss a vum ausgeschlossene Fuesentsrummel ewech hale wollten. Iwregens wësse mir vu Frankräich, datt d'Fuesent all Jor vun de Studenten Opzich ofgehalen a Fuesspillen, esou genannt «farces» opgefëiert si gin.

Vläicht liicht icwer aus kengem ale Volleksbrauch den urspréngleche Gedanke vum Urspronk vun der Fuesent méi klor ervir, a keen anere Fuesbrauch enthält nach esou vill vun engem ale Spill vu virkrëschtlechen alhedneschen Iwwerliwwerongen ewéi d'Fuesspill vum wëlle Mann zou Maacher. Nach bis virun eng 70 bis 80 Jor as de Brauch do am Schwonk gewiescht, bis d'Gemeng am leschte Jorhonnert e verbueden huet, wéint denc vill Mëssbräich, déi sech ageschlach haten.

Zou Lëtzebuerg am Musée as e Steebild vum «wëlle Mann», dat fréier iwwer dem Wiltheimeschen Haus hung, dat zum wëlle Mann geheescht huet, 1583 erbaut wor an 1838 ofgedron as gin. Et war dat selwecht Haus an deem haut eis «Université de droit comparé» um Fëschmaart* as. Och zu Tréier stong am 16. Jorhonnert an der Neistrooss

en Haus «Zum wilden Mann» an den Dr. Eisenbart as 1727 zou Hannoversch-Münden an der Wirtschaft «Zum wilden Mann» gestuerwen.

Déi Statu aus dem Musée stellt e wiirkelech wëlle Mann duer, séng Knéien a Féiss si plakeg a sâi ganze Kierper as mat laangen Hor bewuess. An der rechter Hand hieft en eng schwéier Bamwuerzel iwwert de Kapp a mat der lénker Hand erwiirgt en eng Eil, déi e fest u séng Sait dréckt.

Dat as d'Bild vum wëlle Mann, deen all Jor op d'Fuesent zou Gréiwemaacher duergestallt as gin.

Et woren déi jong Borschten, déi sech d'ganzt Jor duurch an der Borscht zesumme gedon haten, fir dat Fest ze preparéieren. An déi selwecht Borschten hun och d'Amecht am Stiedchen organiséiert. D'Rollen an dem Spill hate se virdrun ënner sech verdeelt an alles an d'Rei gemaacht, datt et d'Fuesentsdeg konnt lass gon. Op den Dag hun se sech all an dem Haus afond, wou se ëmmer hir Versammlungen ofgehalen hun, fir sech ze verkleden. De Gréissten a Stärkste vun hinne wor fir de wëlle Mann bezeechent gin. Vu Kapp bis Féiss hun se dec mat Wintergréng bekleet, datt nëmme sâi Kapp aus dem wëlle Bësch eraus gekuckt huet. Iwwert d'Gesicht hat hien eng Bok mat roude Baken, enger wackleger Nues, engem grouse Mond an engem roude Päerdschwanz als Baart. Ëm de Bauch hun se him eng Kette gestréckt an zwéi Borschten hun en un all Enn festgehalen. All Borschten haten sech verkleet, méiglechst wëll, an haten hëlze Sewelen an der Hand. Se hun sech an zwou Partien agedeelt, déi eng mat dem wëlle Mann a fir hien, an déi aner géint hien. Och Spillerten, déi Musek gemaacht a gesongen hun, se matgezun. Déi Partei, déi géint de Wëlle Mann wor, huet sech dobaussen op der Strooss virum Haus, wou sech d'Leit vu Maacher zesummefond haten, opgestallt; hun de wëlle Mann erausgelakelt an da mat alles versicht him a sénge

*) Haut Büroo vun der Chamber

Gesellen den Austrëtt ze verwieren. E wëlle Sträit as tëscht denen zwou Parteien ausgebrach an um Enn as de wëlle Mann dach Meeschter gin, wéi hie mat séngem Bamstamm dra geschloen huet. De Cortège zitt duurch Maacher. Déi Partei, déi géint de wëlle Mann as, verstoppt sech op Stroossen-ecker, fällt onversins iwuer hir Géigner hier a versicht ëmmer virun de Wëllen ze kommen an en an hir Gewalt ze kréien. Dei aner Partei, déi verwieren hinnen dat a wann se ze no un de wëlle Mann erukommen, da ghecit dee säi Bamstamm ënnert se an da geet den Zodi lass. Jiddfereng vun denen zwou Parteien wëllt dat Holz erwëschen, an déijéineg, déi et kritt, huet e Sieschter Wäin ze gutt. Esou geet de Rummel duurch all Stroosse bis géint den Owend. Et as eemol geschitt, datt e Mann aus dem Nopeschduerf vun deer schwéier Bamwuurzel getraff as gin a sech elle wéi gedon hat. A wéi en sech beschwéiert huet, du as him geäntwert gin: «Wann ee kee Spaass ka verstoen, da soll een doheem bliwen.»

Owes kënt d'ganz Borscht beim Danz zesummen, wou de gewonnene Wäi gedronk gët.

Dönschdesmueres verkleiden sech zwéi vun de Borschten, deen een als jonge Schéifer mat engem Schéiferhutt voll faarweg Bänn an engem Schéiferstaf; deen aneren als flott jong Schéiferin mat engem Schéiferstaf am Aarm. Se zéic vun Haus zu Haus, sangen al Lidd a bielede Gowen, besonnesch Fuesentbréidercher, déi se zou Maacher „Maisercher“ nennen. Ennerwee lauert de wëlle Mann hinnen op, räisst der Schéiferin de Kuurf aus dem Aarm a bafft doeraus, wat e kann. Dem Schéifer, deen sénger Gvuedesch hëllef wëllt, mécht en Angscht mat séngem Bamstamm. Op eemol kënt déi aner Partei, rett d'Schéiferin aus séngen Hänn an dreift de wëlle Mann mat sénger Band fort. Owes as erëm Amusement, wou bei Danz de Wäin an d'Gowe verziert gin.

Op Äschermëttwoch muerges versammelt sech alles erëm virun deem Haus, wou se ëmmer zesummekommen. All kräischen,

hauen a jäizen, well dobanne läit de Wëlle Mann ausgestreckt op der Bor, mausdout. A Spréch, a Rieden, wou een dem aneren äntwert, halen se eng Doudeklo. Da lueden se d'Bor mat der Stréipopp, déi dem wëlle Mann séng Verrëschtong dréit, op d'Schëlleren, zéien duurch Maacher a sangen ënnerwee Doudelidder. Dobausse virum Uert riichten se de wëlle Mann tëscht zwou Staangen op a verbrennen e mat Sangen, Sprangen an Zodi.

A Maacher huelen se dann deen éischtbeschte Lederwon a spanen sech drun. Virum Zuch geet e Geiespiller, deen dat Lidd begleet, wat alles zesumme séngt, e Spottlidd op déi al onbestucte Medercher. Wann se cent vun dene fannen, da gët et op de Won gesat a mat ronderëmmer geféiert.

Esou huet all Jor d'Fuesent zou Maacher ausgesinn mat dem Fuesentspill vum wëlle Mann, dat och soss duergestallt as gin, mä hei zu Maacher mat am längste lieweg wor, eier et wéinst «Ausaartung» vun der Gemeng verbuede gin as.

D'Spill vum Wëlle Mann as eng Dramatisierung vum Sträit vun de Joreszäiten, de Kampf tëscht dem béise Wanter an dem jonge Fréijor. De wëlle Mann as de Wanter, gekleet a Wantergréng, dee sonndes nach ganz séng Herschaft festhält. Méindes trëtt de Chef vun der Géignerband als Fréijor géint en op, an dönschdes iwuerhëlt déi Roll de Schéifer an d'Schéifesch, déi e fortjoen an en dout maachen. Wéi spéider de Sënn vun dem Fest verlueren as gaang, du huet de Mëttwoch mam Begriefnes vum wëlle Mann de Sënn Begriefnes vun der Fuesent kritt, dofir as dobäi gekrasch a gehault gin, wou richtig d'Freed iwuer d'Komme vum Fréijor hätt missen ausgedréckt gin.

D'Festhuele vun de Medercher, déi et veräumt hun sech virun der Fuesent ze bestueden an der Zäit, wou nei Liewe kënt, dat weist nach op ural Fruchtbarkeetsgebräicher hin.

D'Féieren op de Wawerweier as Strof fir déi, déi et ënnerlooss hun sech ze bestueden, an

eng Warnong fir déi jong Medercher, et nët esou ze maachen.

De Wawer Weier läit op der preisecher Säit bei dem Duerf Wawern. Et wär do e Weier gewiescht, wou all nuets Geschter erschénge sin, d'Geschter vun denen alen onbestuete Medercher, déi nach am Graf keng Rou fannen an hei de Fräschen hir Strémp strécke mussen.

D'Fuesent am Joreslaf téscht Wanter a Fréijor, déi den onbännege Drang vum Liewen a séngem Sträit géint der Doud ausdréckt as aus hedeneschen ale Bräich ervirgaangen. Dat gët engem ganz klor, wann een z.B. an engem Buch vum hl. Pirmin, deen op sénge

Missiounsresen och duurch d'Éislek soll gaange sin, wou de Pirminushelleptom an de Pirminusbur nach un hien erënneren, liest, wéi e seet: .... kee Krëschemënsch soll d'Fest vun de Fréijoorsfeiere matmaachen... kee soll déi Deg en Déierepelz droen oder e Päerdsschwanz... kee Mann soll a Fraleitskleder a keng Fra a Maansleitskleder kommen. — Dat as geschriewe gin an der Métt vum 8. Jorhonnert, wou d'Krëschtentom bei äis scho Fouss gefaasst hat, wou awer och d'Krëschten nach vill heednesch Gebräicher matgemaacht hun. Vun dene sin d'Fuesentspiller nach e Rescht an e Bewäis.

Longine Klauner

Schueberfouer

Ärem a Been a Käpp an Nuesen
Zockerwatt a plüsch Huesen
eng Gäns aus Blech an Honn aus Stoft
an an der Luucht de Frittendof.
All Bopa, Tata, Mamm a Papp
souguer deen allerklengsten Dapp,
en alen Hond, eng kleng schwaarz Kaz
kënnt alt erop op d'Fouerplaz.

Hei gët et Lousen an do gët et Strip
do Mettwurscht, Zoossiss an aner Wipp.
Pass op du Dëlpe, do läit jo jhust een
fal nët nach driwwer, soss bréchs de d'Been.

O Katrin, wat gët een hei dach zerdréckt
bei dësem Tamtam do gës de verréckt.
Jo, Mätti, et as nu wiirkelech zevill.
Ma, loosse mer äis tommlen, et gët elo scho kill.
Hei, Jhemp! huel emol Lousen well kuck dohannen
do kann een eng ganz Rëtsch Saache gewonnen.
Nee, Jhanni, mer si schon an der Hetz,
am iwregen as dat alles jo Krätz.
Well weess du, déi ganz Lotterie as dach Bluff,
o, wäre mer nees gutt doheim an der Stuff.

Theater-Saison 1990/1991 (aus den Zeitungen notéiert)

Wou	Wien	Wéini	Wat
Aasselbur	Jugend	19.1.91	...: Gefléckten Téitschen
Äischen	Lëtzt. Scouten	20.1.91	J. + F. Hermes: E gudden Doktor
Altréier	Schanzer Schoulkann.	8., 9., 11., 12.5.91	Kanner-Cabaret
Altwis	Wiisser leit	9., 10.2.91	J. Christen: Kuddel-Muddel
Altwis	Fanfare	12.1.91	Ed. Devaquet: De Stenz
Bartréng	Guiden, Scouten	3.3.91	J. Christen: Den Hausfrënd J. Christen: Staarken Tubak
Bartréng	Kaméidi	16.3, 30.4.91	J. Christen: Do mongs de, du misst
Bartréng	Union Fanfare	25.12.90, 13.1.91	Georges Neuen: Wat Zoustänn
Bech-Maacher	Club des Jeunes	26., 29.12.90	J. Christen: Do mongs de, du misst
Bëddeler	Theaterfrënn	3., 9.3.91	Ed. Devaquet: De Stenz
Befort	Club des Jeunes	2., 3.2.91	J. Christen: Do mongs de, du misst
Béigen	Jeunesse a Spuerveräin	16., 17., 23.3.91	Jhemp Rollinger: D' Schwarzbrenner vum Kuebenhaff
Béiwen/Atert	Musek	25., 29.12.90	Fr. Hermes: Eng rosa Spëtzebox
Betebuerg	Theaterfrënn	8., 9., 15.12.90	Marcel Reuland: Op der Kiirmes
Betebuerg	Theaterfrënn	16., 17.3.91	...: Revue
Biebrech	Prëizerdaller Musek	2., 3.2.91	P. Wennig: De Kichekueder
Biebrech	Scène Libre	16.2.91	Cabaret: Onge(be)stéiertes
Biekerech	Chorale a Fanfare	22., 26.2.90, 5.1.91	Jhemp Schuster: Duerfgespréich
Biekerech	Scène Libre	6.4.91	Cabaret
Bieles	Theaterfrënn	1., 8., 9., 15.12.90	M. Herman: Alles wéi keng Engelen (nom Jens Exler)
Bieréng	Theaterfrënn Pëtten	5., 6., 12.1.91	Francine Hermes: D'Jonggesellesteier
Blissen	Cercle Dramatique	10., 11.11.90	Ed. Devaquet: De Stenz
Biwer	Musek	12., 13.1.91	J. Christen: Do mongs de, du misst
Boxer	Jugend	25., 26.12.90	...: Vill Zodiëm d'Léift
Branebuerg	Éislécker Theaterfrënn	30.1.91	Fr. Jacobs: D'Geld regéiert d'Welt
Bruch/Miersch	Sängerbond	9., 10.3.91	Jhemp Schuster: Duerfgespréich
Bur	Musek	13., 19., 20.1.91	Marcel Reuland: Op der Kiirmes
Buerglënster	Kabarets-Entente	19.4.91	....: Rabonzel
Buerglënster	Kanner v. 3. Schouljor	7., 12.6.91	....: Rabonzel
Bus	Gesank	12., 13., 19.1.91	Jos. Christen: 50 Kilo wäiss Fuerf
Déifferdang	Chorale	24.2.91	Lidder aus der Mumm Séis, an aus: de Monnonk Louis v. Gust Kahnt

Wou	Wien	Wéini	Wat
Diddeléng	Guiden	23., 24. 2. 91	D'Wonnerblumm (Mäerchestéck: Froschkönig) Text: F. Haas a P. Oé
Diddeléng	Scouten	12., 13., 18., 19. 1. 90	Jens Exler: Neen, déi Schnëss iwwersat: M. Claire Theisen
Diddeléng	Aarbechter-Gesank a Mandolinnefrënn	5., 12. 1. 91	Jean-Marie Petit: E léiwe Granzkapp
Diddeléng	Lycée Technique	22., 25. 4., 7. 5. 91	Grips-Theater Berlin: Banana (A. Reuter)
Dienjen	Spuerveräin	23. 3. 91	Jhemp Rollinger: D'Schwarzsbrenner vum Kuebenhaff
Dienjen	Pomjeën a Jugend	9., 10. 3. 91	Ed Devaquet: Lari-Fari
Dikrech	Lycée classique	1., 2., 3. 3. 91	...: Doud (nom Woody Allen: Death)
Dikrech	D'Jongen aus der Gare Ettelbréck	11., 12. 1. 91	B. Weber: En Teschtament Willy Dumont: Um Heemwee
Dikrech	Studentinnen Internat N. Dame de Lourdes	7., 8. 2. 91	Marcel Reuland: D'Spill vun der Bid- den
Dikrech	Éislécker Theaterfrënn	9. 12. 90	Fr. Jakobs: D'Geld regéiert d'Welt
Dikrech		20. 1. 91	A. Atten/P. Nimax: De Päärdsdéif
Duelem	Foussballclub	12., 20. 1. 91	Rob. Cices: Gudden Nuecht, Här Buchholtz
Éiter	Landjugend	2., 3. 2. 91	J. Christen: De Maulkuerf
Ell	Musek	19., 20. 1. 91	E. Boeres: De bloen Hary
Ëlwen	Éislécker Theaterfrënn	2. 12. 90	Fr. Jacobs: D'Geld regéiert d'Welt
Esch/Uelzecht	Cabaret Scène Libre	26. 2. 91	...: Ongestéiert (Text: John Moris, J.-P. Roden, Jean-Michel Treinen)
Esch/Uelzecht	.....	22. 11. 90	Fons Kontz: Iro däi Brudder
Esch/Uelzecht	Mamer Theaterkëscht	27. 1. 91	Jos. Braun: De klenge Pränz (St. Exupéry: Le petit Prince)
Esch/Uelzecht	Grenzer Scouten	1. 12. 90	.....
Esch/Uelzecht	....	23. 2. 91	A. Atten/P. Nimax/: De Päärdsdéif
Esch/Uelzecht	Fraentheater 91	15., 16., 19., 22., 23. 3. 91	.....: Pauer hanner der Mauer
Esch/Uelzecht	Liewensfrou	26. 1. 91 (prem.)	Jhemp Hoscheit: Hipp hipp hurradio (no auslännescher Verlag)
Esch/Uelzecht	Liewensfrou	15. 4. 91 (prem.)	Cabaret: D'Léift as
Esch/Uelzecht	KUK (Lycée technique)	27. 2., 1. 3. 91	Le malade imaginaire (iwwersat vum Sonja Majerus)
Esch/Uelzecht	Kiirchekouer	24. 11. 90	Jos. Christen: 13 zu Dësch

Wou	Wien	Wéini	Wat
Eschduerf	Musek	9., 10. 3. 91	Il. Regenwetter: De Bopi gët verkaaft (nom däitsche vum Fr. Streicher)
Ettelbréck	Theaterfrënn	16., 23., 24. 3. 91	R. Weimerskirch: Brandstëfter (iw.: Die Brandstifter vum M. Frisch)
Ettelbréck	Lëschtég Nordbühn	6., 7., 13. 4. 91	Theisen Marie-Claire, Jens Exler: Neen, déi Schnëss
Ettelbréck	Rido op	16., 23. 2. 91	Jemp Schuster: Den neie Würt
Ettelbréck	Cab. J(h)emp Schuster	23. 11. 90	Chlor-Rosen
Ettelbréck	Guiden, JIMSOL	3., 4., 10. 11. 90	Dëschelchen deck dech, Musek: Jos. Kinzé
Felen	Fanfare	25., 26. 12. 90	Ed. Devaquet: Léift an T'äitschen
Felen	Chorale	1., 2. 12. 90	Marie Wiesen-Michels Déi geléinte Schwéiermamm
Fëlschdrëf	Jugend	17., 24., 25. 11., 1. 12. 90	.....: Wat en Theater
Fëschbech/M.	Jugend	29. 12. 90	Fred Forster: Lin déckt Déier
Folscht	Jongen a Medercher	2., 3. 3. 91	.....: Et as elo sou wäit
Furen	.....	2., 27. 1., 1., 2. 2. 91	F. Kontz: Eng Tréin am Knäpplach
Garnech	Schmunzelkëscht	23. 2. 91	Revue Tutti-Frutti 1990
Garnech	Schmunzelkëscht	6., 7. 90	Ed Devaquet: De Stenz
Garnech		25., 26. 12. 90	H. Regenwetter: D'Verleënhceetskand
Géisdrëf	Landjugend Wolz	23. 12. 90	Cabaret: Aus der Këscht
Gonneréng	Club des Jeunes	25. 11., 2. 12. 90	J. Christen: Do mongs de, du misst
Gréiwels	Foussball-Club	9., 10. 2. 90	J. Christen: Gewulls an de Korn- schongen
Gréiwemaacher	Kanner	12. 1. 91	Jemp Schuster: De Speizi Tschokolatäria
Gréiwemaacher	Guiden a Scouten		Romain Goerend: Kee Fall fir den Zankert
Habscht	Chorale	19., 20., 27. 1. 91	J. Christen: Do mongs de, du misst
Habscht	Harmonie	25., 26., 29., 30. 12. 90	Jos. Christen: Der Däiwel beim Päerdsmetzler
Heischent	Foussball	16., 17. 3. 91	Ed Devaquet: Wat en Unikum
Heischent	Jongen a Medercher	19., 20. 1. 91	J.-M. Petit: E léiwe Granzkapp
Hengescht	Jugend Hëpperdang- Granzon-Hengescht	19., 27. 1. 91	R. Clees: De Rettongsschwëmmer
Hengescht	L.J.M.	27., 28. 4. 91	.....: Méng léif kleng Tata
Hengescht	Jeunesse	1., 2., 9. 12. 90	Marie Wiesen-Michels: Di gelingt Schwéiermamm

Wou	Wien	Weini	Wat
Hesper	Eintracht im Thale	4., 5., 11., 12.1.91	Ed. Devaquet: Wat en Unikum
Holler	Pompjeën	23., 24.2.91	„...: Eng schéin Himmelfahrt
Houlz	Musek a Pomjeën	2., 3., 9.3.91	R. Clees: Tata Liss vu Vallauris
Housen	Jong Eesbech a Jeunesse Housen	16., 17.3.91	Jos Christen: Gewulls an de Kornischongen
Houwald	Guiden a Scouten	9.2.91	.....
Huldang	Jugend	9., 10., 16.3.91	Ed Devaquet: Den Hallodri
Huldang	Heedfrënn a Jugend	17., 18.11.90	.....: De knéckige Pätter
Iechternach	Kannertheater Jaddermunnes	20.1.91	
Iechternach	Theater vum Basilika-kouer	26., 29.12.90	E. Boeres: De bloen Hary
Iechternach	Lycée classique „Les Anonymes“	19.4.91	Heinrich Waagner: Guano (op lëtzebuergesch iwwersat
Iermsdrëf	Concordia	15., 22., 23.12.90	Cabaret an Dicks: Kiirmesgäscht
Iewerlëng	Musek	23., 24.2., 8.3.91	R. Clees: De Pantoufflard
Izeg	Gesank	9., 10.3.91	Ed. Devaquet: Keen Auskommes mam Akommes
Jonglënster	Walfer Theaterfrënn	2.2.91	..... Den Här am Haus
Käerch	Club des Jeunes	15., 16.12.90	E. Boeres: Maach mer näischt vir
Käl	Al Scouten	23., 24.2.91	J. Braun: Requiem fir e Lompekréimer
Kanech	Foussballclub	26., 27.1.91	Jos Berrens: D'Sprangbriet
Kanech	Chorale	24., 25.11.90	Lory Harpes-Kerschen: Den aarme Millionär
Kanech	Club des Jeunes	27., 28.9.90	J. Christen: Koepgesbaacher Mates
Kautebaach	Theaterfrënn	5., 12.1.91	J. Christen: Do mengs de, du misst
Kënzeg	Scouten	17., 18., 24.11.90	J. Christen: E Playboy fir d'Madame Paul Felten: D'Féckmillehon
Kënzeg	Chorale	23.2., 2., 3.3.91	Marc Herman: Et kënnt ëmmer anescht wéi een denkt
Kielen	Cabaret-Euquipe	16., 23.2., 3., 8.3.91	Pak an, Pak aus
Klierf	Jugend	23., 24., 31.3.91	..... Skandal um Krautmaart
Klierf	Éislécker Theaterfrënn	24., 25.11.90	Fr. Jacobs: D'Geld regéiert d'Welt
Kolmarbierg	Foussball	23., 24.3.91	J. Christen: Gewulls an de Kornischongen
Kolmarbierg	Foussball	27.4.91	Jemp Schuster/J.P. Hoscheit: Chlorrosen (Cabaret)
Konsdrëf	Musek	18., 19., 20.1.91	Et. Clement: Den Alphonse

Wou	Wien	Wéini	Wat
Kontern	.....	26., 27.1.2.2.91	Marc Herman: As dat esou schlëmm
Kontern	Kulturkommissioun	25.10.90	Lëschtgen Owend (mam Josiane a René Kartheiser)
Kopl.-Bridel	Spillkëscht	10., 11.11.90	Jens Exler: Neen déi Schnëss (inv. Theisen M. Claire)
Krautem	Cabaret Peffermillchen	19., 20., 21.4.91	Cabaret
Leideléng	Club des Jeunes	12., 19.1.91	M. Herman: Alles wi keng Engelen
Lënster	Guiden	23., 24.2.91	J. Christen: De Prof. Kinkerlitzchen
Lelleg	Club des Jeunes	18., 24., 25.11.90	J. Christen: 50 Kilo wäiss Fuerf
Lëntgen	Dësch-Tennis	17., 18.11.90	J. Christen: Kuddel-Muddel
Lëntgen	Club des Jeunes	19., 20.1.91	Pol Felten: D'Féckmillchen
Lëntgen	Szen 80	16., 17.3.91	J.-M. Petit: E léiwe Granzkapp
Lëntgen	Kanner vun Szen 80	11.5.91	.....: Den Här am Haus
Longsdrëf	org. An elo	3.3.91	Kannertheater Jaddermunnes, Jemp Schuster: Tschokolatäria
Mäertert	Club des Jeunes	27.1., 2.2.91	Ed. Devaquet: Ech wëll nëmme méng Rou oder Mama bleif cool
Mamer	Cabaret Scène libre	15.2.91	Ongestéiert
Mamer	Theaterkëscht	16., 17.2.91	Albert Michels: De Pätter a séng Giedel (nom J. Nestroy: Der Zerrissene)
Manternach	Landjugend Gréiwem.	5., 6., 7.4.91	R. Clees: De Lige pol
Manternach	Club des Jeunes Lelleg	18.11.90	J. Christen: 50 Kilo wäiss Fuerf
Menster	Club des Jeunes	19., 27.1.91	J. Christen: De Schraufstack Ed. Devaquet: De Stenz
Menster	De Kuckuck Nidderaanven	28.4.91	Die Zauberflöte (nom W. A. Mozart)
Miedernach	Fanfare	17., 23., 24.3.91	H. Regenwetter: De Bopi gët verkaft
Miersch	Cabaret Scène libre	2.3.91	Ongestéiert
Monnerech	Guiden a Scouten	23.2., 2.3.91	.....
Monnerech	Bounesäck	26., 29.12.90, 5., 6., 12.1.91	P. Wennig: De Kichekueder
Munzen	Fanfare	16., 24.3.91	Albert Michels: De Lausdeckel
Munzen	Kiischpelter Klauterjer	15.12.90	J. Christen: Do mengs de, du misst
Nacher	Hexemeeschter	25., 26.12.90 5., 12.1.91	J. Christen: Köpgesbaacher Mates
Nidderaanwen	Agora St.- Vith (org. Aktioun Maarkollef)	28.2.91	.....: Schräge Vögel
Nidderkäerjh.		24.1.91	Kannertheater Jaddermunnes
Nidderwamp.	Jugend	8., 15., 16., 23.12.90	Marie Wiesen-Michels: D'Miss Lëtzebuerg

Wou	Wien	Wéini	Wat
Noojhem	Jugend	23., 24.2.91	H. Regenwetter: De Verstärker
Nouspelt	Spuerveräin	2., 3., 10.3.91	Ed. Devaquet: De Stenz
Nouspelt	Chorale	25., 26., 29., 30.12.90 5., 6.1.91	A. Atten: D'Jonggesellekëscht
Ospem	Dëschtennis	22., 23., 29.12.90	.....: Den Zwilléck
Ouljen	Izeger Gesank	16.3.91	Ed. Devaquet: Keen Auskommes mam Akommes
Péiteng	Scouten, Guiden	26.12.90	J. Christen: Do mengs de, du misst .....: Eng romantesch Geschicht .....: Beruffer — Pannen am Theater
Pëtten	Theaterfrënn	5., 6., 12.1.90	Fr. Hermes: Jonggesellesteier
Präteler	Theaterfrënn	3., 9. 10.3.90	Ed. Devaquet: De Stenz
Réiden/Atert	Musek	2., 9.2.91	Ed. Devaquet: Dräi Äisbieren
Réiden/Atert	Chorale	5., 12.1.90	J. Christen: Do mengs de, du misst
Réimech	Club des Jeunes	26., 27.1.91	Cabaret: Do kuckt jo keen hin
Réimech	Gesank	1., 2.12.90	J.P. Kemmer: Ënner bloem Himmel
Reisduerf	Theaterfrënn Bigelbach	10., 11., 17.11.90	A. Michels: De Pätter a séng Giedel
Réiser	Peffermillchen	24.2.91	Cabaret
Réiser	Chorale	26., 29.12.90 5.1.91	Pierrot Christen: Liewerwurscht an Dollaren
Réiser	Scouten	6., 14.4.91	R. Clees: De Pantouflard
Rëméleng	Scouten	23.2.91	Ed. Devaquet: Hallodri (nom Peter Knarr)
Rëméleng	Theaterfrënn	25., 26.12.90	Fern Hoffmann: Costa Brava
Remerschen	Club des Jeunes	2.2.91	J. Christen: Kuddel-Muddel
Rosport	Musek	2., 3.3.91	Ed. Devaquet: En drolegen Apdikter
Sandweiler	Foussball	5.1.91	Variété
Sandweiler	Assoc. Joe Cool	... 4.91	J. Christen: Kuddel-Muddel
Sandweiler	Scouten a Guiden	3.11.90	Rob Clees: Alles Schwindel Mowgli am Dschungel (nom Ruyard Kipling)
Schëffleng	Chorale Minettsrousen	19., 26., 27.12.91	Ed. Devaquet: Den Hallodri (nom Peter Knarr)
Schëtter	Musek	... 4.91	Zäit aktuell
Schiren	Kanner 5., 6. Schouljor	23., 24.2.91	.....: D'Hauséierféier .....: D'Karfonkelschlass
Schiren	Jugend	7., 8., 14.12.90	J. Christen: Do mengs de, du misst
Schlënner- manescht	Jugend Liesbech/Housen	7.4.91	J. Christen: Gewulls an de Korn- schongen

Wou	Wien	Wéini	Wat
Schuller	Schuller Theater	24., 25.12.90	J. Braun: Requiem fir e Lompekréimer
Schweecherdaul	Musek	17., 18.11.90	Marc Herman: As dat esou schlëmm
Sir	Gesank	6., 4.91	Lëschtegen Owend
Sir	Jugend a Pompjeeën	25., 29.12.90	J. Christen: Koeppgesbaacher Mates
Simmern	Langjugend Süden	20., 21.4.91	Ed. Devaquet: De Stenz
Stesel	Gesank Réimech	16.12.90	J.P. Kemmer: Ënner bloem Himmel
Stesel	Musek	10., 23.3.91	J. Christen: Kuddel-Muddel
Stesel	4. Schouljor	9.11.90	Edouard Blyton: Die unverbesserliche Betty
Stroossen	Gesank	19., 26.1.91	J. Christen: Do mongs de, du misst
Suessem	Guiden a Scouten	5., 6., 12.1.91	De Fräschekinne (Froschkönig) (Text: F. Haas a P. Olé) — Poppephantaisie — Jacques Biegel: Um Bottermaart
Suessem	Musek	25., 26.12.90	J.-M. Petit: Baby Schmidläpp
Tarchamps	Besemsbënner	13., 16., 27.1.91	Fr. Hermes: D'Jonggesellesteier
Tënten	Theaterfrënn	19., 20.1.91	Emil Boeres: Mach mer näischt vir
Téiténg	Musek	25., 26.12.90	M. Herman: As dat esou schlëmm
Tratten	Jugend Helzen	23., 24.2., 3.3.91	J. Christen: Do mongs de, du misst
Tratten	Landjugend	5.1.91	Cabaret
Tratten	Jugend Helzen	10.3.91	Ed. Devaquet: De Stenz
Ueschdrëf	Cabaret J(h)emp ²	8.2.91	Chlor-Rosen
Ueschdrëf	Éislécker Theaterfrënn	8.12.90	Fr. Jacobs: D'Geld regéiert d'Welt (Iwwersat)
Uespelt	Theaterfrënn	19., 20., 26.1.91	Emil Boeres: De bloen Hary
Ueswëller	Club des Jeunes	23., 24.2.91	Ed. Devaquet: De Stenz
Uwerkäerjh.	Jeunesse an Harmonie	23., 25., 26.12.90	Marie Wiesen-Michels: Déi geléinte Schwéiermamm
Uewerkuer	Theaterfrënn	30.31., 3., 6., 13., 20., 27.4.91	Fons Kontz: Eng Tréin am Knäpplach
Uewerwampech	Landjugend Wolz	12.1.91	Cabaret: Aus der Këscht
Veianen	Schloosstheater	24.11.90	Kabaret Pick-Vein
Viichten	Gaart an Heem	8., 9.12.90	Ed. Devaquet: Keen Auskommes mam Akommes
Waasserbëlleg	Europäesch Scouten an Guiden	3., 4., 11.90	J. Christen: Do mongs de, du misst
Wäicherdang	Déi kleng Bühn	26., 27.1., 2.2.91	Pir Singer: Wien et trëfft
Wal	Musek	24., 25.11.90	A. Atten: D'Jonggesellekëscht

Wou	Wien	Wéini	Wat
Wal	Doheem	9., 10. 3. 91	.....: D'Faaschtenzäit
Wal	Foussball Gréiwels	9., 10. 2. 91	J. Christen: Gewulls an de Kornischongen
Waldbëlleg	Gesank	9., 19., 16. 3. 91	J. Christen: Do mengs de, du misst
Walfer	Eislécker Theaterfrënn	11.1. 91	Fr. Jacobs: D'Geld regéiert d'Welt
Walfer	Foyer des Jeunes	9.11. 90	E. Boeres: De bloen Hary
Walfer	Allez Basket	30. 4. 91	R. Clees: De Champion
Weiler	Concordia Réiden	26.1. 91	Ed. Devaquet: Déi 3 Äisbieren
Wëntger	Theaterfrënn	3., 4.11. 90	Jean-Marie Petit: Verréckt?
Wëntger		6.2. 91	A. Atten/P. Nimax: De Päärdsdéif
Weller/Pëtscht	org. Gesank Mierschent Jugend vu Schiren	12.1. 91	J. Christen: Do mengs de, du misst
Wilwerdang	Widrigo	16., 22.12. 90	Ed. Devaquet: De Stenz
Wolz	Gesank	26. 2., 2., 9. 3. 91	Emil Boeres: De bloen Hary (mat Liddé déi de Johnny Schlimm derbäi gedicht huet a vum Josy Pütz vertount gi sin)
Wuermeldéng	Guiden a Scouten	9., 10.3.91	J. Christen: De Prof. Kinkerlitzchen
Wuermeldéng	Theaterfrënn	19., 20.1.91	Ed Devaquet: Mamma bleif cool
Lëtzebuerg			
<i>Neien Theater</i>	Lëtzebuerger Theater	23.10. 90	Fons Kontz: Fro dāi Brudder (Nom franséischen; vu wem?)
	Lëtzebuerger Theater	5. 4. 91	Revue: Gare la Box
<i>Kapezinner-theater</i>		17.11. 90 (Prem.)	Jean-Paul Maes: Manila, du mäin hierzegt Kand
<i>Kapezinner-theater</i>		3. 3. 91	Jos. Braun: De klenge Pränz (iwwersat nom: Le petit Prince vum Saint-Exupéry)
Belair (virum Kapezinnerth.)		3. 3. 91	Georges Schmitt: D'Seeche vum Zinniklos
<i>Kapezinnerth.</i>	Jaddermunnes	14.10. 90	Kannertheater Jemp Schuster
<i>Am Dierfgen</i>	Centaure	24. 4. 91	Dario Fo: Shit (adapéiert vum Roger Steinmetz)
<i>am Fieldgen</i>	Studenten(innen)	30.1. 91 (Prem.)	Norb. Weber: Fänkes
<i>Conservatoire</i>	UGDA	25., 26.1. 91	A. Atten: De Päärdsdéif (Musek Pit Nimax)
	Guiden Rob. Schuman Scouten Alb. Schweizer	26., 27.1. 91	Wichtel: Mat de Wichtel duurch d'Welt Wichtelcher: Wou gi mer an d'Vakanz? Aventuren, Exporer, Caravellen: Deen näischt weess, deen näischt kritt

Wou	Wien	Weini	Wat
	Theatergrupp Kolléisch	26., 27.4., 6., 8.5.91	Speedy (aus dem Däitschen iwwersat)
	Theatergrupp Mich. Rodange	26., 27.4.91	Jos. Braun: De kleng Prënz (Saint-Exupéry)
	JEC	10.2.91	.....: Piscina Bumm Est
	ALUC	6.10.90	Max Goergen: D'Exzellenz Batty Weber: Léiwer Zobel
Dräi Eechelen (am Fräien)	TOL	25.6.91 (prem.)	A. Atten.: Polferkäpp
Beggen	Chorale	23.3.91	Jos. Christen: Paltong, Box an Hiem
Gaasperech	org. Musek spillt:Scoute vu Käl	2.3.91	Jos. Braun: Requiem fir e Lompekreimer
Hollerech	Theaterfrënn Walfer	23.2.91	.....: Den Här am Haus
	Eislécker Theaterfrënn	12.1.91	Fr. Jacobs: D'Geld regéiert d'Welt
Märel	Chorale	5.1.91	Max Goergen: D'Exzellenz Batty Weber: Léiwer Zobel
Neiduerf	Fanfare	24., 25.11.90	Emil Boeres:Maach mer näischt vir
Pafendall	d'Héijele v. Téiwesbur	23., 24.2.91	Dicks: Scholdschäin Dicks: Kiirmesgäsch
Rolléngergronn	Choralc Réiden org. Turnveräin	16.3.91	Ed. Devaquet: Déi 3 Äisbieren
Weimeschkiirch	Spaass an Eescht	2., 3.2.91	E. Boeres: Mach mer näischt vir
Zéisséng	Theaterfrënn	26., 27.1.91	A. Atten: D'Jonggesellekëscht
Cabaret			
TOL-Sall	Scène Libre	28.11.90 (Prem.)	Ongestéiert
Am Keller vum Neien Theater (virdrun am „Dierfgen“)	Cabaret	14.11.90	J(h)emp ³ Schuster: Chlor-Rosen
	Cavaret JB	6.10.90 (Prem.)	Hott an Harespel
Miezeg (Messancy)	Theaterfrënn Zéisséng (org. Concordia)	2.2.91	A. Atten: D'Jonggesellekëscht
Arel	Conservatoire an UGDA	3.2.91	A. Atten: De Päerdsdéif (Ope rett) Musek: P. Nimax
Wolz Festival	Amis de l'opéra	13.7.91	Dicks: De Scholdschäin, D'Mumm Séis (arr. Marcel Wengler)

Theaternotizen

1991 as en Dicks-Joër, well den Dicks, den Edmond de la Fontaine as de 24. Juni 1891 gestuerwen. De Jos. Braun, deen elo als Journalist a „Pensioun“ gaangen as, organiséiert dofir Dicks-Owenter uechter d'Land. „Zesumme mam Danielle Wenner (Sopran) a mam Venant Arendt (Tenor) pléckt de Jos. Braun Ablécker aus dem Dicks sengem Schaffen eraus an zitt, wéi de „Blannen Ieis“ uechter d'Land erëm, wuel nët mat der Gei am Arem, fir hien, den Dicks, erëm operstoen ze loossen. Et muss ee soen, datt dat guer keng schlecht Iddi as, well sénger Stécker, déi soss iwwerall gespillt gi sin, esou halwer an der Vergiess koumen.

* * *

D'Theaterveräiner machen dacks en nobele Gest a gin dat wat se erakréien fir e gutt Wierk. D'Theaterkëscht vu Mamer huet dem Roudé Kräiz 20.000 Frang zoukomme gelooss.

D'Jongen aus der Gare vun Ettelbréck hu bis elo méi wéi eng Millioun gin. (Wort 13.3.91). — Si hun elo no 6 Joër opgehal mat spillen.

* * *

Am Comité vun den Ettelbrécker Theaterfrënn sin elo: Jos. Weber, President; Sekretärin Michèle Turpel, Caissier Norbert Fischer a Vizepresident den Heng Gouden (tageblatt 4.1.91).

Bei der „Iëschteger Nordbühn“ hun se eppes Suerge mam Nowuess. Als President as den Dr. Jean-Claude Leners vum Jos. Wagner ofgeléist gin, Caissière as d'Adrienne Gastoni. Am Comité sin nach de Jean-Claude Leners, Charles Müller, Jean Clerf an Emile Colling. Dat wat se erakritt hun um „Krëschtmaart“ as fir e gudden Zweck gewiescht, a fir dëst Jor as den Erléis fir d'Actioun vum Dr. Tockert, dee fir kribbskrank Kanner vu Kiew Hëllef brénge wëllt. Iwwergens gouf dat soziaalt Engagement betount, dat déi Trupp bis elo bewisen huet. (Lux. Wort 14.2.1991)

* * *

D'Stécker aus der Theatersaison 1990/91 si bal elauter Iwwersetzungen vun däitschen, franséischen oder och aneren Autoren, déi gewéinlech

nët genannt gin a kee weess wat a vu wicm geknäipt gouf. Ausstreech kann een alt emol am Marc Herman sengem „Theaterkatalog“ kréien, deen an „Eis Sprooch“ No 25/1989 publizéiert as gin. — Am Fong huet een näischt géint d'Iwwersetzungen, mä as et nët onéierlech, wann deen éischten Autor nët ernimmt gët?

* * *

De Kapezinnertheater gët periodesch en Informationsblatt (Oplo 8000), nieft der gewéinlecher Opstellung, eraus an deem d'Stécker eppes méi virgestallt gin an ee soss alt eppes iwwer Theater asv. gewuer ka gin.

* * *

„De Päärdsdéif“ eng nei Lëtzebuerger Operett — et gët dër déi behapten et wir keng Operett, well se dem Begrëff vun Operett nët géif entsprechen — Text Alain Atten, Musek Pit Nimax, als Hommage fir den Dicks geduecht, deen dëst Jor 100 Joer dout as, ënner dem Protektorat vun dem Lux. Wort, de 25. Januar 1991 fir d'éischt am Conservatoire vu Leit aus sechs (vun 11 Theatergruppen déi an der UGDA affiliéiert sin) an Elève vun der Classe d'Art dramatique gespillt gin as. Et huet véier Stonne gedauert bis se de Päärdsdéif kritt hun, sou laang gouf geschwat a gesongen. Aus de Bespriedungen iwwer d'Stéck konnt een näischt Ongëschteges crauslicsen, héchstens et wire graff Ausdréck dran, déi wuel an der Sprooch vun 17./18. Jorhonnert gelefeg gewiescht wiren, awer deemools nët fir esou graff ugesi woren. 1,6 Milliounen huet et kascht fir dat Stéck mat Lidder opzeféieren, an do denkt een un d'Meedchen aus der Bürgerschaaft Mënster, „a wann all Bees hien en Daler kascht...“. Et sief awer betount, datt déi 1,6 Milliounen nët all vum Kulturelle Fong hierkommen ewéi mir et gesot kritt haten (Nr. 31); dee Fong hat 500.000 Frang bäigin. Dont acte.

* * *

Mat dem Theaterstéck »Polferkäpp« huet den Alain Atten den Nol op de Kapp geroden.

D'Stéck, dat dobaussen virun den 3 Eechele gespilt wor gin, huet eng Episod aus der Festungsgeschicht aus dem Jor 1733 op eng gutt an attraktiv Manéier operstoe gelooss. Et huet de Leit nôt nêmmen vum Spillen hier, mä och sproochlech eeschlech gutt gefall. Dat soen Theaterleit, déi et kucke waren, an och d'Zeitungen. E »Sonnet Divertimento« (Lux. Wort 26.6.) en »humorvolle Brocke Lëtzeburger Geschicht« (Journal 28.6.) halen déi zwou Zeitunge fest, nêmmen d'tageblatt (29.6.) wor nôt grad esou begeschtert dervun. Et as nun cemol esou op der Welt, et ka kee jidderengem alles gerecht maachen.

* * *

„Fro däi Brudder“ huet d'Stéck geheescht, dat de Lëtzeburger Theater gespilt huet a vum Fons Kontz aus dem Franséischen an d'Lëtzeburgergeschicht iwwerdroen as gin (vu wien aus dem Franséische gouf een nôt gewuer) as nôt grad gutt an den Zeitungen ewechkoum. Een huet esouguer geschriwwen: Fro däi Brudder a bleif doheim!

* * *

Theater vu Kanner fir Kanner léiert de „Centre d'Expression théâtral“ am Neien Theater zu Lëtzebuerg. Zweemol am Mount gi se gewisen ewéi dat geet, an dat dauert e ganz Joer. D'Direktioun fir Kanner vu siwe bis néng Jor huet d'Claudine Spautz; fir Kanner vun néng bis zwielef Jor as et d'Nadine Zangarini, déi se instruéiert. De 15. März 1991 as de Cours ugaang, en as ëmmer donneschdes nomëttes.

E Stage fir Theaterspillen organiséiert de Grupp „TK-Théâtre“, wou d'Leit wëllkëmm sin, déi sech derfir interesséieren. Chef as de Fabio Pacino.

* * *

Et sin nôt nêmmen Lëtzeburger Owerter oder Uchten hei am Land. Zu Darmstadt haten se och eng „Lëtzeburger Ucht“ op déi de Lëtzeburger Frëndeskrees Rhein-Main agclueden hat; President Dante Bernabei.

* * *

Déi Eislécker Theaterfrënn sin elo 6 Jor al a pilgrem zënter deer Zäit uechter d'Land. Hiirt Stéck vun dësem Jor as »Geld regéiert d'Welt« dat de Franz Jacobs fir si aus dem engleschen

iwwersat an den Titel huet: Money rush, vun deer déi däitsch Versioun „Das Geld liegt auf der Bank“ heescht (Lux. Wort 16.11.91)

* * *

„De Kuckuck“, Kannerspillgrupp vun Nidderaanwen as 5 Jor al gin, an dat gouf gefeiert den 11.11.1990, an se hun dofir „Die Zauberflöte“ gespilt, zu Hueschtert an am Kapezinnertheater.

* * *

An der Generalversammlung vun der „Liewensfrou“, Esch-Uelzecht, de 17.4.1991, heescht et datt fir de 24. Januar 1992 en neit Stéck um Programm as; si kréien elo 200.000 Frang Subsid vun der Gemeng Esch an et as eng Theatercoproduktioun mam Escher Stadtheater geschaf gin. Am Comité sin elo Firepräsident: Jhāngi Federspiel; Präsident: Albert Federspiel; Vize-Pr.: Jhāngi Dell; Sekretär: Pir Schreiner; Caissier: Pir Schreiner; Membren: Gilbert Godat, Eugen Heifeld, Monique Nether; Verwalter: Marie-Anne Lallemand. (Lux. Wort 23.4.1991).

* * *

D'Union Amicale Theaterfrënn, Déifferdang, déi aus der Fusioun vun den Déifferdanger Union Amicale Théâtre an Theaterfrënn entstanen as, besteet zënter 1976. Si hun d'Stéck „Um Block“ vum Fernand Barnich gespilt a kruten dofir eng Ënnerstëtzung vum Kulturelle Fong, dem Kulturministère, dem „Minettsdapp“, der Gemeng Déifferdang, dem Comité des Fêtes an der „éditpress“. — Si hu wëlles dat neit Stéck ze spillen, dat aus dem Kongkur fir Theaterstécker ausgewielt gët, deen de „Minettsdapp - Kultur am Süden“ organiséiert huet — d'Stécker hu fir dee Kongkur bis de September missen ageschéckt gin. Präsident as de Marc Mancini; Vize-pr.: Jean Winandy; Sekretär: Max Seront; de Caissier gët eréischt gewielt; Membre sin: John Heinen, Jos. Feitz, Pepi Feitz, Anita Ledclé, Val Hoschette. — Datt esouguer déi 50 aktiv eng Cotisatioun vun 200 Frang bezuelen, ernimmt een un de Foussball vun deemools, wéi déi hir Schong a Kleider a Rese selwer musste bezuele; d'Supportere bezuelen nêmmen 100 Frang.

* * *

Zu Stengefort gouf op dem éischte Stengeforter Festival an der „Aler Schmelz“ den „Aarme Pierrot“ vum Batty Weber, Regie Jean-Paul Maes, den 1., 2., 4. a 5.6.1991 gespilt. Et as dat e Stéck,

dat 1917 fir d'éischt opgefëiert gouf an duurchgefall war. Wann een d'Rezensioun am Lux. Wort vum 4.6.91 liest, dann heescht et do, datt wuel gutt gspillt gouf, mä d'Stéck u sech dach nët vill wir; am tageblatt iwwerschlëit sech de Rezensent mat Luewen a wou vun engem «symbolträchtigen» Aarme Pierrot mat enger «bewegender Neuinszenierung» geschwat gët; et wir «pour un premier coup d'essai, c'était un coup de maître».

* * *

De Belairer Schoultheater huet dëst Jor fir d'éischt e franséisch Stéck (mat der Danzschoul Baby Biver) (2., 3. 6.1991) gspillt. 1992 gët déi Grupp 10 Jor al an et as vill duerwéinst geplangt. Fir den néngte Gebuurtstag hun se och vill wëlles ze spillen, geplangt sin: D'Mausfal; Am Butteck vum Jos. Christen; am November wir et dann «Dem Ris séng Kaz» a méi spéit «De Grof vu Klierf» vum Alain Atten.

* * *

Fir den Nationale Literatur-Kongkur gin dëst Jor Theaterstécker gefrot, an denen dräi Sproochen zougelouss sin: lëtzebuergesch, franséisch an däitsch.

Se musse weéngstens 60 Minutten daueren; et duerfe keng Iwwersetzungen oder Adaptiounen sin; dräi Stécker kann een Autor aschécken; Termäin 30. September 1991; 75.000 Frang gët fir e Stéck bezuelt, dat ugehall gët.

* * *

En aneren Theaterkongkur huet «de Minettsdapp», «Kultur am Süden» ugekënnegt. Hei geet et drëm fir d'Kreativitéit an d'Aktivitéit um dramatesche gebitt op lëtzebuergesch, haaptsächlech de «Minette»: Liewen, Problemer (wirtschaftlech a sozial), Leit... duerstellen. All Autor duerf nëmmen ee Stéck aschécken; soll anerhallel Stonn daueren; gët am Escher Stadtheater fir d'éischt opgefëiert; Präisser 100.000, 50.000, 25.000 Frang, wou d'Autorechter mat dra sin. D'Manuskripter musse bis de 15. September 1991 do sin.

* * *

Déi Betebuenger Theaterfrënn hun an hirer Generalversammlung, nieft deem wat se wëlles hun, hir Aktivitéit vum leschte Jor opgezielt. Si hun d'Stéck vum Marcel Reuland «Op der Kiirmes»,

eng Revü an eng «Gerichtsaffär aus der gudder aler Zäit» gspillt. Geplangt as fir déi nei Saison «De Grousse Coup» vum Jhemp Rollinger an eng Revü. Präsident as d'Annett Langer; Vize.pres.: Franz Biever; Sekretär: Christiane Reding; Caisier: Jhang Scholtes an Arthur Zeimet; Archivist: Roby Schweitzer; Membren: Jhemp Mallinger, Malou Bemtgen, Mark Winckel, Josett Ahlen, Yvett Jungels a Jhemp Weyland.

* * *

Den Akteur an Dichter Jos. Noerden as am Alter vu 64 Jor den 2. Mee 1991 zu Berlin gestuerwen. E wor den 31.3.1927 zu Esch-Uelzecht gebuer. 1988 huet d'Spektioun Konscht a Litteratur vum Institut g.d. sénger Gedichter mam Titel «Winterholz»erausgin.

* * *

Fir den honnersten Doudesdag vum Edmond De la Fontaine goufen um Wëlzer Festival den 13. Juli 91 dem Dicks séng 2 Stécker »De Scholdschäin« an »D'Mumm Séis« an enger neier Fassung vun den »Amis de l'Opéra« gspillt. Déi nei Versioun vum »Scholdschäin« as no der »Comedia dell'Arte« opgebaut. D'Regie hat de Carlo Hartmann an de Marcel Wengler huet nei Arrangementer dofir geschriwwen. Den Orchester »Amadeus Consort« stong ënner der Direktioun vum Marcel Wengler. — En Daureschued, datt et ausgerechent deen Owend esou fatzeg gereent huet!

Notizen

The same proceeding like last year...

D'selwecht ewéi d'lescht Jor huet d'»Lëtzebuerg« Tëlevisioun och d'»Jor d'Iransmissioun vum Te Deum um Nationalfeierdag flatschdeg ofgebrach. Schéin as dat nun eemol beileiwen nët, datt eng Tëlevisiounsstation déi »Lëtzebuerg« an hirem Wope stoen huet esou eppes Oniwwerluegtes, Onverantwortlech mécht. D'Entschëllegong an Eiren, mä wann et fir d'zweet geschitt, dann as dach nët nëmmen e Versin derbäi.

Vun de Bréiwen un d'Zeitungen, hei dec vum Roby Zenner am L.ux. Wort de 6.7.1991

Te Deum op RTL/TVI: dee selwechten Affront wéi d'lescht Joer!

Scho viru genee engem Joer hat ech an engem Lieserbréif énnert dem Titel »Penibles um Nationalfeierdag« op den Affront higewisen, deen RTL de Lëtzeburger am allgemengen an dem Groussherzog am besonnenen doduerch gemaach huet, datt d'Iwwerdroung vum Te Deum aus der Kathedral einfach iwwert dem »In te Domine« énnern brach gi war.

An engem Bréif, deen den Directeur Général Jean-Charles De Keyser mir den 1. August 1990 geschriwwen huet, seet en: »Sachez que j'en suis profondément désolé. En effet, c'est à la toute dernière minute, pendant le déroulement de la cérémonie, que nous avons appris que le Te Deum se terminerait après l'heure initialement prévue de 11.30 heures. Les contraintes de la continuité de notre programme nous imposant de terminer les programmes de la matinée avant 13 heures, il nous a malheureusement été impossible de diffuser la fin de la cérémonie...«

A baufdeg: e Joer méi spéit mécht RTL/TVI genee dat selwecht! Lo klängen di Wieder do nach méi wéi e Schlag an d'Gesicht. Direkt drop hun déi dräi Deputéiert Gast Gibéryen, Jean-Pierre Koepf a Roby Mehlen eng parlamentaresch Ufro un de Premierminister Jacques Santer gesa, an där si froen: »1. Wat halt Dir vun esou Methoden, déi wéineg Respekt fir eist Vollek weisen? 2. Sid Dir bereet, bei RTL ze intervenéieren, fir datt esou eppes nët méi vir kéint?«

RTL selwer awer as wéineg verléen; wann et heescht, rëm eng Kéier eng faul Ausried ze sichen.

An engem Communiqué heescht et ganz einfach: »Une erreur d'appréciation des consignes formelles édictées par la direction de la télévision est à l'origine de cet incident regrettable qui a privé nos téléspectateurs des images de la fin de la cérémonie religieuse.«

Fir wéi domm halen déi eis?

Datt hei de Spunnes mat eis gemaach gët, läit op der Hand; dorun ännert och nach de grousshäerzege Gest näischt, de Rescht vum Te Deum dee Sonndeg drop am Hei Flei ze weisen!

Roby Zenner

* * *

An der Zäitschrëft »Choir« vum der »Eurocard« Lëtzebuerg liest ee mat Freed en Artikel vum Josiane Kartheiser mam Titel: Mir wëlle lëtzebuergesch léieren. Den Artikel as op englesch geschriwwen an erzielt woufir, datt Leit, déi elo hei am Land sin a wunnen, lëtzebuergesch léiere wëllen. Sou d'Chitra, dat aus Sri Lanka heihinne koum, 2 Kanner huet a mat den Noperen an de Bomi schwätzen an nët als Fricmen ugesi wëllt gin; si huet iwregens d'lëtzebuergesch Nationalitéit an as ewell zwielef Jor hei.

Sou och de Prashant, e Kenianer. Hie geet an d'Owes-Cours-e vun der Actioun Lëtzebuergesch a mengt et wir nët esou schwéier fir et ze léieren. Sou nach de Marcus, en Englänner, vu Lincoln. Hie mengt et wir wuel nët liicht, mä e wëllt gar Lëtzebuergesch schwätzen, da géif een nët opfalen.

* * *

Am »Canticum Novum« der Zäitschrëft vum Pius-Verband, déi sech en neit Kleed maache gelooss huet — et gët vum Präsidant Pol Wagner mat engem »Wuert virop« och gesot fir wat — hu mer e Bréif vun de Resistenzorganisatiounen UNIO'N gelies an deem se drop hiweisen, datt et am Oktober 50 Jor gin, wéi de Gaulleter Simon déi berümt Personenstandaufnahme maache gelooss huet an op déi dräi Froen no Staatszugehörigkeit, Volkszugehörigkeit, Muttersprache, gar gehat hätt, datt do iwverall »deutsch«

sollt geschriwwé gin, mä sech verdun huet a 96 % vun de Leit mat Lëtzebuurger a Lëtzebuergesch op déi Fro geäntwert hun. Et heescht da virun am Bréif «... si mir schëlleg ëmmer ze suergen, datt eis Sprooch gëuecht gët a bleift ... d'UNIO'N géif et begrëssen, wann de Pius-Verband géif mathëllefen dët Jor an d'Zeeche vun eiser Sprooch ze stellen, andeems d'Kiirchekéier beim Gesank an de Gottesdéngschter a soss eist Lëtzebuergesch virop stelle géiwen. Herno wir et schéi, wann dat déit bäigehale gin...»

An der Äntwert vum Pius-Verband heescht et, datt «... eis Sprooch de liewegen Ausdrock as vun eiser Identitéit an domat vun eiser Onofhängegkeet a Fräiheet. ...ech versprichechen Iech, datt mer eist Bescht maachen... All eis Bericht iwwer Comité-Sëtzeunge si säit Joren op Lëtzebuergesch... An eise Bulletin hale mer ëmmer méi op eis Sprooch an esouguer ee vun eise «Canticum novum» war integral op Lëtzebuergesch...»

Et gët op de Concours fir Lëtzebuurger Kiirchelidder higewisen, eng Cassette wir d'lescht Jor erauskoum «Lëtzebuurger Kiirchsänger sange Lëtzebuurger Kiirchelidder», datt 75 % vun denen 270 Kiirchekéier gäre méi lëtzebuergesch sangen, an datt eis Kéier op eis Sprooch zrëckgräifen sou oft et geet an esou gutt wéi méiglech» fir op dat vun 1941 hinzewisen.

* * *

Kënschtler als Beruff wor de Motto vun enger «talk show» (!) déi de «Spektrum 87» organiséiert hat a wou iwwer déi Saachen diskutéiert sollt gin, déi Kënschtler, Artisten asw. eppes ugin a wat se gär hätten, dat, mat dem Kulturminister J. Santer, dem Staterkulturschäffe P. Frieden, dem Escher Burgermeeschter Schaak, dem Theaterdirekter vun dem Kapezinner-Theater Olinger an dem «Syndicat des Artistes interprètes de France» — et wor och Rieds vun 1995 -, deen «talk» huet awer nët dat bruecht, wat sech vun de Kënschtler erwaart gouf. Et huet Rämmidämmi gin, wéi et an den Zeitunge geheescht huet...

* * *

An der Zeitunge konnt ee liesen, datt elo d'*Kurden* duerfen crëm kurdisch schwätzen, wat hinne zënter 1980 vun der Militärdiktatur an der Türkei verbuede gi war. — Dat crënnert een un eis Nopeschgeigenden, wou an der Arelergeigend an am Lottréngesch en et fir d'Kanner och verbuede war fir an der Schoul an an de Pause

Lëtzebuergesch mateneen ze schwätzen. Wann e Kand dat gemaacht huet, da krut et eng Strof. Am Areler Streech gong dat esou; Ee Kand huet iirgend eppes kritt, éier s'an d'Paus gaange sin, e Ball z.B., wann dann ee Kand vu sänge Komerode Lëtzebuergesch geschwat huet, huet dat deem Kand dee Ball misse gin, an an der Schoul krut dat Kand dann eng Strof.

Am Lottréngesche wor et nom Krich esou: D'Léicreën huet an der Klass deem Kand, dat «Platt» geschwat huet e Knapp gin, deen e musst opspéngelen. Fir d'éischt wor et Spass, mä lues a lues wor et eng Schan, an et gouf sech geschumt (Sou no der «Saarbrécker Zeitung» vum 13.6.1991 am Artikel: Keine Lobby für Lothringer Literatur vum Christine Maack.)

Haut as et jo anescht souwuel ëm Arel ewéi am Lottréngeschen. Sou huet de Jo Nousse säin Examen als «instituteur-maitre-formateur» op fränkesch-lëtzebuergesch maache konnt. Den Thema: Perspectives pour la prise en compte de la banque et la culture francique à l'école. Je cas de l'aire du francique luxembourgeois en Moselle». (cf. Républ.-Lorrain 11.6.1991)

* * *

Am Mémorial B. Nr 16 vum 29. März 1991 as eng «*wëssenschaftlech Koordinationskommission*» am Zentrum vun de Litteraturarchiven an de Studie vun der Nationallitteratur» publizéiert gin. Fir 3 Jor si genannt gin: Cornel Meder, Direktor vum Nationalarchiv; Jul Christophory, Direkter vun der Nationalbibliothék; Fernand Stoll vum Universitätszentrum; vum Institut g.-d.: fir d'Sektioun Linguistik, Folklor an Toponymie den Henri Klees; fir d'Sektioun Konscht a Litteratur den Henri Blasie; fir d'moralesch a politesch Sektioun den Edmond Wagner; als Delegéierte vum Minister vun de Kulturelle Saachen de Mars Klein; dann nach Germaine Goetzinger, Jhemp Hoscheit, Lucien Kayser, Rosemarie Kieffer a Frank Wilhelm.

* * *

An der «Gazettchen» vum 15. Mee 1991 mengt den «Heng» d'Lëtzebuurger misste vum héije Päerd erofklammen. E geet Rieds vun de Lëtzebuurger Cours-en... fir wat, datt «zwee Jonge» gesot géif gin amplaz «zwei Jungen», «Mir bestueden eis» amplaz «mir bestueden äis»; fir wat, datt am Radio vu «Mënsche» geschwat géif amplaz vu «Leit...» «et ware vill Mënschen do»

amplaz «et wore vill Leit do» asw. Dat no engem Gespréich mat engem Fransous, dee Lëtzebuerger gesch geléiert huet... «Et misst een d'Lëtzebuerger jhust derzou kréie fir se vum héije Päerd erfokréien, fir datt se agesin, datt dët an dat nët richtig as.» — Do brauch een nëmmen ze froen: a wem sees de dat?

* * *

Lëtzebuerger Bicherdeg wore vum 4. bis 18. Mee zu Tréier. D'Initiativ dozou hat de Lëtzebuerger Editiouns-verband, deem domat deer Nopeschregioun déi Lëtzebuerger Bicher bekannt maache wollt, e Stéck vun der Lëtzebuerger Kultur op deem Gebitt weisen, an eng frëndschafleche Noperschaft tëscht den zwou Regiounen ausbauen. Aus hire Bicher hun de Rosch Manderseid an de Guy Rewenig de 7. Mee gelies; iwwer de Roman vun hautdésdaags huet de Misch Raus a Fernand Mathes geschwat a gelies (10.5.); de 14. Mee wor et um Lex Roth an Alain Atten, wou iwwer d'Lëtzebuerger, hir Sprooch an d'Sproochesituatioun referéiert gouf. d'Filmen «Déi zwéi vum Bierg», «De falschen Hond» an de «Schacko Klak» si gewise gin.

Et gouf een nët vill gewuer, ob vill oder wéineg Leit dohi komm sin; bei de Filme wir et nët déck gewiescht; um Owend vum Lex Roth an Alain Atten wor et déckevoll...

(Mir ernimmen dat, wat mat dem Lëtzebuergeschen ze din huet).

Méi si mer nët gewuer gin. Schued!

* * *

An der Zeitung fir Kanner «Zack» gët an deer Nummer vum 15. Mee 1991, Nr. 17, eisen Nationaldichter Dicks an engem illustrierten Artikel «Den Dicks ganz grouss» esou richtig lackeleg — mat schéinen Illustratiounen vum Monique Hermes — virgestallt.

Wann den Text och esou gehalen as, datt en de Kanner eppes vum Dicks ganz riichtewech ze soe weess, da kënnen hir Pappen a Mammen doudsécher grad esouvill Freed dermat hun. — An nët eleng domat, et gët nach esou viles, mat schéinen a faarwege Biller a Billergeschichten duergestallt, datt, déi «Grouss» grad esouvill Freed mat deer flotter Zäitschrëft hun wéi d'Kanner — kënnte mir an «Eis Sprooch» äis dat och leeschten fir déi esou schéin ze presentéieren!

* * *

D' *Cahiers Luxembourgeois* Nr 2/1991 hu sech de Lëtzebuerger Kabaret op d'Broscht gezun. Et fënt een déi Texter dran, déi e Präis op de Kabarets-deg kritt hun, nieft e puer aner (ncier) - eng si gutt, aner besser - an och aler aus fréieren Zäiten, en Artikel iwwer de «Kabaretsdängscht, hu mer deen néideg» vum Jos. Braun, do dran déi Lëtzebuerger Programmer vun 1978 bis 1989 vun denen eenzelen Kabarets-gruppen. Gedichter vum Pir Kréimer a Pol Pütz. Da vum Roger Müller e Bäitrag iwwer d'satiresch Prosa vum Dicks - eng «léif» Aarbecht; weider, Auszich aus dem Lëtzebuerger Goldbuch «Wéi mer esou zefridde sin» vum Joe Squibbles alias Jos. Tockert, nieft anerem Spassegem an Ironesch-satireschem. Et kann een d'Auteurs nët all opzielen, derwäert wiren s' et.

Awer nieft dem Kabarettisteschem as et en Artikel vum Alex Bonn, deen äis apaart usprécht, iwwer «Germanisatioun Pacifique». Et as méi wéi derwäert dat ze liesen, wat den Auteur iwwer eist Lëtzebuergesch schreift, dat zënter 1984 eis Nationalsprooch gesetzlech gin as, déi méi a méi verdäitscht. Sou schreift den Alex Bonn, an en huet nëmmen zevill Recht, datt dat, wat de Gauleiter an den Terror nët fäerdeg kritt hun, haut lues a lues onopfälleg, hannenerëm, mat deer ekonomescher Muecht an der Kraaft vun den Medien geschitt. Hien zitéiert do: bequem, Feierwier, schaukelen, Treff.

Et kënnt ee mat dem Opziele virufueren a kéipweis deer Wieder nennen. Et gong ewell dacks, («oft») an «Eis Sprooch» dovun Rieds, vun deem iwwer dat sech den Alex Bonn an deem kuerzen Artikel mësshält.

Wat kann een do maachen? Näischt???

Wann et enger ganzer Parti Leit ganz egal as, wann eng Sprooch verhonzt gët a lues a lues vun hirem Safft verléiert, d'Soumecht nët méi do as, se verdréchent, da geet se ënner - a mat hir déi beriimt Identitéit, d'Vollek.

P.S. Huet de Roder Lugen nët och de Fanger a senger «Kritik» an deer leschter Nummer «Eis Sprooch» op déi Wonn geluegt?

Dat Neist, dat mer an deem Sënn um 92.5 zerwéiert kritt hun, den 13.6.91, mëttes, as «d'Unicef huet den Ëmweltpräis *zugeschwat* kritt». An dem Verlëtzebuergesche vun «zugesprochen», wat dee jonge Mënsch gemengt huet *wëll* (ouni

«t») gutt maachen, weist hien an deem Fall wéi ganz bëssen e Lëtzebuergesch kann.
Soll een nach eng Kéier dat «uschwätzen» ernimmen, amplaz «urieden», dat «sech fir eppes auschwätzen» amplaz «aussprächen»? Mä loosse mer äis dat verhalte fir eng anere Kéier.

* * *

Fir eis folklorsktioun wëlle mer jhust notéieren, datt se zu Monnerech eng «Miss Bretzel» fir déi cleft Kéier «gekürt» hun. D'Bäcker an d'Zockerbäcker wore Pätter a Giedel bei deer «Show». — Dat schéinst «Bretzelmeedchen» huet eng gëlle Bretzel als Brosch kritt, déi 20.500 Franc kascht, déi aner zwee dono, d'«Dauphine» kruten eng «Corbeille» an zwou Fläsche Champes.

* * *

Wësst der, datt déi Escher Uelzechter ewell 680 Jor eng Pëngsch oder Päischtkiirmes hun?

* * *

De *Sproochenzenter* huet e legale Statut kritt. Et kann een do englesch, franséisch, spuenesch, italínesch an och lëtzebuergesch léieren.

* * *

Am «Journal» vum 21. Mäerz 1991 liese mer an engem Artikel vum Rosch Krieps, datt een «domm ewéi séng Féiss» e grousst Hakekräiz an de Läpp vum Stauséi getrëppelt huet, schéin zakkeg wéi dat sech passt. Et hätt en elo gär geschriwwen: wat fir e Rëndvéi wor dat, wou dat Wuert «Rëndvéi» awer eng Beledegong fir dat Déier as, well e Rëndvéi géif dat nët maachen. — Wann een derbäi nach gewuer gouf, datt e «Schüler» an engem Kolléisch an der Stad säi Professor muerges «mit dem deutschem Gruß» begrüsst huet, da freet ee sech wéi sauméisseg domm — wou Sau nees nët fir dat Déier soll zielen — esou Leit a Bouwe sin.

* * *

De *Kemmer Jhemph* huet vun der Gemeng Hesperdeen éischte Kulturpräis kritt, deem d'Gemeng, d.h. d'Kulturkommissioun 1990 virgeschloen huet an all zwee Jor verdeelt gët. De Léon Blasen huet d'Laudatio gehalen; a mat Wuert, Toun a Bild sin d'Wierker vum Laureat, dem Muséecker, dem Komponist, dem Texter virgestallt gin.

* * *

D'Milly Thill huet zu Tréier, am «Verein Trierisch» sonndes virmëttes den 23. Juni 1991 aus hirem Buch «Vun déi Sait der Syr» virgelies an et hat ganz vill Succès.

* * *

An engem Lieserbréif (Journal 3.4.1991) heescht et *Portugiesch, wann ech glift, nët als Pflichtfach an den normale Schoulen*. Sou géif dorëmmer gestëttert, et wir eng Auslännerorganisatioun, déi dat fuedert, 't wir awer kee Mënsch soss gefrot gin. Et gët kee Land op der Welt, dat méi géif fir séng Awanderer maachen, och sozial gesin...

* * *

Op d'Initiativ vun der Stëftung «It Fryske Boek» déi fir d'frisesch Sprooch schafft, huet se wëlles vum 8. bis den 11. September 1992 eng Konferenz z'organisieren, wou iwwer d'Zukunft vum Buch a minoritäre Sproochen no der Unificatioun vun Europa debattéiert soll gin. Déi Konferenz steet ënner dem Motto: *Scripta manent*. Wann ee sech sollt dofir intressieren, da kann en an der A.L. Ausstreech kréien.

* * *

Press an der Schoul, domat sollen déi jong Leit aus de Kolléischen an Lycée gesin ewéi eng Zeitung gemaacht gët, se solle selwer Artikele schreiwen an an d'Zeitung abauen. Et muss ee soen, datt se dat ganz gutt maachen op däitsch, op franséisch, op englesch, ma ganz bëssen nëmmen op lëtzebuergesch (mir hu jhust een Artikel op lëtzebuergesch fond).

An engem Gedicht huet d'Lony Schiltz sech iwwer de Bau vum «Campus» beim Lycée Michel Rodange mësshalen a sech nët schlecht ausgedréckt am «Lidd vum traureche Fiisschen» (fräi nom Michel Rodange).

* * *

Den Nic Weber hun se de 7. Juni a Pensioun geschéckt. Woufir? Jhust an eleng well hie 65 Jor al as gin. Heescht dat dann nun, datt hien nët méi schaffen duerf? Fir den Nic. kann dat nët de Fall sin. Wéi kënnt hien dat iwwerhaupt ronn kréien, een ewéi hien deem ëmmer an aller Herrgottsfréi, eier der Däiwel Schong an Huesen un hat, an der Wirkstat wor?

Den Nic Weber as gläich ze setze mam UKW, deen hien 1959 gehollef huet op d'Bee setzen a jorelaang dee Mann war, deen do de Won gezun a gedréckt huet, an dat nëmme mat e puer Leit, déi him alt gehollef hun deien. - Nu gutt, do dernieft huet en nët labber gelooss, op litterareschem Gebitt, op journalisteschem... An en huet d'«Cahiers Luxembourgeois» aus dem Siweschléiferschlof erwächt, wou e virdrun ewell mat derbäi wor. An en hat sech souguer an d'Politik veriirt...

Den Nic Weber as gläich ze setze mam UKW, deen hien 1959 gehollef huet op d'Bee setzen a jorelaang dee Mann war, deen do de Won gezun a gedréckt huet, an dat nëmme mat e puer Leit, déi him alt gehollef hun deien. - Nu gutt, do dernieft huet en nët labber gelooss, op litterareschem Gebitt, op journalisteschem... An en huet d'«Cahiers Luxembourgeois» aus dem Siweschléiferschlof erwächt, wou e virdrun ewell mat derbäi wor. An en hat sech souguer an d'Politik veriirt...

Dem Frënd Néckel — ech soe léiwer esou, well dat as dach en Numm, dee stacklëtzebuergesch kléngt, an un deem den Éislécker Lächbuedem hánkt an nët no Geprafftem richt — brauch een nëmme den Gesondheet an déi Kraaft ze wënschen, wat d'Éislécker hun: zéi, stéideg an haart am Jach.

* * *

Extra-Serie Nummer 14
«De ganze Wee» vum Tit Schroeder

ERRATA:

Säit 10, 3. Alinea, 3. Zeil soll et heeschen:
«datt e wuel» an nët «datt et wuel»;

Säit 12, 5. Alinea, 7. Zeil soll et sin:
XVIII. Jorhonnert - weist dat;

Säit 13 as an der Zeil (nom Zitit) d' ze sträichen;
D'Perspektiv op der d'Welt as hei Famill mat där...;

Säit 14 an der 8. Zeil vun ënnen soll et sin:
...oder Kelespill ausdrécken, fir Momenter verdreift.

Bicherbuttek

Guy Rewenig, *Grouss Kavalkad*

270 Säiten, 850 F., Editions Phi
Postfach 66, Iechternach, Lëtzebuerg

Dem Guy Rewenig säin neie Roman »Grouss Kavalkad« (Präis vum nationale Litteratur-Concours 1988) spillt nees am Minett, nodeems den Autor déi dräi Lëtzebuergesche Kulturlandschaften — d'Industrieregion am Roman »Hannert dem Atlantik«, d'Duerf am Roman »Gemëschte Chouer«, d'Stad am Roman »Mass mat dräi Hären« — a sänge grouss Prosatexte beschriwwen huet.

»Grouss Kavalkad« as d'Geschicht vum Elio Mascarotti, dem Jong vun engem italeschen Immigrant. Dës Geschicht entwéckelt sech op dräi Pläng. Den Elio Mascarotti mécht déi hoart Statioun vum der Oarbecht an der Stolindustrie duerch. Donieft kritt hien ëmmer méi eng grouss Passioun fir d'Bastele mat Fixspéin, d'Nobauc vu Brochdeler aus senger Wiirkelechkeet. Sonnes steet hien um Futtballterrain als Abitter. Ronderëm déi dräi Dimensiounen vum Mascarotti senger Perséinlechkeet zeechent de Guy Rewenig e Porträt vun engem Mann, dee wëllt »méi lëtzebuergesch wéi d'Lëtzebuerg« gin an doduerch an eng ganz eege Welt erarëtscht, en ëmmer méi sënnerlechen an isolierten Universum.

»Grouss Kavalkad« as e Buch iwwer d'Leit, déi hiert Liewen nët packen an awer ëmmer nees mam Kapp iwwer Wasser a mat Féiss op de Buedem kommen. Et geet ëm Leit, déi mat hiere Gefiller ze laang ze dack hannert dem Bierg hale mussen, well si dofir keng Sprooch hun. Et sin awer och Leit, déi sech nët klengkréie loosse a sech ëmmer nees kräfteg, foarweg Drem leeschten. »Grouss Kavalkad« as och en zäertlechen a poeteschen Hommage un den »hoarde Kär« vun eisem Land: de Minett mat sänge fantastesche Mënschen. (Edit.)

* * *

»Biller vum Duerf« as den Titel vun enger Cassette op deer d'Texter vun de Liesunge vum Roger Manderscheid a Guy Rewenig ze héiere sin, wat si ewell méi wéi 50 mol ueter d'Land gemaacht hun. D'Editiounen »Op der Lay« a »phi« hun déi Cassette maache geloos.

Et sin d'Xenit aus »Schacko Klak« vum Roger Manderscheid, vum Guy Rewenig d'Xenit aus

«Gemëschte Chouer» a «Mass mat dräi Hären». Fir 450 Frang kënnt der eng Stonn, sou laang dauert se, denen zwéin nolauschten; a wann der se bei engem Verlag bestelle wëllt: Postscheck, Verlag Op der Lay, Esch/Sauer: 89095-49; Postscheck phi lechternach: 67021-91. Präis 450 Frang.

* * *

Dem Guy Rewenig säi Buch fir Kanner «Muschkilusch» as an der 2. Oplag am Verlag «Op der Lay» crauskomm. Präis 450 Frang.

* * *

De Lëtzebuerger Schrëftstellerverband huet am Verlag «Op der Lay», Esch-Sauer, eng Lëscht vun sänge Mëmbren erausgin, wou een op 118 Säite gewuer gët wie wat as a wat e bis elo geschriwwen huet. Dat awer nëmme vun enger Parti vun de Mëmbren, well ronn 30 näischt iwwer sech an hiirt Schaffen an hir Publikatiounen wollten aschécken. - Trotz allem as et e Bichelche gin an deem ee munches iwwer eis «Schreiwerte» fënt. D'Buch kascht 300 Frang a ka beim LSV, B.P. 250, L-4003 Esch-Uelzecht bestallt gin.

* * *

Le livre et la lecture au Luxembourg — Vademeum des adresses utiles. — Schreiben in Luxemburg. — Skizze zur literarischen Dreisprachigkeit — nennt sech eng Broschür, déi de Mars Klein zesummegeat huet a vum Ministère des Affaires Culturelles, 1991, crauskoum. Et as eng ganz interessant Publikatioun, déi vill iwwer eist Schreiwten an eis Schreiwten ugët, derzou Adressen vun an iwwer alles dat wat mat Litterareschem ze din huet, wéi Gesetzer, litteraresch Archiven a Recherchen, Kulturelle Fong, Fondation Servais, Schrëftstellerverbänn, Präisser a Kongkuren, Litteraturdeg zu Klierf, Editeuren, Litteraresch Zäitschrëften asv.

* * *

An der Sektoun fir Konscht a Litteratur vum gr. Institut as e Buch iwwer den Dicks vum Fernand Hoffmann erauskomm mam Titel: *DICKS oder Abstieg und Aufstieg des Edmond de la Fontaine. Leben und Schaffen eines Nationaldichters*, 146 Säiten, vill Illustratiounen, haart Deckelen an op däitsch geschriwwen. Den Auteur schreift virop, woufir héichdäitsch: Et soll nët als Provokatioun ugesi gin, wann et op däitsch opgesat as, et as

eleng aus «kommunikative» Grënn op däitsch geschriwwen gin, sou wéi den Dicks et och fir sänge Folklor Aarbechte gemaacht huet... d'Lëtzebuerger géiwe léiwer däitsch a franséisch liesen ewéi Lëtzebuergesch, wat awer näischt drun ännere wëllt, datt d'Lëtzebuergesch eis Mammen- an Nationalsprooch as, dat Däitsch nët als Affront fir den Nationaldichter Dicks sollt ugesi gin. Sou am Virwuert. Den Autor mengt och, datt en näischt apaart Neies géif bréngen, sech op dat stäipt, wat bis elo iwwer a vum Dicks geschriwwen as gin. Mä do kann een awer unhuelen, datt dat Buch dach säin Zweck erfëllt, fir deen et geduecht as. Soc mer nach, datt d'Bibliographie vum Dicks sängen Aarbechten, litteraresch, musekalesch a folkloristeschesch-wissenschaftlech, mat der Sekundärlitteratur, engem wuel ze paass kënnt. D'Buch kascht 875.- Frang a wärd wuel jidderengem deen Déngscht leeschten, deen ee brauch, wann ee sech mam Dicks ofgët.

Ze kréien an der Messageries du Livre. Postscheck 4500-38 an an de Bicherbuttecker.

hr.

* * *

Den Naturhistoresche Musée huet e klengt léift faarweg illustréiert Heftchen erausgin an deem Rotschléi stin wéi ee sech sollt dobaussen an der fräier Natur opféieren. Et as an dräi Sproochen: lëtzebuergesch, franséisch a portugiesesch a gouf vun der Imprimerie Centrale gestéft.

* * *

Beim gollo zu Esch-Sauer, am Verlag OP DER LAY, as am Juli 1991 en neit Buch vum Roger Manderscheid mat 20 Zeechnunge vum René Weber erauskoum. Titel: hannerwëtz mat bireschnëtz - lëtzebëtzt a limericks. Dëst Buch a e vréckt Buch, voll klenger geckeger Geschlechter, op lëtzebuergesch an op däitsch, et huet 140 Säiten a kascht 450 Frang. Postscheck vum Auteur Roger Manderscheid 28851-42, Lëtzebuerg.

* * *

De Lucien Czuga an der Roger Leiner hun e Bilderbuch iwwer d'ARBED erausgin, dat fir der ARBED hir 80 Jor. Titel: De stolen A; et kascht 295.- Frang.

nët applizéiert. An di éischt déi d'Gesetzer nët applizéieren, sin d'Ministere an d'Députéierten. An duerfir mécht de Mann vum Vollek dat selwecht.»

Ech fänke well lues un ze bekäppen, fir wat di Veiner keng Foussgängerzon fäerdeg kréien, fir wat si éiweg an ëmmer falsch parken a fir wat si sech de ganze Summer iwwer am Dreck, am Gestank an am Koméidi rëmwänzelen. Dat as nët hir Schold, ma dat as d'Schold vun der Regirong an der Stad, oder déi vun der President vun der DP, oder déi vun hirem Buurgemeeschter oder einfach déi vun de Députéierten aus dem Nopeschduerf. Irgendwéi muss Veinen eppes mat Italien ze din hun.

21. Zu Fossacesia owes virum Nuechtiessen kommen ech rof an de Sall. Do sëtzt eisen Néckel do mat engem halwe Liter Wäin an zwee Glieder. «Esou eppes leeft dach nët», denken ech. Well si mir schon zwéi Méint ënnerwee a mir hun de Wäin ëmmer nëmmen owes bäim Iesse gedronk. Den Nicolas

awer schëtt eis ee Patt raus a seet: «Prost Pappa, ech gratuléieren Dir, well Du bas hett fir d'véierte Kéier Grousspapp gin. Et as ee klengt Meedchen an et heescht Valérie.»

Donneschdeg, 7. Juni 1990 um 08.04 Auer moiës klamme mir an der Stad aus dem Schnellzuch. Eise Stéphane waart op eis féiert eis am Auto an de Rolléngergronn, wou mir dem klengen Valérie di éischt Bees gin. Dono fuere mir heem a fréen eis, nees bäim Jeanne ze sin. Eisen Néckel tréischt mech, well e gesäit, datt ech mat mir selwer onzefridden sin. «Pappa», seet hien, «Du hues jo awer méi wéi een Drëttel vum Wee vu Biwels op Jerusalem gemaach. Näischt a kee Mënsch hënnert Dech, dat anert Joër weiderzemaachen!»

23. Wann Eiser Härgott an eist Jeanne es d'accord sin, da gin ech nächstens a Griichenland weider. Well bis op Jerusalem géng ech jo awer gäre kommen! Och wann ech well bis no der Golfkrise waarde muss.

Actioun Lëtzebuergesch - Eis Sprooch

21, Bredeweg, L-1917 Lëtzebuerg
Postkëscht 98, L-2010 Lëtzebuerg
Tél. (Äntwertapparat) 47 06 12
Konten: Postscheck 6644-48
Spuerkeess 1000/7250/4
BIL 4-100/9748

Wat an den Artiklen steet as nët onbedéngt d'Menong vun der Actioun Lëtzebuergesch.

Wat huet d'A.L. bis elo erausgin?

Mir kënnen nach offrécieren:

d'Zäitschrëft «Eis Sprooch»

1-1972	30 F	16-1984	70 F	25-1989	120 F
8-1977	70 F	17-1985	70 F	26-1989	120 F
9-1978	70 F	18-1986	70 F	27-1989	120 F
10-1979	70 F	19-1986	70 F	28-1990	120 F
11-1980	70 F	21-1987	120 F	29-1990	120 F
13-1981	70 F	22-1988	120 F	30-1990	120 F
14-1982	70 F	23-1988	120 F	31-1991	120 F
15-1983	70 F	24-1988	120 F		

*) Facsimilé, Ried vum C.M. Spoo 1896

d'Extra-Serie

No 1	De Rick, 2. Oplo vum René Kartheiser	50 F
No 2	«Uetzer d'Jor», 2. kompletéiert Oplo vum Heng Rinnen	150 F
No 3	Stuelen (Modeller) fir all festlech an aner Geleënheten, eis Uertschaftsnimm, Mennchen, d'Schrëftweis asw.	90 F
No 5	«Vu Wellef, Afen, Quetschen a Kanner» Concours 1984 Geschichte fir Kanner	300 F
No 6	«Dem Pränz Muttwëll séng Rees an d'Mäercheland» e Mäerchespill vum Edith Roeder, mat der Musik vum Louis Beicht, an d'Lëtzebuergesch iwwersat vum Robert Siuda, Illustratiounen vum Pel'Schlechter	300 F
No 7	«Kuerzgeschichten» Concours 1989	90 F
No 8	Klenggeketen vum Robert Siuda	90 F
No 9	de Kapp an de Stärken vum René Kartheiser, gebonnen	465 F
No 10	Kuerblummen um Lampenbierg gepléckt vum J.F. Gangler (1788-1856) mat der Schrëftweis vum haut vum Tun Gonner	90 F
No 11	Lëtzebuergesch-Franséischen Dictionnaire (M. Th. Kroeppner)	100 F
No 12	Radiospiller vum Jhemp Hoscheit	60 F
No 13	Mat Laachen a Kräischen vum Tony Bastian	150 F
No 14	De gaunze Wee vum Tit Schroeder	360 F

«d'Leierchen» (dem Léiweckerche säi Lidd)
M. Rodange, Facsimilé an Transcription (1973) 500 F

d'Buch fir Lëtzebuergesch-Couren:
«Kommt mir léiere Lëtzebuergesch» 500 F
(lëtz.-franséisch) + Porto 80,- F
d'Traduction vum lëtz. Text vum Buch op däitsch, en-
gelsch oder portugisesch, all kéier 150 F
déi 3 Cassetten déi zu deem Buch gehéieren 945 F
(et kann een d'Buch oder d'Cassetten och eleng kafen).

d'Spéngel vum der A.L. 50 F
d'bronze Plaquette 1.250 F
vum Dicks - Rodange - Lentz + Porto 100,- F

Eis Gléckwonsch- a Neijooschkaarten

d'Neijooschkaarten mat 'l'ext

1014 Greinskapell	1034 Huelmes
1044 d'Schibbreg	1144 Siweburen
1214 Réimech	1224 Mënsbech
1234 Iechternach	1244 Clausen

d'Kaarte mat an ouni Text

1334 Zolverknapp	1344 Schläfmillen
1514 Méchelskirch	1524 Branebuerg
1534 Déifferdang	1544 Rëmmereg
1614 de Mëllerdall	1624 Iechternach
1634 de Pafendall	1644 d'Fiels

1990/91 Zeechnungen aus dem Buch «Le Luxembourg»
dans les gravures du 19e siècle» vum François Ewen

1714 Fisch-Sauer	1724 Veianen
1734 Ansenbuerg	1744 de Gronn

1991/92 Zeechnungen aus «Le Luxembourg illustré et
commenté dans les périodiques étrangers».

Fr. Ewen / J. Welter

1814 Huelmes	1824 Klierf
1834 Veianen	1844 Lëtzebuerg

de Präis vun dese Kaarten as 15 F d'Stéck
bei 100 Kaarten kritt ee se fir 11 F d'Stéck

Porto fir d'Kaarten hei am Land
1 Serie (4 Kaarten) 25 F
3 Serie (12 Kaarten) 40 F
doriwwer 60 F
fir Europa: 30,- / 60,- / 90,-
fir Iwwerséi: 70,- / 155,- / 230,-

Gléckwonschkaarten (ouni Text)

1990 / 91 Aquarelle vum der Madame Nicole May-Simon
512 Alstad 522 d'Zuebebréck 30 F d'Stéck

1991 / 92 Modern Molerei vum der Madame Lou
Kreintz
612 an 622 Tableau 30 F d'Stéck

Gléckwonschkaarten fir Hochzäit oder Gebuert
Zeechnunge vum O. Nalezinek
4 verschidde Kaarten 15 F d'Stéck

d'Präisser déi mir ugin, si fir d'Membren.

Schoulen, Gemengen, Veräiner oder Membren, déi am
grousse kafen, kënnen Rabatt kréien.

Bestelle kann een durch Iwwerweisungen op ee vun eise
Konten: Postscheck 6644-48

Spuerkcess 1000/7250-4 — BIL 4-100/9748

Schreift w.e.g.l. op äre Virement/Versament genoe wat dir
wëllt an och d'komplett Adress.

All Informatiounen kënnen dir um 'l'éléfon 4706 12
(Antwortapparat) kréien. Wa keen am Büro as, da sot w.e.g.l.
är Téléfonnummer, mir ruffen Iech dann erëm.

Bestelle kënnen dir och schrëftlech un eis Adress:

Action Lëtzebuergesch

Postkëscht 98, L-2010 Lëtzebuerg.

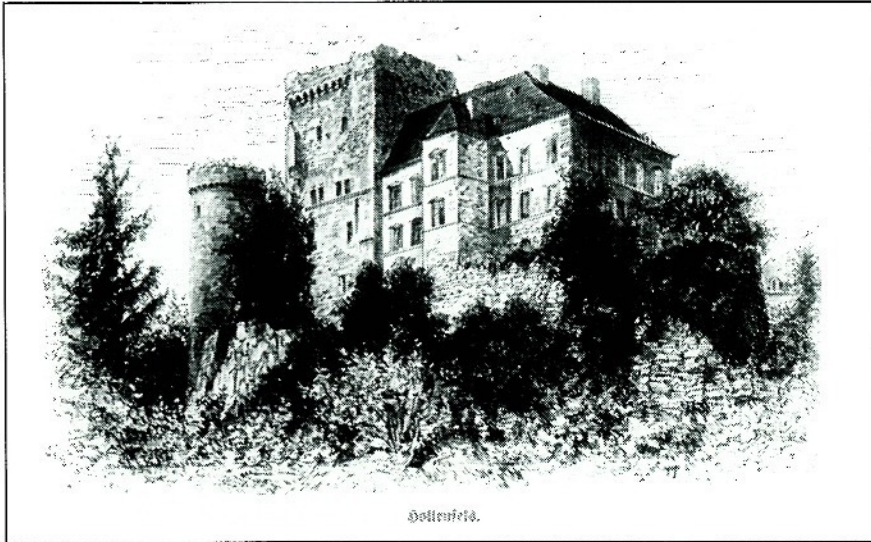
Porto fir 1 Buch/Zäitschrëft fir Lëtzebuerg (wann nët extra
vermuerkt) 40 F

fir d'Ausland a bei méi grousse Commanden, riichte mir eis
nom Posttarif.

Et kann een natierlech och séng Bestellung an eisem Büro
op Nummer 21 am Bredewe an der Stad weechuelen.
Am beschte freet een d'fir e Rendez-vous.

Eis Neiyooschkaarten 1991/1992

Dollmetsch.

Wéi zënter Joren huet d'Actioun Lëtzebuergesch - Eis Sprooch och dëst Jor erëm Neiyooschkaarte mat wéineg bekannten Illustratiounen eraus gesicht, nët nëmmen eleng fir Neiyooschdag ze wënschen, mä och fir aner Dcg am Jor ze gratuléieren.

Et sin ewéi all Jor véier schwartz-wäiss duebel Kaarten an dernieft zwou faarweger. Déi schwartz-wäiss sin aus dem Buch «Le Luxembourg illustré et commenté dans les périodiques étrangers» vum François Ewen, (Sankt-Paulus-Dréckerei, 1988), vun denen de Jhang Welter d'Fotoc gemat huet. Et sin:

Huelmes aus der «Illustrirte Zeitung», Nr. 2475 vum 6.12.1890.

Klierf aus deer selwechter «Illustrirte Zeitung» vum 6.12.1890

Veianen och aus deer selwechter «Illustrirte Zeitung» vum 6.12.1890.

Lëtzebuerg aus «Le Monde Illustré» No 1761 vum 27.12.1890, mat der «Entrée solennelle du ministre-résident de la République Française à la Cour Grand-Ducale Adolphe», Zeechnung Michel Engels.

Déi faarweg Gléckwonschkaarte si modern Molereie vun der Madame Lou Kreintz vun Hiefenech, Foto Jhang Welter.

Si sin, ewéi all déi Jore virdrun an der Sankt-Paulus-Dréckerei gemaacht gin.

De Präis vun dese Kaarten, déi mir op der Hierschtfoire virstellen, as wéi déi Jore virdrun: déi schwartz-wäiss Kaarten 15.- Frang d'Stéck mat Envelopp,

mat der Post geschéckt kënnt de Porto derbäi: déi faarweg Kaarten 30.- Frang d'Stéck mat Envelopp,

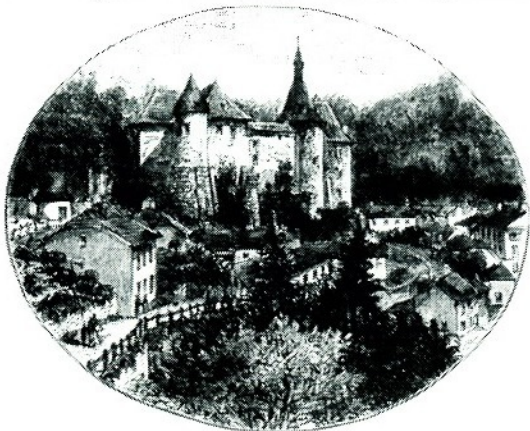
fir 1 Serie (4 Kaarten) 25.- Frang, bis 12 Kaarten 40.- Frang an doriwwer 60.- Frang. Fir d'Ausland rechne mir den effektive Porto.

Et kann een d'Kaarte mat Text kréien: Schéi Feierdeg a Vill Gléck am Neie Jor. Et kann een d'Kaarten ower och ouni Text kréien, sou datt een se d'ganz Jor brauche kann. Bei d'Kaarten ouni Text gi mir e Blat (Intercalaire) derbäi, do steet drop: Déi allerbescht Gléckwësch.

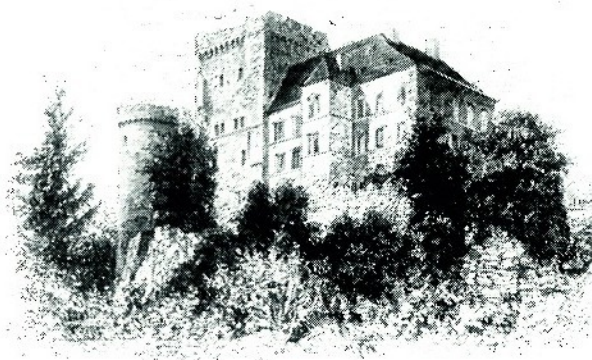
Bestelle kënnt Dir mat enger Iwwerweisung vun der Zomm plus de Porto op ee vun eise Konten: Postscheck 6644-48, Spuerkeess 1000/7250-4 oder BIL 4-100/9748. Schreift, w.e.g., op äre Virement/Versement genee wat dir wëllt an och d'komplett Adress.

Den Erléis vum Verkaf as geduecht fir d'Käschte vun eiser Zäitschrëft hëllefen ze decken.

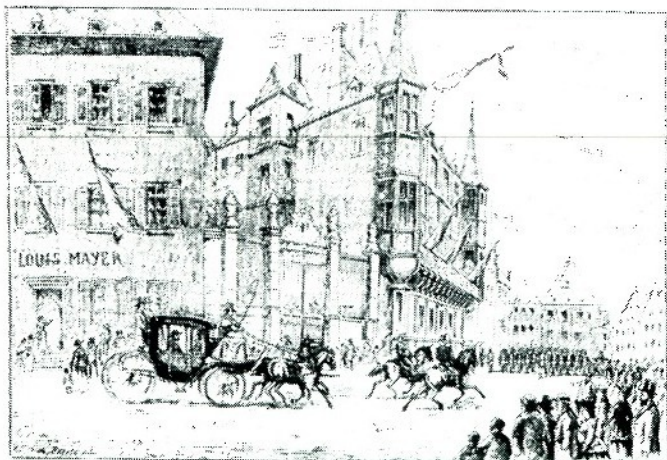
Dofir kaaft deer Kaarten, weist äre Frënn se, an hëlleft domat der Actioun Lëtzebuergesch hir Aarbechten esou viruféieren ze kënnen, wéi s'et bis elo maache konnt.

Edouard et Michel.

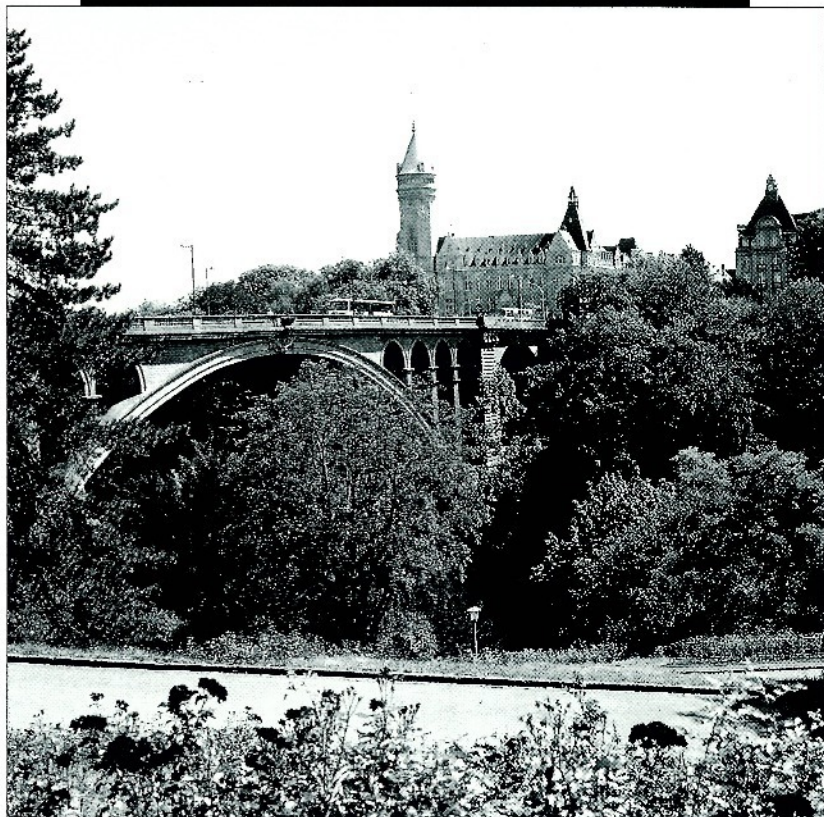

Saint-Pierre.

ÄRE PARTNER

an alle Finanzfroen

SPUERKEESS